

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Az országos m. gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **TERMÉSZETTUDOMÁNYI ÉS KÖZLEK**
1161-út
Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Hizott állatvásár.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület 1898. évi április hó 2., 3. és 4-dik napján díjazással egybekötött hizott állatvásárt rendez Budapesten, a székesfővárosi marhavásártér istállóiban.

Hizlalással foglalkozó gazdátársainkat tisztelettel felkérjük, hogy a hizott állatvásárra előkészületeiket megtenni s azon lehetőleg résztvenni sziveskedjenek.

Az állatok díjazására igen értékes állami, városi, egyesületi és egyéb díjak és érmék állanak rendelkezésre.

A hizott állatvásárra felhozható: *hizott szarvasmarha, juh, sertés és hizott baromfi.*

A vásáron résztvenni szándékozók bejelentéseiket 1898. márczius hó 15-ig küldhetik be az OMGE. titkári hivatalához, mely az érdeklődőknek levélbeli megkeresésére a vásár tervezetét és a szükséges bejelentési íveket megküldi.

A rendező-bizottság.

Meline beszéde.

A francia kormány agrár érzelmű elnöke, aki büszkén hivatkozott reá, hogy nem szokása hatalomra jutva régen táplált meggyőződését sarokba dobni, november utolsó napjainak egyikén nagy és nevezetes beszédet tartott a francia alsóházban. E beszédében foglalkozott a mezőgazdaság válságával, e válság okaival és vázolta azt a részben már megvalósított programot, melyet a kormány magáénak vall.

A vitát a szocialisták idézték föl. Első sorban ezek ellen fordult Meline, kimutatva, hogy az ő ideájuk, a kollektív tulajdon megvalósul, ha az egyéni tu-

lajdon nem lesz többé, akkor valószínűleg nem lesznek gazdagok, de a szegénység még nagyobb lesz, mert megszűnik a földhöz való ragaszkodás, mely abban a harcban, mit a föld művelői jobblétükért vivnak, a leghathatósabb fentartó elem. Az árak esése az utolsó 15—20 év óta folytonos és olyan arányu, mit egyetlen más foglalkozási ág sem bírt volna eltkrejutás nélkül. A gyapju, a bor, a szesz, a czukor, az ecet, sőt még a vaj ára is nagyban hanyatlott. A búzáért a 80-as évek elején q.-ként még 29 fr. 39 c.-et adtak, 1892—96-ban az átlagár, daczára a vámoknak, leszállott 20 fr. 50 c.-re. Az árak csökkenése általános jelenség.

Keresve milyen vesztesség ez a francia mezőgazdaságra, igazán elijesztő eredményre jutunk, mert 15 év alatt a bevételek csökkenése nem kevesebb, mint 500 millió frankra, azaz körülbelül 250 millió frtra ug.

A szívósság, a takarékos önmegtartás és a földnek azon forró szeretete nélkül, mely a francia parasztot jellemzi, el kellett volna bukniok abban a harcban, melyet ezen kétségbeejtő viszonyok ellen folytattak.

A válságnak egyik főoka kétségkívül a szállítási költségek apasztása. Hajdan a távolság védte a termelőt, korlátolta a piacra hozható árucikkéket. E korlátozás nem létezik többé, a legolcsóbban termelő országok határozzák meg a világpiac árát. Ma egy tonna búzát olcsóbban lehet szállítani New-Yorkból Havrebe, mint Párisból Marseilleig.

De ez az egyetlen ok nem magyaráz meg mindent. Az árak csökkenése beállott azoknál a cikkekknél is, amelyek

a világforgalomnak nem tárgyai. Emellett az árcsökkenés azóta is fokozódik, mióta a szállítási díjak apadása megakadt. Fölhozzák a *tultermelést*, amelynek kétségkívül része lehet benne, de nem mindenütt. A búzánál legutóbb angol statisztikusok kimutatták, hogy inkább hiány van, mint fölösleg és az ár a legutóbbi időt kivéve még is hanyatlott. Ott van a *valuta* kérdése. Tény, hogy míg az arannyal dolgozó országokban az árak veszedelmesen estek, ott hol az ezüstvaluta van, ezt nem tapasztalhatjuk. A valuta-kérdés elől ma szivesen kitérnek. De el fog jönni az idő, midőn a nemzetek a tények ereje által kényszerítve, kénytelenek lesznek vele foglalkozni és azt meg is oldani.

A vámok hatását az árak további csökkenése jórészen paralizálta. Szükséges tehát más orvosló szerekről is gondoskodni. Csökkenteni kell a közvetítőket, kifejlesztve a *termő és fogyasztó szövetkezetek* hálózatát. Az eddigi eredmények biztosítják a további sikert. A szőlő, a tej- és huseladó szövetkezetek nagy eredményeket mutatnak fel. El kell törölni a városi fogyasztási adókat, büntetni a hamisítókat. A tizkilós postai csomagok viteldiját a kormány máris leszállította, képesíteni akarva ezzel a kis embereket, hogy ha kell, szükségüket távolról is fedezhessék. A mezőgazdasági *warrantokra* vonatkozó javaslat már közzé van téve. A föld adóját a kisebb birtoknál máris leszállították, 40 millió frank máris biztosítva van a hitelszövetkezetek részére. A munkásoknak a nagyvárosokba tódulását minden rendelkezésre álló eszközzel fel kell tartóztatni. Meg kell teremteni a vidéki betegsegítő- és

Termények értékesítésére

és

Erőtakarmányok beszerzésére

kitűnő bel- és külföldi összeköttetések folytán készséggel ajánlkozik a

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE, Budapest, V., Alkotmány-utca 31.

Mai számunk 24 oldal.

nyugdíj-kasszákat; kórházakat és olyan társadalmi intézményeket kell létesíteni, a melyek szebbé és kellemesebbé teszik a falusi életet.

Ime ez az a program, melyet Meline elmondott, sőt a mi ennél sokkal többet ér, egyes nem jelentéktelen részeiben már megis valósított. Nekünk úgy látszik, hogy kormánya a legnagyobb nehézségeken már túl van, mert sikerült az ezernyi ellentétes törekvés által szétforgácsolt francia nemzetben nemcsak megérlelni, hanem diadalra is juttatni azt a felfogást, hogy nincs oly feladat, mely sürgősebb volna a mezőgazdaság válságának orvoslásánál: nincs olyan, melynek elhanyagolása súlyosabban bosszulná meg magát, a nemzet hanyatló gazdasági és erkölcsi erejében.

Ime egy program, melyet vezető férfaink könnyen és aggodalom nélkül fogadhatnak el és pedig annyival inkább, mert ebben az irányban a talajt a négy év előtt megindult agrárius mozgalom meglehetősen előkészítette.

Meline programjának vezető motívuma a mezőgazdaságra rakott terheknek áthárítása az ingó vagyon urainak vállaira, benne van abban a programban, melyet a magyar gazdaszövetség másfél évvel ezelőtt közzétett. Arról, hogy mi történt Magyarországon a szövetkezeti téren, hány könnyűt sikerült letörölni és hány jobb sorsra érdemes embert megmenteni, nem akarunk szólni, mert nagyon érezzük, hogy az, a mi történt, nagyon kevés ahhoz, aminek történni kellett volna. A társadalom azonban előljárt, a kor-

mány és törvényhozás az ő rendszályaikkal messzi elmaradtak.

Pedig e dolgok nálunk égetőbbek, mint Meline nemzeténél, mert mi különben is szegények vagyunk és nincsen honnan fedezni a hiányt, melyet az utolsó 15—20 év válságának eredményeként bátran tehetünk 1500—2000 millió frtra. Ez összeg tulmagasnak látszik, de ha szükséges, szolgálhatunk a részletes számitással is.

Vajjon lehet-e csodálni, ha ilyen végezettsé vált viszonyok közt a felbomlásnak és lemondásnak jelei terjednek el a magyar társadalomnak abban a részében, mely annak legbecesebb eleme? Ha kivész az idealizmus, a kötelesség és tisztességérzet és az anyagi bomlás nem egy esetben csak az erkölcsi elbukás hírnöke?

Mialatt e sorokat írjuk, kerül kezünkhez az olasz pénzügyi miniszter beszéde, amelyben a pénzügyi helyzet nehézségei daczára is utal a szociális reformok szükségére és fölmenti a kisbirtokosokat az adóteher egy részétől?

Vajjon meddig fogunk mi a mindegyütt emelkedő agrártörekvéseknek, melyek a haladást és jobb jövőt jelentik, ellentállani?

Bernát István.

Szerb marha behozatala.

Ismét előről kell kezdenünk a nótát. A múlt hetekben a Budapestre jött szerb szarvasmarhaszállományokban hol már a határszélen, hol Budapesten állandóan találtak szá-

és körömfájós állatokat, amint az másképp nem is lehetséges, hisz mindenki tudja már, hogy Szerbiában országserzte uralkodik a szájszél- és körömfájás. Ennek daczára azonban Magyarország elég gavallér állam ahhoz, hogy a szerb marhát szabadon bocsássa piacainhoz, mert azt az u. n. veszteglést a behozatal akadályának valóban nem lehet tartanunk.

A magyar gazdát csapás, csapás után éri. Nem elég, hogy az idén az egész országban rossz termés volt és a gazdák egy nagy része még vetőmagját sem nyerte meg a termésben és hogy a mostani száraz fagyos őszi időjárás és az egépusztítás már a jövő évi termés iránti reményeket is tönkretette: hanem még az állattartás és hizlalás, melyet az egyoldalú gabonatermelés ellensúlyozásául oly melegen ajánlottak, szintén veszteséggel jár. Ennek pedig egyedüli oka, hogy nyakunkra bocsátjuk a szerb behozatalt, mely olcsó állattalval elárasztja piacunkat; de ugyanekkor nem vagyunk elég előrelátók és érelyesek, hogy saját termelésünk fölöslegének a külföldön, vagy csak Ausztriában is piacot tudnánk biztosítani.

Megbocsájthatatlan mulasztásnak kell tekintenünk, hogy kormányunk nem fejt ki elegendő erélyt egyrészt az osztrák tulkapások ellen, melyek a magyar marhának Ausztria piacain való értékesítését napról-napra ismétlődő sikanériakkal akadályozzák, másrészt külföldi képviselőtünk által nem tud elegendő erélyvel fellépni és meggyőzni elsősorban Németországot arról, hogy a magyar marha bevitele Németországba nem okoz veszélyt, mert állategészségügyünk állapota az érdekében hozott nagy áldozatok folytán nemcsak teljesen kielégítő, hanem a kereskedelmi szer-

TÁRCZA

Baj van a Nyiren.

Ugy hallom, úgy olvasom, hogy a Nyir-ség szerény kis falvaiban is kiütött az a modern betegség, aminek neve szocializmus.

Feléve sincs, hogy e földön jártam. Akkor még esend és béke volt a homokbuczkák lakói között. Talán tulságos esend. A híres verekedések aranykorszakának lejárt már akkor; holott a régi jó időkben nem eshetett meg korcsmai összejövétel fejbetörések nélkül. Hajh, kiment már a divatból ez a virtus. A legények megokosodtak. Ha duhajkodó kedvük támad, hazamennek s megverik az öreganyjukat, de egymást óvatosan kikerülik.

Legfeljebb az éjszakai esendet lármázza fel egy-két elkésett tivornyázó. Csoszogós, nehéz a járásuk, a ködmen apjuktól reájuk szakadt, a hangjuk gyalázatosan rekedt. Jobb nekik az éjszaka.

Hol van a híres hetyke darutollas kalap, ezifra szür, kivarrott lajbi, patyolat fehér, rojtos gatyá, nyalka, sarkantyus csizma, aminek a szárában büszke nádpáleza foglalt helyet. S hol van a felemelt fő, s hol van az egy jó nótára, egy rossz szóra a nyers erő önértékeléssel fellobbanó magyar szív?

Holott ez a nemzetség, mely nemrégiben még a szemem előtt mozgott, nem halt meg. Csak megjuhászodott, csak elcsondrásodott. Pálinka ivóvá, szolgálalküvé vált.

Mikor időszakonként hazakerülök a szülőfalumba, rendszeren egy-egy újabb tanuságával találkozom a szomorú időknek. Az öreg Berta meztlábasan cipeli a maga egy zsák buzácskáját a malomba; lám, lám, három lóval pará-

dézott nem régen. Most az istene az, hogy minden nap megihassék egy liter pálinkát.

Hogy tehet egy jómódu gazdát koldussá az a napi egy liter pálinka? Ugy elgondolkodom ezen.

A híres Magyar nemzetség is elzüllött. Elolvadt a gyönyörű szép jószág a fia kezében. Pedig az is csak iszik.

Nem hányja magát, nem erőlteti meg magát legényvirtusokkal, bálokkal, csak egy sötét korcsmaszobában meglapulva, komisz cselédmódjára iszja a szeszt.

Az apja talán kétszer annyit is bevett s rezonirozott mellette, hogy három falu beszélt róla. S ime ő mégis szerzett s a fia kezében mégis minden ronggyá vált.

A verekedő Gesztenyek is megtörtek. Ez a generáció valamikor a betyárbüszkeség megtestesítője volt, amely a bíróval való beszéd közben sem vette ki a pipát a szájából. Most napszámos meg cselédember valamennyi; bagót nyomnak a pofájukba s vigyorogva nézik el, mikor az irnok urak a szeretőjükkel flörtölnek. Még az öreg Tóth Jánoson akadok fenn különösen. Nehéz észjárású ember volt, de a két munkás kezével mégis összeszerzett egy kis háziköt, meg egy tehénkét, meg vagy féltelek földet. Ugy élt, mint a pusztai remete, csak hogy éppen a pálinkától nem tartotta vissza magát.

Legutóbb aztán ijedt arccal hordozgatótt egy papirost fűhöz-fához s könyörgött a jó tanácsért, mivel hogy a korcsmáros bírói kézbe adta.

Nem emlékezem már az ügyére a szegény embernek: furfangosam megcsinált, ugyancsak fogas prókátornak való kemény dió volt az; csak arra emlékszem, hogy a vagyonkaja utána uszott.

Sorra mehetnék ekként az egész falun, sőt a szomszéd falvakon is. Históriaja e népnek egyforma. Minden faluban meggazdagodott két-három ember, akik pénz, posztót és pálinkát szolgáltak ki; száz más pedig tönkre ment.

Az idő is rosszabbra fordult, a pénznek is meg a szesznek is mindig nagyobb kelendőse lett. S egyszerre csak érezni kezdtük, hogy megmozdult alattunk a föld. Jó ismerősök, szomszédok, komák mind, mind csak pusztulnak. Száz és száz embernek kis földcsékeje — mindene e nagy világon — összefut egy nagy-nagy dominiumba. Kérdjük kié a föld s egy nevet hallunk. S egy-két ilyen név ismétlődik tizszer, százszor, mindég.

Kérdjük, kié az a hizlaldává, szeszfordévé alakított nemesi kastély. Azt a bizonyos nevet halljuk. Mintha csak egy egész világ omlana össze ilyenkor előttünk. Kérdjük, kié az a cifra hintó? Azt a bizonyos nevet halljuk. Kérdjük, kié az a kihasznált jószág s az a megnyuzott, elrongyosodott cselédség. Ismét az a név kísért és semmi más.

Szegényedünk; iszonyatosan elszegényedett ez a vidék, mert ha a vagyon megmaradt is, ami eddig ezer és ezer embernek adott existenciát, az most egy ember kezébe került. Mi még a magunk csekély uraságát is megosztottuk egymás között; az az egynehány ember, összegyűlt óriási mozgó tőkéjével elfordult a földtől, hanem pénzintézeteket, tőzsdéket keres fel vele, nagyszerű üzleteket köt; vajjon kárpótolja-e ez az elpusztult existenciákat? Am hacsak eddig volna; de az összegyűlt pénz visszafordul a régi gazdája ellen, uzsorakamatokat szed s ha garasokat is, krajezárokat is, de mind nagyobb összegeket von el a földtől s a föld néptől, mignem kis rakás nagyott

zödes
azonb
elérni
viselte
szonya
olvash
hogy
marha
vanna
gyobb
tethet

egy u
fejünk
hivata
Adrian
rület
Ismerj
lönöse
nagyo
szarva
terjed
lokaliz
alatt
atlép
a szal
fog ha

szemp
bad b
állate
erélye
hozata
nak t
kében
védek
a köz
megal

kiván
jut. A
minde
módo
ben v
de há

voltur
ember
iszik.

szoczi
Téth,
Keék,
lista
urair
tama
hatal
lálga
megb
tegye
eszm
Csizm
ezek
esész
a dol
irni

egysz
lizmu
meg
dolno
hogy
káját
sem

zalm
végi
embe
szesz

zódés minden feltételének megfelelő. Hogy azonban kormányunk eredményt nem tud elérni, nem nagyon esodáljuk, hisz miképpen viseltessék Németország állategészségügyi viszonyainak iránt bizalommal, mikor mindennap olvashatja hivatalos és magánértesítésekben, hogy egyedüli kiviteli piacunkon a budapesti marhavásáron száj- és körömfájós szerb állatok vannak, melyektől a magunk állatai a legnagyobb elővigyázat mellett is szintén befertőzethetők.

Most azonban a szerb állapotbehozattal egy új veszély Damokles kardja emelkedik fejük fölé. Az osztrák belügyminiszteriumnak hivatalos közlése szerint u. i. Törökország Adrianopol és Elaszona szandzsákjaiban (kerületeiben) a szarvasmarha-pestis ütött ki. Ismerjük a keleti államok közigazgatási és különösen állategészségügyi szolgálatát és azért nagyon bizonyosnak lehetünk arról, hogy ez a szarvasmarha-pestis, ismerve a betegség gyors terjedését és erős fertőzőképességét, nem fog lokalizálhatni, hanem valószínűleg rövid idő alatt túllépi az említett kerületek határait, átlép az a szomszédos Szerbiába is és onnét a szabad állatforgalom mellett akadálytalanul fog hazánkba is behurcoltatni.

Ha tehát eddig elsősorban közgazdasági szempontból kellett a szerb szarvasmarha szabad behozatala ellen állást foglalnunk, most állategészségügyünk veszélyeztetése miatt is erőteljesen kell követelnünk a szerb marha behozatalának betiltását. Elvégre Magyarországnak talán csak van annyi joga önmaga érdekében, hogy nyilvánvaló megkárosítása ellen védekezhessek. És ha ebben a védekezésben a közös vámterület másik államának érdekei megakadályozni akarnának, akkor kérdjük, mi

értelme van az ilyen közös állapotnak, amelynek az egyik fél csak a hasznát szedi, a másik fél pedig lépten-nyomon károsodik? Károsodunk azáltal, hogy állatainkat az állandó inficiális veszélynek tesszük ki, s emiatt a vámkülföld bezárja állataink előtt sorompóit, de károsodunk azáltal, hogy az osztrák hatóságok maguk is folyton nehézségeket okoznak állítólág állategészségügyi aggodalmakból állataink értékesítése elé.

Ennek az állapotnak végét kell vetni. Kormányunknak kötelessége érdekeinket a legerélyesebben megvédeni. És nem fogadhatjuk el a kötelessége alól való kibúváására azt az indokot, hogy ebben a kérdésben bármiféle tekintet miatt engedni kénytelen. A magyar kormány csak egy kötelessége lehet és ez a magyar érdekek érvényesítése, amint ezt mástól se nem követelhetjük; se nem várhatjuk, se el nem fogadhatjuk. Kormányunk ezen kötelességének teljesítését annál inkább követelhetjük, mert az állattenyésztés egyedüli termelési ága a magyar mezőgazdaságnak, amelyet még némi jövedelemmel üzhethetnek, de amelyet a szerb állapotbehozattal favorizálásával teszünk tönkre. Elég soká várakoztunk már türelemmel és bizalommal, most már a hallgatás öngyilkosság volna. Öszintén és leplezetlenül követeljük a szerb marhának Magyarország területéről való kizárását, semmi szükségünk nincs rá, amíg a magyar marhákat se tudjuk idehaza sem értékesíteni. Ne csináljunk magunk magunknak mesterséges versenyt, de ne nyissuk főként utat egy rettenetes fertőző-betegségnek, amely az országnak különben is súlyosan kipróbált állattenyésztőire végzetessé válhatnék.

kíván: a föld maga is a hosszú kéz birtokába jut. Az utolsó két-három évtized a Nyírségnek minden apró falujában termett egy ki tudja mi módon odacseppent bankárt, akinek ma zsebében van a falu java; a törzslakosságából hány, de hány siratja az ő vagyonát.

Hát így megy ez nálunk. Csenedesek is voltunk az utolsó időben nagyon. Szegény ember nagyokat hallgat, még nagyobbakat iszik, de nem rugdalózik semmiképpen.

Most aztán jön a hír, hogy kitört a szociálisták, Kárász, Mihálydi, Ófehértó, Téth, Tass, Szakoly, Balkány, Nagy-Kálló, Keék, Petneháza meg a többi népei szociálista vezérekkel tanakodnak nagy titokban, uraiknak a szolgálatot felmondják, erőszakos támadásokat intéznek a rend ellen s a földi hatalmasságokat kezdik nem respektálni. Találgatják, fontolgatják, mi oka is lehet ennek; megbotránkozva ütik össze a fejüket, mit is tegyenek a baj megállítására. Beszélnek koreszméről, titokban izgató apostolokról s a Csizmadia uram férce ujságáról. Ezek, oh csakis ezek a rend megbontói. Törvényhozók, bölcseszek ránczbaszedett homlokkal elmélkednek a dolog fölött s könyveket fognak majd összeírni és összebeszélni róla.

Az én paraszt eszem előtt pedig olyan egyszerűen, tisztán áll az egész nyíri szociálisták. Csak a mezitlábos Bertha uramra, meg a szegény Tóth Jánosra kell visszagondolnom, aki rémült hebegéssel panaszojja, hogy el akarja venni a koreszmáros a vagyonkáját, holott nincs igaza; és az Isten irlalma sem tudta őt megmenteni.

Földönfutó, lerongyolt, kifosztogatott, bizalmatlanná, hitetlenné vált alakok vonulnak végig a szemeim előtt. Hova mennek azok az emberek? Tegnap még oda mentek, ahol a szeszt mérték, minden bűnük és egyedüli vi-

gasztalásuk tanyájára. Lelkiismeretük kiáltó szavát belefojtják az undok folyadékba s egy-két cseppért belőle kedveskednek annak az embernek, aki borzasztó öntudattal végezett vagyon s erkölcsi romlásuk fölött.

Ma jön egy idegen s ezeket mondja: „Mit hizelegsz neki bolond, nem látod, hogy koldusa vagy: harapd meg inkább”. „Ellenséged neked mindenki, csak én vagyok jó barátod”. „Ez a társadalom úgy van berendezve, hogy mindenképpen te maradsz alul”. Szinte látom, mint borul vérbe a szeme s szavakra a Berthának, Tóthoknak és Magyaroknak. Mellükre vernek s azt mondják: „Igaz!” Vagy nem igaz-e?!

Azután így folytatja az idegen: „Csináljunk új társadalmat, igazabb jogot, jobb rendet, amely a szegény embert is megvédi”. „Fordítsunk a sorson: eddig neked, most nekünk”. „Azt az új rendet a szociálisták akarják megcsinálni”.

Csoda-e, ha erre felordít az én népem: „Szociálista leszek hát én is. Törvénybe, hazába, Istenbe nem bizom többé, csak abban a te tanodban. Testem, vérem, lelkem az övé.”

Mondta volna az az idegen, hogy ő merkantilista, hát akkor az én magyarjaim is merkantilistáknak vallják magukat. Hiszen ez olyan természetes.

„Beteg vagy?” „Az.” „Eredj hát ki holdvilágos éjszaka pont 12 óraker a kert alá, assál le a földbe egy bodzafagalyat e szavakkal: Tangó, firi, matyó s jöjj vissza hátra nem nézve: meggyógyulsz.”

Az nép nagy százaléka még ezt is megteszi. Hát ha még olyat hall az én beteg népem, ami a szent igazság erejével hatja át az ő elméjét: van-e az erkölcsi anarkianak olyan örvénye, amelybe ez igazság nevében, habozás nélkül bele ne vetné magát?

NÖVÉNYTERMELES.

Rovatvezető: Kerpely Kálmán.

A kiveszett őszi buza pótlása tavaszi buzával.

(Együttal felelet a 517. számú kérdésre.)

Országszerte rosszul állunk az őszi buza- vetésekkel. A kedvezőtlen időjárás, a korán beállt fagy következtében, a föld nagy része vetetlen; másrészt az elvetett buza is silányul áll. A kikelt vetés gyenge s a fűreg pusztításának volt nagy mértékben kitéve, egyrészt pedig csirájában érte a fagy.

Előre látható tehát — hogy az emelkedett buzákkal szemben — a tavaszi buza a jövő évben fontos szerepet fog játszani gazdaságunkban, részint az elmaradt, részint a kiveszett őszi vetés pótlására. A kereslet a tavaszi buza- vetésére már most megindult s előreláthatólag fokozódni fog, miért is a gazda jól teszi, ha a tavaszi buza- vetés megkezdéséről idejekorán gondoskodik.

Oly gazdaságban, a hol évenként rendszeresen járó buzát is vetnek, melyet tehát felváltva ősszel s tavasszal (vagy kétszer ősszel, de egyszer okvetlen tavasszal) vetnek el, a tavaszi buza vetésének kérdése nehézségekbe nem ütközik. Járó buzát kiterjedt mértékben vetnek Torontál- és Temes megyében, a honnan akár egyes gazdaságok, akár a gazdasági egyesület útján vetőmag beszerezhető lesz. A járó buza előnye, hogy a rozsdá kevesebb kárt okoz benne, szárazabb klímánkat jobban tűri, s kissé elkésztet vetést kevésbé silyli s a megdülésnek, rövidebb, merevebb szalmája miatt annyira kitéve nincsen, bizonyára mind oly előnyök, melyek termelését indokolttá teszik.

A járó buzán kívül igen jó eredményeket értek el hazánkban a „tavaszi champlain-buza” vetésével is. Ez a barnaszínű, aczélos, sulyoszemű buzafeleség, mely kedvező viszonyok között, a termés nagyságában s a szem

Ne beszéljen nekem senki koreszméről, a társadalom átalakulási ösztöneiről; annak az egész szociálistáknak a titka, amely a Nyírség eddig csendes, jámbor népe között kiütött, e kettő: alkohol és uszora. Fékellen alkoholizmus, mely már vérebe ette magát a népek és a lelketlen uszorának minden kigondolható neme, amely kulcsa két-három ember csodálatos meggazdagodásának és ugyanannyi száz ember csodálatos elzüllésének.

Elnyomni ezt az egész hecczet könnyű lesz néhány esendőszerűnyal. A Tóth Jánosok elhallgatnak, némán fognak silylődni tovább is s nyomtalanul elpusztulnak, hogy panaszukat az Isten ítélőszéke elé vigyék. De minden rendőri intézkedés végeredményében csak új sebet üt a régi mellé, a népet ki nem jőzanítja, meg nem gyógyítja s nem segít azokon, akik a néppel mindennapi érintkezést folytatnak.

Ne a nép ellen üzenünk hadat, hanem az ő ellenségei: az alkoholizmus meg az uszora ellen.

Hogyan? Hát én erre csak annyit mondhatok, hogy ismerék egy jó esomó falut; ha ezekben a falvakban 2-3 hosszukezű embert ártalmatlanná tehetnék, hát én akkor a népet olyan lidércnyomástól szabadíthatnám meg, amilyenről csak a rémmesék beszélnek. Tudjuk ezt külön-külön százan és százezeren, csak együtvéve nem akarjuk tudni. Holott, ha a nemzet nagy szive felérezne arra a nagy veszélyre, amely a nép háta mögött áll, anyagi és erkölcsi elzüllésének Damokles kardját tartva a feje fölött: akkor én meg vagyok győződve, hogy még talán volna erőnk segíteni ezen a czudar állapoton s akkor hiszem, hogy az én szegény Tóth Jánosom azt a szót, hogy szociálisták, ajkain soha ki nem ejtené.

B. B.

hektolitersúlyában őszi búzákkal vetekedik. A tavaszi champlain búzát termesztő gazdaságok, bizonyára nagy hállára köteleznék a gazdákat, ha címüket s a rendelkezésre álló vetőmag mennyiségét a „Köztelek”-ben nyilvánosságra hoznák.

A tavaszi buza sikeres vetésének egyik főfeltétele, hogy jó erőben álló földbe, tavasszal lehetőleg korán vessük, mert ez erőteljes és gyors bokrosodására s egyáltalán jó tenyésztetere döntő befolyással van. Miután a vetés az őszi szántás alá kerülő földön, az őszi szántást a tavaszi buza sikeres termesztésének egyik elengedhetetlen kellékének kell tekintelnünk, különösen az Alföldön. A vetéshez tehát hozzá kell fogunk, a mint azt a talaj szikkadása, az elmozdulás veszélye nélkül csak megengedi; az elkésztett áprilisi vetés már bizonytalan, bokrosodásra gyenge, a rozsdá támadásának nagyobb mértékben van kitéve.

Az őszi szántás megkezdése előtt az extirpálás (grubberolás) és fogasolás után vetünk, mert a tavaszi buza szereti az omlós, porhanyós földet; az őszi szántásnak egyszerű fogasolása épp ezen oknál fogva, a legtöbb esetben nem lenne kielégítő. Ha az őszi szántást bármely oknál fogva elmulasztottuk, akkor tavasszal, lehetőleg, előhántóval felszerelt Sack-ekével adunk egy közepmély vetőszántást, ügyelve arra, hogy lehetőleg keskeny barázdákat fogassunk. Ahol a kivesztett őszi buza pótlására vetünk tavaszi búzát, a keskeny barázdájú vetőszántás elkerülhetetlen.

A tavaszi buza elvetése épp úgy történik, mint az őszi búzáé, az ennél szokásos sortávolságra; miután azonban a tavaszi buza bokrosodási képessége nem oly erős, mint az őszi búzáé, sürűbben kell vetnünk; kat. holdankint 120—150 liter. Vetés után, ha a talaj eléggé szikkadt, hengerezünk s tuskölünk, ellenkező esetben csak tuskölünk.

A tavaszi buza kikéltése s megerősödése után czélszerű lesz fogasolni. *Kerpely.*

Mütrágyázási kísérletek napraforgóval.

☒ A mütrágyafélék hatását a napraforgóra megállapítandó, legutóbb erre edénytrágyázási kísérleteket tettem.

Talajul, könnyű agyagtalaj, forfosavtrágyával szuperfoszfát, mint káitrágya kaint és nitroforrasul chilisalétrom szolgált. Vetőmagnak az orosz óriás napraforgó magját használtam, még pedig azért, mert az orosz óriás napraforgó a többi feleségtől abban különbözik előnyösen, hogy csak egytányérú, amely ennél fogva jól kifejlett szemeket szolgáltat, ellenében a soktányérú napraforgó virág sok kifejletlen magjával szemben; másrészt, mert az orosz óriás napraforgó kísérletek megejtésére épp ezen oknál fogva felettebb alkalmas.

A kísérleti idények közül kettő maradt trágyázatlanul, kettő-kettő egyenlő mennyiségű szuperfoszfáttal illetve kainttal és kellő chilisalétrommal lett ellátva, két-két edény, továbbá szuperfoszfátot, kaintot, szuperfátot salétromot, illetőleg kaintot chilisalétromot kapott s végre két edényben mind a három trágyasóból ugyanannyi lett elhelyezve, mint a fentebbi kísérleteknél.

Az elvetés egyformán kifejlett egészséges maggal történt április hó végén. Alig két héttel később a magvak kikelték és mennél inkább fejlődtek a növények, annál szembetűnőbb volt a különbség küllemükre nézve a szerint, amint vagy az egyik, vagy a másik trágyával illetőleg keverékek lettek azok kezelve; csak a trágyázatlan és kainttal trágyázott talajon álló növények mutattak végig egyenlő fejlődést; jobban fejlődtek azok, amelyek foszforsavat, illetve foszforsavat és káit, nitrogént, káit és nitrogént kaptak, de még inkább

azok, amelyek talaja foszforsavval és nitrogénnel kezeltetett; a legerőteljesebb fejlődést azonban ama növények mutatták, amelyek mind a három növénytápanyagból: káli, foszforsav és nitrogénből kaptak.

A csupán kainttal trágyázott talajról nyert szemek sulya 0.3%-al volt kisebb, mint a trágyázatlan talajon termelt szemeké; míg ellenben a szemek összsulya nem igen volt nagyobb a trágyázatlan talajban nevelt szemek sulyánál, akár csupán szuperfoszfáttal, akár csak chilisalétrommal trágyázattott. Határozott előny az esetben mutatkozott, amidőn szuperfoszfát, kaint és chilisalétrom együttesen adatott, mivel ez esetben a termelt szemek összsulya 76%-al volt nagyobb, mint a trágyázatlan talajon termelt szemek sulya.

Tehát itt is érvényesül a régi elv, hogy t. i. csupán egy növénytápanyagot hozva a talajba, ez nem képes a növényt fejlődésre bírni, ezt csakis a szükséges összes tényezők hatása által érhetjük el.

A mint a szemek az olajtartalomra, az olaj és a nyert olajpogácsák tapanyagtartalmukra meglesznek vizsgálva, nem fogok késni az eredményt, valamennyi tekintetbe jöhető számadattal, kimerítően közölni.

Dr. Könyöki Alajos.

ÁLLATTENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: **Monostori Károly.**

Adatok a takarmányozás gyakorlatához.

I.

(Különböző abraktakarmányok hatása a tejhozamra.)

Ha valahol, úgy a gazdálkodás nehéz gyakorlatában existenciális feladat a kiadásoknak lehető csökkentése és a bevételeknek növelése.

Az állattartásban tehát lényeges dolog lehetőleg olcsón beszerezni, előállítani, elhelyezni, kezelni, gondozni s mindennekfelett így takarmányozni az állományt anélkül azonban, hogy ez a jövedelmezőség rovására esne az állat, hogy az erő vagy anyag produkezióban a kívánatos maximum éppen az olcsóság miatt be nem következnek.

Azt kideríteni, hogy egyforma jó siker elérésére melyik az olcsóbb takarmány, igen nehéz, s az állattáplálás közönséges gyakorlatában sem alkalom, sem körülmény nem elég kedvező arra, hogy efféle tények világosan kiderítenessenek.

Afelett nem lehetünk kétségben egy pillanattig sem, hogy elegendő mennyiségű takarmány, névszerint pedig emészthető s áthasonítható tápláló anyag nélkül kívánatos mennyiségű és minőségű állati anyag — mondjuk hus, tej, zsir — elő nem állítható, mert hiszen csak anyagból lehet anyag és csak sok tápláló anyagból lehet sok állati anyag; de az a kívánatos mennyiség és minőség egynemű takarmányban olcsón, másban csak jóval drágábban adható az állati szervezetnek: azt ki-kutatni és konstatálni tehát, hogy melyikben olcsóbb, képezi a jobban való boldogulásnak nyitját.

Az ennek kiderítésére irányuló törekvések régi keletűek s ezt célozzák a vegytani alapokon összeállított takarmányszabványok szerinti etetések is; mert hiszen ezek se kívánják megkötni a gazdát abban, hogy honnan vegye a kellő mennyiségű szerves anyagot, s abban a szükségeltető mennyiségű fehérjét, zsirt és szénhidrátot: ellenkezőleg — feltárva az egyes takarmányok táplálóanyag-tartalmát — lehetővé teszik, hogy a gazda éppen azon eleséghez nyuljon, amelylyel a szükségelt anyagokat legjutányosabban véli a szervezetbe bevihetni.

Sajnos, még az így kiderített faktum alapján végrehajtott takarmányozás is esaló-dással járhat, mert a számításokat zavaró, sőt felforgató körülményeknek feltétlen biztossággal való távoltartása nem áll hatalmunkban s az állat individualis értékesítő képessége pl. egy-magában is fiaskóhoz vezethet, vagy nem is várt jó eredményekhez segíthet; ám még ennek dacára is jóval indokoltabb az egészen bizonytalan alapot ott hagyva, a némileg is bizonyosabb alapra helyezkedni s nem pocékolni tudatlanul s hiába a drága takarmányt, mikor ugyanolyan hatást olcsóbb tápszerrel elérni reményünk lehet.

Az ide vágó újabb takarmányozási kísérletek közül egy-két tanulságosabbat óhajtok itt ismertetni oly külföldi közlemények után, a melyek a hazai állattenyésztőhöz más uton ritkán jutnak el, s szolgálatot véleekvel tenni, különösen azon olvasóknak, akik idegen nyelveknek birtokában nem lévén, másképp a dolgokról tudomást nem szerezhetnek.

Egy némely takarmánynak a tejelésre való befolyásáról s kapcsolatban ezzel a jövedelmezőségről, érdekes kísérleti adatokat közöl a bonn-poppelsdorfi akadémia a „Landwirtschaftlichen Jahrbüchern” ez évi folyamában.

Vonatkoznak e kísérletek egyfelől arra, hogy az abraktakarmányok közül, melyek hatnak a tejelésre határozottan előnyösen, melyek hátrányosan és melyek közömbösen, s vonatkoznak másfelől arra, hogy a melasse felhasználásával készített takarmánykeverékek miként befolyásolják a tejelést, s e keverékek közül melyek azok, amelyek haszonnal etethetők s melyek a hasznot nem hajtók.

Az első kérdés megoldására beállított 2 csoportban 5—5 tejelő tehén, melyek közül kettőt csakhamar ki kellett zárni úgy, hogy 8 drb maradt.

Ezeknek kellő mennyiségű széna, répa és szalmaszecca mellett 1000 kilogramm test-súlyhoz viszonyítva oly mennyiségű különféle abraktakarmány nyújtott 10—10 napon keresztül, amelyben 1.28 kiló emészthető fehérje foglaltatott. E mennyiség a beállítási súlyhoz mérve állapított meg, s változást a kísérlet végéig nem szenvedett.

A kísérlet alatt minden állat 2 naponként megmászaltatott, s minden nap kiderítettett minden egyes tehénnek tejhozama egyfelől mennyiségre, másfelől faj-súlyra és zsirper-centre nézve.

A 10 napos ciklusoknak 5 utolsó napi eredménye véteztett aztán igen helyesen összehasonlítási alapul s a zsirtartalomra nézve kiderült mindenekelőtt az, hogy az egyes állatok a különféle abraktakarmányok nyújtására majd rendes és átlagos tejszir per-centjüknél többet, majd annál kevesebbet adtak.

Ez a következő táblázatban számokkal is fel van tüntetve.

Takarmány és annak rendszáma.	Esetek száma	
	átlagon felül	alul
1. Melasse	8	0
2., 3. Pálmagpogácsa. Malátacsira	7	1
4. Rozskorpa	6	2
5—6. Buzadara. Buzakorpa	5	3
7. Árpadora	4	3
8—12. Repczepogácsa. Lenmagliszt. Zabdara. Rozsdara.	4	4
13—14. Tengeridara. Napraforgópogácsa	3	5
15. Kókuszpogácsa	2	6
16—17. Pamutmagliszt. Földidőpogácsa	1	7
18. Mákogácsa	0	8

Az átlagos zsirtartalomban a legnagyobb különbséget mint látjuk a melasse és mákpogácsa között van és 0.75, vagyis 3/4 százalékot tesz ki, ami egy 3000 liter tejet adó te-

hénél egy évben valami 27 kiló vajvesztésnek s illetőleg nyereségnek felel meg.

A kísérletnél felhasznált takarmányok s a velük elért eredmények még tájékoztatóbb módon az alábbi táblázatból tűnnek ki, hol minden szám átlagra van átszámítva és csak az ahhoz mért rendszámmal van feltüntetve.

Ha e táblázat alapján a megvizsgált abraktakarmányoknak a tejelésre való befolyását és egyéb hatásait érték szerinti osztályozni kívánjuk, úgy a következő sorrend jön ki a legtöbbet ígérőtől a legkevesebbet ígérőig:

1. Melassze, 1:1 arányban pálmamagpogácsával keverve.
2. Árpadara.
3. Malátacsira.
4. Lenmagliszt.
- 5-6. Tengeridara.
7. Zabkorpora.
8. Repecepogácsa.
9. Buzadara.
10. Száritott moslék.
11. Pálmamagpogácsa.
12. Rozsdara.
13. Rozskorpora.
14. Pamutmagliszt.
15. Földidőpogácsa.
16. Napraforgómagliszt.
17. Mákpogácsa.
18. Kókuszpogácsa.

Kísérlettevők az eredményeket röviden a következőképpen rekapitulálják:

A) *Határozottan előnyös hatásuaknak bizonyultak a tejelésre:*

1. a czukorgyári melassze, keverve pálmamagpogácsával 1 az 1-hez való arányban. Ez a takarmány a tejenk zsir- és szárazanyag perzentje és a tejszir mennyisége tekintetében az első, a tej szárazanyagmennyisége tekintetében a második, a tej mennyisége tekintetében pedig a 4-ik helyen áll, a testsúly gyarapításra ellenben kedvezőtlennek mutatkozik.

2. Az árpadara kiváló hatása a tejmennyiség és a tej szárazanyagmennyiségének a növelésére; kielégítő a tejszir és szárazanyag %-jának növelésére, nem kielégítő ellenben a testsúly gyarapítására.

3. Malátacsirára a tejmennyiség háttérbe szorul, de egyéb tekintetekben igen előnyös hatás mutatkozik.

4. Lenmaglisztre nagy a testsúlygyarapodás, nagy a tejszir- és szárazanyagmennyiségének szaporodása, de a tejszir- és tejszárazanyag %-ja aránylag kicsi.

5. Tengeridarára magas a tej-, tejszir- és szárazanyagmennyiség, de ez utóbbi két anyag %-ja tekintetében nem valami elsőrendű a hatás.

6. A buzakorpora hatása minden tekintetben közepesen valamivel felülinek mondható.

7. A zabkorpora is ilyen hatása, de a zsir- és szárazanyag % tartalmat illetőleg nem eléggé kielégítő.

B) *Határozottan kedvezőlennek mutatkoztak a tejelésre:*

1. a kókuszpogácsa. Igaz ugyan, hogy a kiszabott adagnak csak felét vették fel az állatok, de az eredmények minden tekintetben még így is rendkívül kedvezőtlenek,

2. a mákpogácsa csak a testsúly növelésében mutat valami csekély hatást, egyéb tekintetekben az utolsó helyen áll.

3. a napraforgómagliszt nem eredményezett ugyan a szélsőségekben mozgó kedvezőtlen hatást, de minden tekintetben elégtelent igen,

4. a földidőpogácsa lisztjére a tejmennyiség csak valamivel áll a közepesen alól, de különösen kedvezőtlen a tej, szárazanyag és zsir %-jára nézve,

5. a pamutmagliszt 2 állatnál tőgybajt idézett fel, azonkívül az imént említett %-ok ennél is nem kielégítőek,

6. a rozskorporaadagot az állatok nem voltak képesek megenni. A tej, quantumban, elégtelen, tartalmának %-jaiban némileg kielégítő.

C) *Semlegesén viselkedőknek mondhatók:*

1. a repecepogácsa, melynek etetésére a tejmennyiség a középszámoknál mozog, a minőség pedig ez alatt van,

2. a buzadara, mely hatásra nézve szintén a középszámoknál mozog,

3. a rozsdara hatása a tej minőségére türethető számokat ad, de nagyobb adagban az állatok nem eszik s emésztési zavarokat okoz náluk,

4. a pálmamagpogácsa magasan álló tejszir %-ot eredményez, egyéb tekintetekben azonban nem elégíti ki s hátránya, hogy etetésére a tejolajszagot vesz fel és csipős ízt kap.

5. száritott moslékra a testsúly jelentékenyen növekszik, egyéb tekintetekben azonban egyáltalában nem nagyon elégíti ki.

Hazai viszonyainkat tekintve az ezen kísérletnél legkiválóbbnak bizonyult tejproduktáló takarmány haszonnal alig volna etethető, mert nálunk pálmamagpogácsához jutni csak tulajdonképpen külföldről kell hozatni. A melasszet azonban — mint 2-ik közleményemben majd esetelni fogom — egyéb anyagokkal keverten is előnyösen lehet nyújtani, következképpen, mert melasszhoz jutni könnyebb; tehenészetekben ez az anyag nagy figyelmet érdemel.

Kiváló takarmány, mint észrevettük a tejelés czéljára a nálunk is általánosan használatos árpadara, malátacsira, lenmagliszt tengeridara és buzakorpora, melyeket tehát ez adatokat ismerve, a tejelő takarmányok között meg kell tartanunk. *Monostori Károly.*

Gazdatisztek és a gazdatisztek egyesülete.

Köteteket irtak össze már a gazdatisztek kedvezőtlen helyzetéről és arról a folytonos bizonytalanságról, amely miatt a gazdatiszteknek jövőjüket illetőleg rettegniök kell. A nagy uradalmaktól eltekintve, állásuk a legtöbb helyen máról-holnapra való és a régi patrialkális viszony, mely még nem régen is a birtokos és gazdatisztje között fennállott, ma már csak álomkép gyanánt tűnik fel és az újabb nemzedék előtt ismeretlen.

Nem állítom, hogy nincsenek uradalmak és kisebb birtokok hazánkban, ahol a gazdatisztek megbecsültek, ahol helyzetük olyan, aminőnek lennie kell, de tulás nélkül állhatom, hogy az ily uradalmak és birtokok száma nagyon fogy és nagyban egészben a gazdatisztek helyzete rosszabb és bizonytalanabb, mint bármely néven nevezendő kereseti foglalkozást üzőké.

Nem új dolgok ezek és általánosan ismertek. Nem is tartom szükségesnek azoknak az okoknak részletezését, amelyek e helyzetet megteremtették. Oly sokszor tette ezek már szóvá, hogy ezektől ez alkalommal eltekinthetnek. De mégis szükségesnek tartom most is reámutatni arra, hogy míg az állami és magántisztviselők és a foglalkozási ágak bármelyikének szolgálatában álló egyének, sőt még a cselédek szolgálati viszonya is törvényileg van szabályozva, legközelebb pedig törvényhozási uton fog szabályoztatni az aratómunkások és napszamosok jogviszonya is a munkaadóval szemben, addig a gazdatisztek szolgálati viszonyáról törvény nem intézkedik és e tekintetben elég hátrányos és megalázó módon sorsukról csak az elavult cselédtörvény gondoskodik.

Ez a szomorú körülmény tette szükségessé a gazdatisztek társadalmi szervezkedését, melynek eredményeképpen 1880-ban létesült a „Gazdatisztek és Erdőtisztiztek Országos Egyesülete”. Létesült pedig abból a czélből, hogy a gazdatiszti kar szolgálati viszonyának törvényhozási uton való rendezését szorgalmazza, hogy lehetővé tegye az elagott és munkaképtelenné vált gazdatiszteknek nyugdíjbiztosítást, a tagok özvegyeinek és árváinak segélyezését, a gazdatiszti állásközvetítés szervezését és más egyéb a gazdatiszti kar érdekeit előmozdító ügyek folytatását.

Csak egészen röviden óhajtok kiterjeszkedni arra, vajjon megfelelt-e az egyesület a maga elé tűzött feladatoknak, vagy legalább igyekezett-e megfelelni és mily eredménnyel? S vajjon a gazdatiszti kar maga igyekezett-e és mily mérvben a saját részéről támogatni az egyesület feladatainak teljesítésében?

Ez utóbbi kérdésre határozottan nemmel felelhetünk és ebben rejlik az oka annak is, hogy az egyesület sem felelt meg, illetve nem felelhetett meg oly mérvben feladatának, mint az óhajtandó és kívánatos lett volna, mert hiszen egy egyesület élén álló elnökség a legönzettelenebb módon vezetí majd-nem két évtized óta az ügyeket, de mit ér a legodaadóbb ügybuzgalom, ha az a testület, amelynek érdekében tenni akar, saját érdekei iránt kevésbé, vagy éppen nem érdeklődik.

Az egyesületnek megalakulása alkalmával volt ezer és néhány tagja; e szám 18 évi fennállás után nem, hogy emelkedett volna, amint azt a tizenhatezer egyénre tehető gazdatiszti kar mellett méltán remélni lehetett, de ellenkezőleg évről-évre csökkent. Ez a körülmény lehetetlenné tette, hogy a tagok segélyezését oly mérvben gyakorolhassa az egyesület, mint ez kívánatos lett volna, holott ez képezi egyik legfontosabb feladatát, amelyet azonban csakis a tagok pártolása lett volna hivatva lehetővé tenni.

Az egyesületnek a gazdatiszti kar szolgálati viszonyának törvényhozási uton való

Az egyes etetési periódusokban (10-10 napon át) nyújtott abraktakarmányok neme és mennyisége

	Tögsúly rend. száma	Tejmenyiség rend. száma	Tej szárazanyag mennyiségének rend. száma	Tejzsírmeny. visység rend. száma	Tej szárazanyag %-jének rend. száma	Tejzsír % rend. száma	A rend. számok összege
4:37 kg. repecepogácsa	4	6	9	8	14	14	45
6:40 " lenmagliszt	1	2	3	3	12	9.5	30.5
3:00 " földi időpogácsa	14.5	9	12	13	16	17	81.5
3:58 " pamutmagliszt	10	11	13	14	15	16	79
3:03 " napraforgómagliszt	16	15	14	15	13	13	86
4:71 " mákpogácsa	7.5	16	18	18	18	18	95.5
4:30 " (8.59 kg. helyett, mert nem ette az állat) kókuszpogácsa	18	14	16	17	17	15	97
7:91 " pálmamagpogácsa	3	17	15	11	9	2	59
9:70 " száritott moslék	2	13	11	12	7	11.5	56.5
14:44 " buzadara	11	8	8	9	8	7	51
12:40 " zabkorpora	6	5	5	6	10	9.5	41.5
12:73 és 12:00 kg. (19:10 helyett) rozsdara	17	12	10	10	5	7	61
15:20 kg. tengeri dara	7.5	3	4	4	11	11.5	41
14:50 " árpadara	12	1	1	2	4	7	27
10:56 " buzakorpora	9	7	7	7	6	5	41
8:73 " (13:09 helyett) rozskorpora	13	18	17	16	3	4	71
18:50 " melasse 1:1 arányban pálmamagpogácsával	14.5	4	2	1	1	1	23.5
9:29 " malátacsira	3	10	6	5	2	3	29

rendezése ügyében kifejtett akciója általánosan ismeretes. Az elnökség lelkesedésének sikerült ezen kérdést kielégítő formában a képviselőházzal elfogadtatni; nem rajta mulott, hogy az ügy mégis elbukott. Létrehozta az egyesület a maga elé tűzött feladatok közül a gazdatisztek nyugdíjgyűlését is, amely azonban a részvétlenség miatt megerősödni nem bír s valósággal tengődik.

Ugy látszik, hogy különösen a szolgálati viszony és a kvalifikáció kérdésének törvényhozási uton való szabályozásának meghusztalása kedvetlenítette el a gazdatiszti kart egyesületük iránt és ezen időtől kezdve az érdekeltség hiánya még fokozottabb mértékben konstatálható, mint azelőtt, amit az ijesztő nagyra felszaporodott tagdíjhátralékok bizonyítanak legjobban, amelyek több mint 24,000 forintot tesznek ki.

Ez utóbbi körülmény a legelénkebben illusztrálja azt az érdeklődést, melyet a gazdatiszti kar saját egyesületével szemben tanúsít és ami gondolkodóba ejti az embert a felett, hogy mi idézte elő a közönyt akkor, amikor az elnökség önzetlenül fáradozik az elébe tűzött nehéz feladatok megvalósításán egyrészt; másrészt pedig a gazdatisztek védtelen helyzetükben kétszeresen utalva volnának szorosan összetartani és érdekeiket ily módon érvényesíteni.

Hogy mily okok fokozhatták az elkedvetlenséget az előbbieken kívül, vagy voltak-e egyáltalában ily okok, kutatni nem óhajtom, de azt minden esetre konstatálni kívánom, hogy az ügyvezetés nem igyekezett a tagok részére oly kedvezményeket biztosítani, amelyek némi rekonzpenciát nyújtottak volna a tagdíj fejében s a melyek hivatva lettek volna az érdeklődést a tagokban az egyesület iránt fokozni. Hogy ez esetben sikerült volna jobb eredményeket elérni mint eddig, az kétséget nem szenved.

De nem a mulittal, hanem az egyesület jövőjével akarok foglalkozni. A kérdés az, sikerül-e módot találni a gazdatiszti kar érdeklődésének újbóli felélesztésére? Jól tudom, hogy ez több, mint nehéz feladat, de lehetetlennek nem tartom s alább reá akarok mutatni azon módokra, amelyekkel ezt kivihetőnek vélem. Az osztrák gazdatiszti egyesület néhány évvel ezelőtt egészen hasonló, sőt talán még rosszabb viszonyok között volt, mint a mi egyesületünk, s azt sikerült mégis oly módon reorganizálni, hogy ma egy hatalmas nagy tevékenységet kifejtő szervezetté fejlődött ki. Miért volna tehát lehetetlen a mi gazdatiszti egyesületünket is épp így újjászervezni.

Az első lépés e tekintetben megtörtént. Az egyesület ügykezelése egyszerűsített, ügyviteli kiadásai a minimumra redukáltak, ami egy humanitárius egyesületnél, mely ezenfelül még csekély anyagi eszközökkel is rendelkezik, az első követelmény. A gazdatisztek egyesületének az „OMGE.”-hez való csatlakozása fontos nemcsak azon okból, mert ily módon egyfelől a kezelési költségeket a legcsekélyebbre apaszthatja, de fontos főleg azért is, mert másfelől az „OMGE.” tekintélyének védelme alatt a gazdatisztek egyesülete bizonyára határozottabb tevékenységet és számottevőbb eredményeket fog a jövőben felmutathatni, mint azt eddig önállóan tehetette.

A gazdatisztek egyesületének az OMGE.-hez való csatlakozásának egy igen fontos eredménye már is az, hogy az OMGE. nem kevésbé méltánylandó áldozatkészséggel lehetővé tette egy hivatalos lapnak megjelenését a gazdatisztek egyesületének tagjai részére. Bármely egyesület prosperálásának kétségkívül első feltétele az, hogy tagjaival az állandó érintkezést, összeköttetést s az egyesület iránti érdeklődést ébren tartsa, s létezéséről és működéséről állandóan életjelt adjon. Ezt másképp, mint egy lap útján elérni nem lehet, főleg nem egy oly egyesületnél, amelynek tagjai az országban szétzórta laknak s akikkel az érintkezést más-

képpen, mint lap útján fentartani nem lehet. Eddig a gazdatisztek egyesületének nem volt oly organuma, amely kizárólag az egyesület belügyeivel s a gazdatiszti kar érdekeinek előmozdítását célzó ügyekkel foglalkozott volna. Ezt most lehetővé tette az OMGE. áldozatkészsége, s a jövő évtől kezdve meg fog jelenni „Gazdatisztek Lapja” ezímen az új egyesületi közlöny. havonként egyszer a „Köztelek” mellékleteképpen. E közlönyt a gazdatisztek egyesületének és nyugdíjintézetének tagjai díjtalanul fogják megkapni, de kézhez veszik az OMGE. összes tagjai is, ami nagyjelentőségű a gazdatisztek ügyére, tekintettel arra, hogy az OMGE. tagjai között Magyarország legnagyobb földbirtokosai foglalnak helyet, akiknek figyelme ily módon állandóan reá lesz irányva ügyükre.

Akkor, amikor azon reményemnek adtam fentebb kifejezést, hogy nem tartom kizártnak a gazdatisztek érdeklődésének felébresztését egyesületük iránt, s lehetőnek tartom az egyesület fellendítését, akkor ennek egyik segéd-eszközét egy ily lapban is látom. E közlöny feladatát a tagok tájékoztatása az egyesület belső életéről és működéséről, a nyugdíjgyűlés szervezésének ismertetése és állandó propagálása, megvitatása a gazdatisztek helyzetének javítására szolgáló módzatoknak — természetesen a birtokos érdekeinek összeegyeztetésével — fogja képezni. Egy további feladata e közlönynek a gazdatisztek foglalkozásába vágó szakdolgozok tárgyalása, amilyenek pl. a birtokok perzentuális kezelése, birtokbecslési és berendezési, számviteli kérdések és a többi. Végezetül állandóan nyilvántartani és közölni hivatott e lap az egyesület állást kereső tagjainak egy-két sorba foglalt hirdetését, valamint a betöltenő állásokat. Egy ily módon szerkesztett s az egyesület tagjainak tagdíjuk fejében díjtalanul rendelkezésre bocsájtott lappal meggyőződésesem szerint lehetséges lesz a már tulajdonosokra szállott érdeklődést az egyesület s az ügy iránt ismét felélníteni és ébrentartani.

De más tekintetben is szükséges a tagoknak kedvezményeket nyújtani, főleg az olyanoknak, akik sem segélyezésre szorulva nincsenek, sem pedig arra, hogy részükre az egyesület állást közvetítsen. Ilyenek lehetnek egyes gyárosoknál és jó nevű kereskedőknél kieszközölendő kedvezmények, akik az egyesület tagjainak bevásárlásaik alkalmával bizonyos százalékos árengedményt biztosítsanak; ily kedvezmények kieszközölendők szállodásoktól, lapoktól stb. Ez irányban legutóbb megtétettek a kezdeményező lépések az egyesület részéről és pedig a legjobb eredménnyel. A kedvezményeket engedők czimeit állandóan közölni fogják a „Gazdatisztek Lapja”-ban.

Egy igen fontos feladata az egyesületnek az állasközvetítés. E téren nem nagy eredményeket ért el eddig az egyesület, főleg azért, mert az eljárás, amely e tekintetben divott, nem is vezethetett kellő eredményre. Szükséges, hogy az egyesület ne csak az állástkerők bizonyítványait küldje be a birtokosoknak, hanem róluk privátim a kellő információkat is beszerezze, hogy az állástadókval szemben bizonyos garanciákat is vállalhasson az ajánlott egyénekről. Ily módon sikerülni fog a birtokosok bizalmát megnyerni ez ügynek, aminek hiánya meddővé teheti a legjobb igyekezetet.

Van azután még egy dolog, amin föltétlenül változtatni kell és amely bizonyára nagy mértékben hozzájárul ahhoz, hogy a gazdatisztek egy nagy része az egyesületbe való belépéstől tartózkodik és ez az, hogy a tagsági kötelezettség hat évre terjed. A gazdatisztek kedvezőtlen helyzete mellett nem indokolt az egyesületbe belépő gazdatisztét ily hosszú időre tagsági kötelezettséggel terhelni. Tökéletesen elegendőnek tartanám a tagsági kötelezettséget két évre terjedőleg megállapítani, mert nézetem szerint abban az esetben, ha az egyesület képes tagjainak igényeit ki-

elégíteni, akkor a tagok minden kényszer nélkül is hűvei maradnak, ha pedig nem képesek, akkor semmiféle presszió sem használ.

Hátra volna még, hogy az egyesület egyik legszebb, legnemesebb feladatáról, a gazdatisztek özvegyeinek és árváinak segélyezéséről szóljak. Ugyan kérdelem, mit tehet e tekintetben az oly egyesület, amelybe legnagyobb részben csak azok a gazdatisztek lépnek be, akik vagy állásba kívánnak jutni vagy saját maguk is reá vannak szorulva a segélyezésre, míg azok a gazdatisztek, akiknek a tagdíj befizetése megerőltetésébe nem kerülne, nem tartják kötelességüknek az egyesület tagjai sorába lépni s csekély anyagi áldozattal lehetővé tenni bajba vagy nyomorba jutott kartaik segélyezését. Bizony szegényteljes állapot az, hogy a „Gazdatisztek Egyesülete” iránt azok érdeklődnek legkevésbé, akik a gazdatiszti pályán annyira amennyire biztos s türehetően javadalmazott állásokban vannak és ennek előnyeit élvezve, megelégednek arról, hogy egy rájuk csekélységnek nevezhető anyagi áldozattal nyomorban sanyalódó gazdatiszt társaikon mennyire segíthetnének. Így elsősorban az állam tulajdonát képező birtokok, valamint a papi birtokok és rendezett uradalmak gazdatisztszékei közül alig egy-két százalék tagja az egyesületnek, holott ők volnának első sorban hivatva arra, hogy belépve az egyesületbe, buzdító példát adjanak erre az egész gazdatiszti karnak. De hát addig, míg jól van dolgunk, minek volna nekik okuk a más bajjal törődni, mások segélyezésére gondolni, még akkor is, ha azt játszva megtehetnék. Pedig tessék csak elgondolni, hogy kétezer taglétszám esetén, hat-hét ezer forint juthatna a segélyezésre szoruló gazdatisztek, azok özvegyei és árvái számára.

Hiabavaló az egyesület vezérférfiainak minden ügybuzgalma addig, a míg, különösen azok a gazdatisztek, akiknek ez megerőltetésbe nem kerül, nem fogják erkölcsi kötelességüknek tartani az egyesületbe való belépést. És én belőlem még nem vesztett ki minden bizalom az iránt, hogy a gazdatiszti kart sikerülni fog felrázni részvétlenségükből. S ez esetben gazdatiszti egyesületünk vegetálását a fellendülés korszaka fogja felváltani s a megerősödött, megizmosodott, súlylyal bíró egyesület meg fogja oldhatni azokat a feladatokat is, a melyek oly régi óhaját kipezi a gazdatiszti karnak. De hogy ez megtörténjék, szükséges, hogy a gazdatiszti egyesület ne csupán a gyengéknek menhelye legyen, hanem az erősöknek is találkozási pontjává váljék, akik egyfelől megadják az egyesületnek azt a képességet, hogy humánus feladatait kiterjedtebben gyakorolhassa, megadják másfelől az erőnek azt a tekintélyt, hogy ott, ahol jogos érdekekről van szó, a képviselt érdekeltséghez méltó súlylyal vehesse mérlegre szavát. Szegények és gyengék vagyunk ma, de gazdagok és erősek lehetünk, ha velünk tart mindaz, ki pályatársainak sorsát, a gazdatiszti kar reputációját s a jövő nemzedék iránt való kötelességét szíven viseli.

Jeszenszky Pál.

A munkástörvény a gazdák körében.

Az OMGE. közgazdasági szakosztálya az igazgató-választmány határozatából folyólag f. hó 6-án délután 4 órakor tartott ülésén foglalkozott a földmivelésügyi miniszter által benyújtott s a munkaadók s a mezőgazdasági munkások közötti jogviszonyt szabályozó törvényjavaslattal.

A szakosztályi ülésen jelen voltak báró Liphay Béla, mint-korelnök, elnökle alatt: Bedő Albert, Bernát István, Bolla Mihály, dr. Csillag Gyula, Förster Aurél, dr.

Gaál
Károly
Lejthó
Gyula
Elek,
Zsigmond
szakos
Forster
kesztő
Vilma
zető-t

ad kif
lat vé
abban
fognak
orvos
hogy
sajnál
gazda
az eg
gazda
küldet
a törv
melye
kritiká
javasl
gyalta
szakos
lását
amen
ban a
gyalta
ménye
együtt
határo
sára j

az ide
mániá
idején
valam

a sze
munk
szako
kás é
lönbe
lansá
mozg
szako
„áltá
vállá
les a
utasi
ezen
ció

ban
és
csak
fenn
szer
tatik
kalá
szer

a te
is m
eset

Gaál Jenő, Galgóczy Károly, Hazslinszky Károly, Kostyán Ferencz, Landesz József, Lejthényi György, Löcherer Andor, Mandello Gyula, Molnár István, Nedeczky Tibor, Perlaky Elek, Propper Samu, Renner Gusztáv, Skublics Zsigmond, Vásárhelyi Zoltán és Wagner Ernő szakosztályi tagok. A tisztviselőkar részéről Forster Géza igazgató, Szilassy Zoltán szerkesztő-titkár, Jeszenszky Pál titkár, Sporzon Vilmos segédtitkár és Rubinek Gyula ügyvezető-titkár mint előadó.

A szakosztály mindenekelőtt örömeinek ad kifejezést a fölött, hogy ezen törvényjavaslat végre a Ház asztalára letétt, mert az abban foglalt intézkedések nagyrészt hozzá fognak járulni a jelenlegi tarthatatlan helyzet orvoslásához, másrésztől azonban, anélkül, hogy ezen törvényjavaslat érdeméből levonna, sajnálkozását fejezi ki a felett, hogy ezen a gazdát legközelebről érdeklő törvényjavaslat az egyesületnek, de egyáltalán semmiféle gazdatestületnek véleményezés végett meg nem küldetett, holott minden czélszerűsége mellett a törvényjavaslatnak vannak olyan intézkedései, melyek gazdai szempontból meg nem állják a kritikát s határozottan károsak. Bár a törvényjavaslat a képviselőházban már e héten tárgyalatni, sőt bizonynyal elintéztetni is fog, a szakosztály a törvényjavaslat részletes tárgyalását szükségesnek tartja s elhatározza, hogy amennyiben a törvényjavaslat a képviselőházban a legközelebbi ülés folyamán le nem tárgyalatnék, úgy a szakosztályi tárgyalás eredménye a „Kötelek”-ben azonnal közöltessék s egyuttal mód szolgáltatassék arra, hogy ezen határozatok a képviselőház tagjainak tudomására jussanak.

A szakosztály részletes tárgyalásánál:

A 2. szakaszról szükségesnek tartja, hogy az idegen munkásokra, t. i. Ausztriából, Romániából, Szerbiából stb. hozzánk az aratás idején betuduló munkásokra is e szakaszba valamelyes intézkedés felvételének.

A 8. szakaszhoz azon intézkedését, hogy a szerződéskötést általában bármely gazdasági munkára kiterjeszti, kivihetetlennek tartja a szakosztály, amennyiben a munkaadó s munkás érintkezését rendkívül megnehezíti s különben is csak fokozná a kölcsönös bizalmatlanságot legkivált ott, ahol még munkásmozgalmak nincsenek. Kivánatosnak tartaná a szakosztály, hogyha e szakaszba közbe szurtnék „általában bármely állandó jellegű munkát elvállalni szándékozó munkásokkal legyen köteles a gazda szerződést kötni.” A végrehajtási utasításban azonban részletesen is fel lehetne ezen eseteket sorolni, nehogy az adminisztráció feleslegesen és tulságosan megterheltessek.

A 9-ik szakasz intézkedése ilyen alakjában teljesen felesleges és keresztülvihetetlen, és tisztán az aiföldi viszonyokra vonatkozik csak, míg az ország tulnyomó nagyrésztében fennálló viszonyokkal ellenkezik. Az aratási szerződésekben általában azon kikötés foglaltatik benn, hogy az összes őszi és tavaszi kalászos vetések aratását a gazda átadja a szerződő munkásoknak.

Igy tehát felesleges a termények nemét, a terület nagyságát még csak hozzávetőlegesen is megjelölni. A 9-ik szakasz csakis kivételes esetekre s egyes speciális vidékekre vonatkoz-

hatik s azért nem lehet annak intézkedését általánosítani s azért a szakosztály a szakasz bekezdését következőképp kéri módosítani: „nem az összes kalászosok aratási munkájára kötött szerződésben . . . stb.”

A 10-ik szakasz intézkedése egy országos szokást akar megváltoztatni, amennyiben az aratási, hordási, cséplési és nyomtatási munkabért mint eddig országosan divott, terménymennyiségben óhajtja magállapítani, hanem első sorban kizárólag készpénzben, tehát a naturál gazdálkodásnak előnyeit e téren is megakarja szüntetni úgy a munkás, mint gazda kárára.

A szakasz ezen intézkedése csakis a közvetítő kereskedelemnek lehet hasznára, amely a munkás pénzét fogyasztási czikkért cseréli ki.

A szakaszban a munkabérnek készpénzben való meghatározását csakis mint kivételt szabad megjelölni, mert bizonyos, hogy ezen szakasz eredeti intézkedése mellett is a terménymennyiség szerinti megállapodások még hosszú ideig fenmaradnak. A szakasz tehát a következőképp volna módosítandó:

„ha a szerződő felek az aratási, hordási, cséplési, és nyomtatási munkabért kizárólag készpénzben stb.”

A szakasz első bekezdésének második fele nem elég világos szövegezésű, mert amennyiben arról volna szó, hogy a munkásnak jogában volna, amennyiben a 35. szakasz alapján a terménymennyiségben való részese-dést választaná, a cséplés eredménye után a szulyszerint s holdankint meghatározott mennyiséget választani, úgy ez kész veszedelem volna különösen a munkásmozgalmak vidékekre, mert állandó ellentétekre s czivódásokra szolgáltatna alkalmat.

A 35-ik szakasz intézkedése elég világos, amely tetszésére bizza a munkásnak, hogy a részese-dés, mely nemét választja a munkabárlépés idején s általában az arató munkás elég gyakorlattal bír arra, hogy a reá nézve előnyösebb részese-dést választja. De amennyiben már választott, úgy ezen elhatározásának későbbi megváltoztatására módot adni a legnagyobb veszedelem volna. Azért a 10. szakaszhoz erre vonatkozó része teljesen ki volna hagyandó, hanem e helyett igenis fel volna veendő egy intézkedés arra nézve, hogy oly elemi kár esetén, amidőn a termés egészen megsemmisül, a készpénzben vagy terménymennyiségben meghatározott munkabérnek felét legyen köteles a gazda a munkásnak kiadni, kivéve természetesen a jégkár esetét, amidőn a törvény szerint minden gazda terményét biztosítani köteles s a biztosítási díjból a munkásoknak járó részhányadot kiszolgáltatni tartozik.

A 22. szakasz a) pontjában felvételni óhajtja a szakosztály a szerződésfelbontás okai közé „sértette és tetteleg bántalmazta” szavak közé e kitéltet is: „fenyegette”.

A 24-ik szakasz arról intézkedik, hogy a munkaadó a 22. szakasz d) pontja értelmében a munkásnak megszolgált bére az illetékes hatóságoknál 3 napon belül letétbe helyezendő; ha azonban a munkaszerződés terményekben való részese-désre szól, akkor ezen rendelkezésnek végrehajtása a gazda részéről lehetet-

lenné válik mindaddig, amíg az egész aratási munkát be nem végződött. Azért a végrehajtási utasításban erre vonatkozólag kívánatos, hogy intézkedés történjék.

A 24-ik szakaszhoz azon intézkedését, hogy a munkaadó által a 22. szakaszban jelzett felmondások eseteiben a munkabér letétbe helyezendő, teljesen felesleges intézkedés, mert a gazda elég biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a munkabér tőle bármikor behajtható. Egyébként is az intézkedés teljesen kivihetetlen terményrészese-dés esetén, mert a gazda csakis az aratás, cséplés és a nyomtatási munka befejeztével tudja pontosan megállapítani, hogy az illető munkásnak mennyi a tulajdonképpeni munkabére.

A 29-ik szakaszhoz kívánatosnak tartja a szakosztály, hogy a hatóság a szerződő félnek azon panaszát, amely a szerződés felbontását jogtalanul véli, 24 óra alatt tartja elbírálandónak.

A 32-ik szakasz azon intézkedését, hogy a munkaadónak nem áll jogában a termésbiztosítási díjat a munkások bére-ből levonni, mint méltánytalan kívánalmat törölni kéri a szakosztály. Különösen fontos ez dohányosoknál, ahol általános szokás, hogy a jégbiztosítási díjat a dohányosok is fizetik. A törvénynek ezen intézkedése oly terhet róna a termelő gazdára, amely teljesen elviselhetetlen volna s lehetetlen is, hogy a törvényalkotóknak ezen körülményre a figyelme kiterjedt volna.

A 33-ik szakaszról az idegen községbeli munkás gyógykezelését csakis akkor vélelmezi a gazdára nézve kötelezőnek a szakosztály, ha az illető idegen munkás hazaszállítása lehetetlen.

A 34-ik szakaszról a „marokrakó és kéve-kötöző” zárójelbe tett magyarzó szavak kihagyását vélelmezi a szakosztály.

A 35-ik szakaszhoz határozottan megjelendő, hogy a munkás mikor köteles a munkabér milyen alakban való kiszolgáltatását illetőleg nyilatkozni. Ez az idő határozottan meghatározandó, még pedig akként, hogy a munkások a munka helyén való megjelenésük után, de a munka megkezdése előtt, vagy legfeljebb 24 óra alatt nyilatkozni tartoznak. Ugyanezen szakaszhoz kellene intézkedni arról is, hogy a gazda, ha a gabona oly rossz hogy nem érdemes a learatásért munkabért fizetni, megtagadja annak learatását, amikor is a kikötött minimális munkabér felét szolgáltatja ki a munkásoknak.

A 35. szakasz második bekezdése teljesen felesleges s a gyakorlatban kivihetetlen, e helyett azon intézkedés volna felveendő, hogy amennyiben a munkások a kitűzött időig a munkabér kiszolgáltatás módját illetőleg nem nyilatkoznak, úgy e felett a gazda tetszése szerint határoz.

A 38-ik szakaszhoz felveendő volna, hogy az esetben ha a munkások a szerződést jogtalanul felbontják, összes ingó és ingatlan vagyionukra azonnal biztosítási végrehajtás volna foganatosítandó, hogy a gazdára származó esetleges kár fedezetet nyerjen. Ez az eljárás a gyakorlatban már eddig is gyakorlatinak bizonyult s az olyan munkásokat, a kik valamelyes vagyionnal bírnak, a munkába állásra készítetett.

A büntető határozatokra nézve általában azon elvet kéri következetesen végrehajtani a szakosztály, hogy a gazda csakis pénzbüntetéssel büntetessék, kivéve a 64. szakasz esetét. Semmi esetben sem fogadhatja el azonban a szakosztály a földmívelési bizottság által az 58-ik szakaszhoz olyan módosítást, hogy a törvényes alap nélkül kivezetést kérő gazda fogságbüntetéssel is büntetessék. Igaz, hogy a gazdának a 37. és 57. szakaszok nagy diskreczionális jogot adnak, de másrésztől igaz az is, hogy a kivezetés törvényes alapján igazolása igen sokszor nagy nehézségekbe ütközik s a gazda, mintsem, hogy a bezárítás veszélyének tegye ki magát, inkább a kivezetés kényszereszközétől fog eltekinteni vagy ami még veszedelmesebb s különösen a munkásmozgalmas vidékeken gyakran előfordulhat, hogy a gazda törvényes alapon kéri a kivezetést, de ezt kellően bebizonyítani nem tudván, jogtalanul elzárással büntetetik.

A 32. és 56. szakaszoknál a fogságbüntetés kimondását szükségesnek tartja a szakosztály és kéri is.

A 66-ik szakasz a) pontjának azon bekezdését, hogy „a gazdasági napszámokat arra ösztönzi”, a következő beszúrással tartja kívánatosnak a szakosztály kibővíteni „szóval, írásban, vagy nyomtatvány útján” arra ösztönzi stb.

A 71-ik szakaszban érintett segélyalap létesítését kívánatosnak tartja, azonban csakis munkaképtelenné vált munkások részére.

A büntető határozatok közé kívánatosnak tartja még a szakosztály felvételni, hogy a községi előjáróságok az ezen törvényjavaslatban körvonalozott köteleességeik hanyag teljesítése esetén a rendes adminisztratív felelősségen kívül pénzbüntetéssel is büntetessenek.

A 72. szakasz utolsó előtti bekezdésében a „sértett fél” helyett „panaszos fél” kifejezés volna használandó.

A 73-ik szakasz azon intézkedését, hogy a közigazgatási hatóság csak 100 koronáig terjedő kártérítési perekben volna illetékes, kielégítőnek a szakosztály nem tartja, hanem a 100 koronát 600 koronára emelni.

A 74-ik szakaszhoz azon intézkedését, hogy a közigazgatási hatóságok mindenkor soron kívül kötelesek tárgyalni, az ezen törvényjavaslat alapján keletkező panaszokat, igen helyesnek tartja, de kívánatosnak ezenkívül hogy amennyiben ezen intézkedést a közigazgatási közegek nem teljesítenék, úgy amint erről az erdőtvény gondoskodik, külön rendbirsággal legyenek büntetendők.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdések.

514. sz. kérdés. Szándékozom nagyobb hizóállomány részére disznóhizlaldát felállítani, mily magasságban legcélszerűbb ezen felhajt építeni és melyik tetőzet jobb, tartósabb és olcsóbb, a zsindeletető-e vagy a kátrányfedélmű?

Az elmúlt hónapokban megjelent K. Ruffly Pál könyve, a disznónevelés és hizlaldáról. Kiterjeszkedik-e ezen könyv a disznóhizlaldás „üzletszerűen is üze” részleteire és nyújt-e a kezdőnek, ki azért nem egészen laikus, kellő

utbaigazítást? hol lehet ezen könyvet kapni? és mi az ára?

P.-Mikla.

L. Zs.

515. sz. kérdés. Az uradalom egy tete-mes területe, tulnyomó részben erdőterület, belsőség nélkül S. határban fekszik. Jövő évben ezen határ kataszteri felmérés alá kerül s a község a pénzügyigazgatóság által felszólított a kataszteri iverk rendezésére. Ezen kataszteri iverk rendezését a községi közgyűlés egy egyénnel 6 kr. holdankénti fizetésért adta át; ezen a közgyűlésen az uradalom képviselője nem jelent meg.

Kérek szíves felvilágosítást, nem tartozik-e a kataszteri könyv rendbentartása az illető körjegyzőnek hivatalos köteleességei közé; kötelezhető-e az uradalom, mely a tagosítás óta semminemű változásnak alávetve nem volt, holdanként 6 krt fizetni, mi például egy 1800 holdas parcellánál 108 frtot tenne ki s mi a teendő ezen fizetési meghagyás ellen.

Korlátkö.

K. J.

516. sz. kérdés. Az asztagtakaró ponyvámról azon anyag, amelylyel vízmentessé van téve, helyenként lesurolódot. Kérem t. gazdátársaimat, sziveskednék tudatni velem, hol kaphatnék olyan anyagot, amelylyel ezt ismét vízmentessé lehetne tenni.

O. L.

517. sz. kérdés. Kérnék gazdátársaimtól felvilágosítást a tavaszi buzamivelés módjáról, s annak terméseredményéről; továbbá hol szerethetnék be fajtiszta magot?

Cs.-Csány.

K. L.

518. sz. kérdés. Jövő tavaszra 10 méter holdon tavaszi búzát szándékozom vetni és közé luezernamagot; ezt szeretném műtrágyával megtrágyázni. Vajjon miféle műtrágyát használhatnék célszerűen és mennyit holdanként?

L. Zs.

519. sz. kérdés. Hogyan lehet ifju fákat a nyulak bántalmazása ellen megvédeni?

Pa-Selyemtelek.

L. O.

520. sz. kérdés. A bérlet lejáratakor tartozunk nagymennyiségű „zöld ugart” átadni. A szerződésben annak megtrágyázásáról nincs említés téve.

Kérdjük, vajjon adhatunk-e át zöld ugar gyanánt, korán vetett muhart vagy kölest, melyet korán lekaszáltatunk takarmánynak, megjegyzzük, hogy azon földek részint egy éve, részint pedig közvetlen a muhart vagy köles elvetése előtt lenne betrágyázva.

Együttal kérjük velünk tudatni, hogy „vöröslóher” lehet-e belső kaszálásra magnak meghagyni és a másodikat takarmánynak, a mennyiben igen, az zöld ugarnak átadható-e?

W.-Veszprém.

W. T.

Feleletek.

Városok ürülékének értéke. (Felelet a 484. sz. kérdésre.) Ezen kérdésre, az árnyékszék berendezésének, az ürülék összegyűjtési módjának stb. ismerete nélkül, alig lehet megfelelni.

Heiden szerint egy ember hig és szilárd ürülékének évi mennyiségét átlag 400 kgra lehet becsülni, melyben körülbelül 45 kg. nitrogén, 1 kg. foszfor s 1 kg. kálium van s így egy ember évi ürülékének értéke 3—4 frt között ingadozik. Ezek alapján a kívánt adatokat hozzá vetőlegesen megállapíthatja. Ky.

Egy mezőgazd. szeszgyár nyersanyagkihasználása. (2-ik felelet az 508. sz. kérdésre.) A kezelésem alatti uradalomban ugyancsak hasonló készülékkel 56 q. 15-4%-os burgonya feldolgozásával 240 kg. árpát és 40 kg. zabot használ fel naponként, mely anyagok után 700 ltr absol. szesz nyerünk. A rozslisztet már néhány év óta zabbal pótoljuk, mely körülmény a kiaknázást abszolúte nem hátráltatja.

A fagyott burgonya a szesztermelésre káros hatással nincs, minthogy a fagyás által

annak keményítőtartalma semmit sem veszít; hátrányos azonban némileg annak feldolgozása a főzőkészülékbe (Henze) kerülve felette sok gőzt condensal, mely mindenesetre a tüzelőanyag rovására történik; hátrányos lehet továbbá az esetben is, ha az nem dolgoztatik fel fagyott állapotban, vagy a kiolvadás után hosszabb ideig amennyiben az ilyen burgonya rendszerint hamar rothad.

Simontornya.

Kempner Ernő.

(3-ik felelet az 508. sz. kérdésre.) A kornak megfelelően berendezett mezőgazdasági szeszgyár, mely 62 q. burgonyát, 270 kg. árpát, 30 kg. rozslisztet, tehát összesen 1100 kg. keményítőt dolgozik fel, rosszul vezetett üzem mellett 550% hl. jól vezetett mellett 600 hl. % s nagyon jól vezetett üzem mellett 630—40% hl. szeszt is állíthat elő; megjegyzendő, hogy a közönségesen speczifikus suly szerint meghatározott keményítőtartalom nem mindig pontos, az ember könnyen hibázhat 1%, sőt némely fajta burgonyánál 2% is.

Az élesztő előállításához a rozsliszt használata teljesen mellőzhető. A 62 q. burgonya feldolgozásához 220—225 kg. árpa és 15—20 kg. zab, mint zöldmaláta teljesen elegendő, ha az élesztő előállításához az illető munkavezető friss czefrét használ.

A megfagyott burgonya a keményítőtartalomból nem veszít ugyan, de az erjesztésnél okozhat nehézségeket, amennyiben habos erjedést idézhet elő.

Korlátkö.

Korály József.

Keményítőgyári burgonyatörköly felvetése. (Felelet az 502. kérdésre.) Hogy mily burgonyatörkölyről van szó, nem tudható. Mert eltekintve attól, hogy ez az anyag gyárilag száritott állapotban is ösmeretes, minálunk két formában kerül takarmányozás alá, t. i. friss állapotban, vízben gazdagon és kipréselve.

Ehhez képest a burgonya e hulladéka táplálóanyagokban más és más összetételű. És pedig középszámítással:

	friss	préselt	száritott
	százalékokban		
Szárazanyag	14.4	35.3	81.9
Légyes anyag	0.9	1.9	7.2
Zsir	0.08	0.1	0.8
Légytelen anyag	10.6	29.1	63.7
Növényi rozs	2.0	3.5	6.5
Ásványi anyag	0.8	0.6	3.7

Talán eltaláltam a valót, ha a kérdésben jelzett törkölyt frissnek veszem s a következőkben erről szölok.

A friss burgonyakeményítő-törköly — mint összetételéből látszik — rendkívül kevés értékű takarmány, azonban semmi oly anyag sincs benne, amely a takarmányozás céljára teljesen alkalmatlanná tenné.

Tekintve magas zsirtartalmát, alkalmatlannak kell azt mondanunk lovak számára s csak minimális adagokban mondhatjuk alkalmasnak juhok számára, kivéven a hizókat, melyek egyéb száraz és erőtakarmányok mellett már nagyobb adagokban is elbirják. 15 kg. mennyiségig egyéb alkalmas eleség kíséretében adható tejelő teheneknek, 30 kiló mennyiségig pedig hizómarháknak szálas és erőtakarmányokkal. Nyujtható sertéseknek az adag fele mennyiségig, hüvelyes magvak darájának kíséretében.

Nem ajánlatos adni növénykállatoknak, így tehát borjúknak sem, veszélyes hasasoknak adni is. Igás jószágoknak heverőben, az egész takarmány 1/3-ad részeként adható, munkában levőnél nem sokra mehetünk vele, ha csak kellően nem abrakolatunk mellette. Megromlott, különösen megsavanyodott és penészes állapotban nyujtani egyáltalán nem tanácsos, vagy legfeljebb csak fűzés után, bár igyi s könnyen gyomor- és bélhuratot idézhet fel.

Már kiterjedtebben s kevesebb hátránnyal takarmányozható fel az értékesebb préselt, még inkább a száritott burgonyatörköly, de nemkülönben csak kellő arányban egyéb

oly tápszerekkel keverten, amelyek segítségével az adott hasznosítás formájához mért tápláló arány hozható ki.

Tekintettel az anyagnak ásványokban szegény voltára, indokolt legalább is több konyhasónak a nyújtása.

Egyébiránt „Adatok a takarmányozás gyakorlatához” czimén egy cikk jelent meg a „Köztelek” mai számában, amelyben az itt szóbanforgó anyagnak tejelő teheneknél való adagolásáról szó van. *Mi.*

Makketetés. (Felelet az 512. sz. kérdésre.) Csak inent, a „Köztelek” ez évi 89. és 91-ik számában jeleztük, hogy a makk kiváltképpen sertéseleség, de czélszerűen nyújtható szarvasmarháknak is.

Adható pedig — természetesen egyéb megfelelő anyagok, pl. répa, répaszelet, korpa, dara, olajpogácsa, szálás stb. kíséretében — hizómarháknak 1000 kiló élősúlyra 2—3 kiló mennyiségben. Tejelő és hasas meg szoptató teheneknek, úgy nemkülönben növendékmarháknak jóval kisebb, $\frac{1}{2}$ —1 kiló adagban 1000 kiló élősúlyra csak főtt állapotban tanácsos a makkot nyújtani, mert ekként 6—8%-nyi cseresavtartalmának jelentékeny része kilugzódik s a teje, borjura káros hatást ki nem fejt. Ajánlatos a főzés annál inkább, mert a makk kisebb-nagyobb fokban majd mindég férges, mint az adott esetben is.

A csermakk — mert gondolom erről van szó — a következő közepes összetételű:

	Nyersmakk	Szárazmakk
Szárazanyag . . .	49·3%	81·5%
Légyeny anyag . . .	2·2%	5·5%
Zsir	2·0%	4·0%
Légyentelen anyag . . .	34·7%	61·0%
Növényi rost	9·4%	9·0%
Ásvány alkatrészek . . .	1·0%	2·0%

Eszerint szénhidrátokban gazdag, fehérjében szegényebb takarmány a makk, melyet tehát fehérjében és zsirban gazdagabb anyagokkal keverten czélszerű nyújtani.

Ha tudnók, hogy mi egyéb takarmány áll kérdéstevő rendelkezésére, vagy mit szerezhet be olcsón, takarmányösszeállítást is közölnék vele. A mondottakat ismerve, maga is tudni fogja egyébiránt, hogy mikkel keverje a makkot.

A metéyes állatoknak — ide értvén a juhot is — egyenesen dietetikai szer a makk, de megjegyzésre méltó, hogy az ezen élő állatoknál figyelemmel kell kísélnünk a bélsárürülést s ha az késedelmes, erősebb sózással, vagy keserűsodagolással kell segíteni. *M. K.*

Hizláló takarmány. (Felelet az 513. sz. kérdésre.) Δ A hizlálás három időszakában a közölt takarmányeműeket a következőképpen adagolja:

I. időszak naponta háromszori etetés és 1000 kg. élősúlyra:

Takarmányrépa 60 kg., tengeridara 2 kg., bükkönyszéna 10 kg., durva minőségű buza-korpa 6 kg., rétiszéna 5 kg. Ezen összeállításban 26·725 szárazanyag, 2·510 fehérje, 15·722 szénhidrát és 0·476 zsir foglaltatik 1 : 6·7 arány mellett.

II. időszak:

Takarmányrépa 30 kg., tengeridara 2 kg., bükkönyszéna 20 kg., durva minőségű buza-korpa 8 kg. Ezen takarmánykeverékben 28·896 szárazanyag, 3·006 fehérje, 15·372 szénhidrát és 0·594 zsir foglaltatik. Táparány 1 : 5·6.

III. időszak:

Takarmányrépa 30 kg., tengeridara 4 kg., buza-korpa 5 kg., bükkönyszéna 15 kg., rétiszéna 5 kg. Tartalmaz 28·160 szárazanyagot, 2·695 fehérjét, 15·404 szénhidrátot és 0·595 zsirt 1 : 6·2 arány mellett.

A szalma és polyvaféléket mind a három összeállításban teljesen mellőztem. Tettem ezt pedig azért, mert koncentrált összetételű takarmány rendelkezésre nem állván, buza-korpa,

tengeridara és a szénafélékből oly nagy mennyiséget kellett számításba venni, hogy elegendő tápanyagot (fehérjét és zsirt) bejuttathassunk a hizó szervezetbe, amely mennyiségben még a tápanyagszabványok által előírt szárazanyag és szénhidrát tartalomnál is jóval több foglaltatván, a szalma és polyvafélék etetése teljesen feleslegessé vált. De ha a szalma és polyvaféléket is fel akarja etetni a hizlálás folyamán, úgy más takarmányösszeállításra lesz szüksége. Szalmát és polyvát etetve, hogy a kellő táparányt megtarthassuk, kevesebb szénát, tengeridarát és korpát kell számításba venni. Természetes, hogy ily módon az előírtnál jóval kevesebb tápanyag jut a szervezetbe, ami a hizlálás eredményes voltát is kétségessé teheti, azonban a hizlálótakarmány jelentékenyen olcsóbb lesz. Éppen azért, minthogy mi egy-két sorból, a takarmányfélék pusztá felsorolásából nem tudhatjuk azt sem, hogy a jelzett takarmányonból 1000 kg. élősúlyra számítva körülbelül mennyi áll rendelkezésre, saját belátásunk szerint a *tápanyagszabványok szigorú betartásával* készítetjük a fentebbi összeállításokat, tekintet nélkül arra, hogy ezen takarmánykeverékek, a gazdaság viszonyaihoz, a takarmány előállítási vagy beszerzési árához, a hizók számához (hány darab?), élősulya és kondíciójához a kihizott marha értékesítéséhez képest olcsónak vagy drágának fog bizonyulni.

Amennyiben koncentráltabb összetételű takarmányfele, pl. olajpogácsa vagy egyéb gyári hulladék beszerzése a hizlálást megdrágítaná s általában ilyen takarmánynak a beszerzése nehezségekbe ütköznék, ajánlom, hogy a fentebbi összeállítás szerint hizlaljon a szalma- és polyvafélék elhagyásával. *J. G.*

Sertésszállás. (Felelet az 514. sz. kérdésre.) A hizóba állított sertések diszlesére nem lényeges az, hogy a bekerített szállás udvarának egyik szélében felállított, 3 oldalon zárt és fedett s egy oldalon nyitott felszer, (mint kérdéstevő mondja félhaj.) mily magas, mert hiszen — extrémektől persze eltekintve — a $1\frac{1}{2}$ méter magas éppoly száraz, szellős és hűvössé vagy télen melegebb tehető, mint a 2—3 méter magas és éppen a szélsőségek, tehát azok, amiket az építésnél kerülni kell.

Igy nevezetesen tulalacsony felszer, különösen nyáron, kevés és rossz levegőjű, a tulmagas pedig télen nagyon hideg. Az előbbi tisztán tartani is nehezebb s csak az az előnye, hogy télen melegebb.

Részéről, tekintettel éppen arra, hogy a hizlálás nagyban jórészen a leghidegebb évszakra esik, nem vagyok barátja a nagyon is tágas, szellős magas felszereknek, mert bár ezek jobb levegőjűek, hidegségüknel fogva takarmánypocsékolással kapcsolatosak. Egészég tani szempontból azonban ellensége vagyok a tulalacsony felszernek is s az arany középutat tartom ebben is követendőnek.

A szállás udvarára nyíló felszer-bejárás tehát ha kétszer oly magas a talajtól az ereszig, mint a mily magas a sertés, tökéletesen elegendő, s eszerint $1\frac{1}{2}$ méter magasság itt megfelelő. A fedél lejtőségéhez képest a hátsó fal imigy $2\frac{1}{2}$ méter magasságban készítve szintén megfelelő. Ekként takarékoskodva az építő anyaggal egyszersmind elég melegebb tehetjük télire a szállásban a sertéseknek ezen nyugvóhelyét, s a tisztántartás, homokkal való bealmozás se ütközik nehezségbe.

A fedél minősége egészségügyi tekintetben szintén lényegtelen; lukratív persze kívánatos, hogy olcsó és tartós legyen s tüzeszélyre minél kevésbé szolgáltatson alkalmat.

A kátrányos papírfedél-lemez tapasztalásom szerint árához képest nem eléggé tartós; a zsindeley jóval olcsóbbá kerül s kátránnyal az is bevonható, homokkal beszórható s tartóssága ekkor vetekedik sok más fedélével.

Ruffy könyve olyan, hogy abból a kérdéstevő az üzletszerű disznótartásra nézve is

hasznos útmutatásokat meríthet. Megrendelhet a „Patria” részvénytársaságnál, Budapesten, „Köztelek”. Ára 1 frt. Ajánlatos könyv még a Kovácsy-féle „Sertésenyésztés”, mely már csak néhány diszkötésű példányban kapható 5 frt 50 krért, Vitéz Adolf czégnél, Kassán. Éppen kérdésére nézve sok gyakorlati adatot lelhet még a Monostori-féle: „A sertésenyésztés alapvonalai” czimű illusztrált könyvben, melynek ára 30 vagy 40 krajczár s minden könyvkereskedésben kapható. *m. k.*

A kataszteri könyv rendben tartása. (Felelet az 515. sz. kérdésre.) A kataszteri könyv rendben tartása a körjegyzőnek hivatalos kötelessége, a melyért külön díjazás nem jár. Amennyiben azonban a képviselőtestület oly értelmű határozatot hozott, hogy a körjegyzőnek holdanként 6 frtot kell fizetni, ezt annak idején meg kellett volna felelbezní, mert a jogerős határozat az uradalmat is kötelezi. *Sz. F.*

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:

	Oldal
Hizott állatvásár.	1709
Meline beszéde. <i>Bernát István.</i>	1709
Szerb marha behozatala.	1710
Gazdatisztek és a gazdatisztek egyesülete.	1713
A munkástörvény a gazdák körében.	1714
Tárca. Baj van a Nyíren.	1710

Növénytermelés.

A kivesszt őszi buza pótlása tavaszi buzával.	1711
Mütrágyázási kísérletek napraforgóval.	1712

Allattenyésztés.

Adatok a takarmányozás gyakorlatához.	1712
Levelszekrény.	1716
Vegyesek.	1717

Kereskedelem, tőzsde.	1720
Budapesti gabonatőzsde. — Szeszűzet. — A központi vásárcsarnok árújegyzése a nagyban (en gros) eladott élelmiczkék áráiról. — Allatvásárok: Budapesti szurómarhavásár. — Bécsi vágómarhavásár. — Bécsi szurómarhavásár. — Bécsi sertésvásár. — Bécsi juhvásár. — Párisi juhvásár.	1721

Kitüntetések. Ő felsége — *Horváth Döme* nyugalmazott ítélőtáblai tanácselnök és a kecskeméti vidéki gazdasági egyesület elnökének, a közügyek és különösen a mezőgazdaság terén szerzett érdemei elismerésül Szent-István-rend kiskeresztjét díjmentesen, — *Csókás József* kecskeméti földmívelőnek, a gyümölcs- és szőlőtermelés terén szerzett érdemei elismerésül, az arany érdemkeresztet adományozta.

A „Köztelek” mai számának mellékletében Rázsó Imre magyar-óvári tanársegédnek a német- és csehországi cukorrépatermelők és gyárosok viszonyáról, a répa átadásánál tapasztalható ellentétekről s azok okairól szóló tanulmányát közöljük. E tanulmány töredékét képezi annak a jelentésnek, melyet Rázsó Imre a f. év nyarán megejtett tanulmányutjából kifolyólag az OMGE. elé fog terjeszteni; a cukorrépatermelőket aktuálisan is érdeklő e töredék megjelenítése azonban szükségessé vált, még mielőtt az egész jelentés elkészítve, köz-kézre adható volna.

Magyar gazdák jégbiztosítási szövetege. Az „Első magyar általános biztosító társaság” által a társaság kebelében tizenegy év előtt alakított „Magyar gazdák jégbiztosítási szövetege”-nek felügyelő bizottsága a napokban igen fontos ülést tartott. Tudvalevő, hogy a szövetség 12 évi kötelező ciklusra alakult,

mely a jövő év végén fog lejárni. A felügyelő-bizottság több tagja tehát márégebben gondoskodni óhajtott a szövetség jövőjéről, mely a multak tapasztalatai szerint nem a legrózsásabbnak ígérkezett. Ezért tekintettel arra a körülményre, hogy a jégszövetség fennállásának eddigi ideje alatt csak kárral, illetve veszteséggel dolgozott, amely folyton az „Első magyar általános biztosító társaság” terhére iratott s ma már 1¹/₂ millió forint összegre rug. a felügyelő-bizottság említett tagjai a magyar gazdák önértével nem találván összeegyeztethetőnek, hogy a jégszövetség veszteségei a biztosító-társaságot terheljék, azt az indítványt tették, hogy a szövetség a jövő évben záródó 12 évi ciklus után vagy megszüntetessék, vagy ami még helyesebb volna, a szövetség a jégbiztosítási üzletkörön kívül a jövedelmező tüzbiztosítási üzletkörre is terjeszse ki működését. A társaság igazgatósága azonban, állítólag azért, mert a szövetkezési alakzat az elmúlt tizenegy év alatt bebizonyította, hogy nem megfelelő, újabb kísérleteket tenni a tüzbiztosítási üzletnek a jégbiztosítással való felkarolása iránt a szövetségben tenni nem hajlandó és ezekből a jégszövetséget, mely a jövő évben amugy is lejár, feloszlatja. Akik azonban a jégszövetségbe a későbbi években léptek be, azoknak jégbiztosítását, ha ők maguk óhajtják, újabb 12 év lejártáig érvényesnek fogja tekinteni. A felügyelő-bizottság és a társaság határozata szomorú epilógusa egy nagy reményekkel megindult szövetkezési kezdeményezésnek, mely ismét csak azt bizonyítja, hogy a szövetkezési eszmét, amikor arra szükség van, a részvénytársaságok szeretik czégerül felhasználni, de amidőn a szövetkezési eszme teljes érvényesítéséről volna szó, sietnek azt nagyhamar cserbenhagyni. Az ilyen leczkék azonban nagyon jók arra, hogy a szövetkezés barátjai a jövőben nagyobb körültekintéssel és óvatossággal járjanak el.

Az agrárbank közgyűlése. A Magyar Agrár- és Járadékbank e hó 5-én tartotta meg rendkívüli közgyűlését Hieronymi Károly elnöke alatt. A közgyűlés lefolyásából örömmel győződünk meg arról, hogy alaptalanoknak bizonyultak mindazon híresztelések, melyek szerint az agrárbank programmszerű feladataitól eltérőleg börzsebankká alakították át. Sőt ellenkezőleg. A közgyűlésnek czélja éppen az volt hogy megadja azon anyagi eszközöket, melyekkel az agrárbank, a gazdahitel ellátása érdekében programmszerűleg elvállalt feladatait sikeresen oldhatja meg. Különös elismeréssel kell fogadnunk a közgyűlésnek azt a határozatát, mely a szövetkezési hitel kielégítésére irányuló járadékjegyek kibocsátása és a jelzálogüzlet felkarolása által. Ezenkívül ügykörébe vonja a bank a törvényhatósági és községi, a vízrendezési, telepítési, parcellázási kölcsönöket és a közlekedési vállalatok műveleteinek megszerzésére irányuló működést, amely üzletágakra az 1887: XII t.c.z. alapján fog kötvényeket kibocsátani. Öröndetes momentum gyanánt emelhetjük ki azt is, hogy a banknak eddig tízmillió korona névértékű szölkötvényt sikerült elhelyezni, nagyrészt külföldi cégekből alakult konzorciummal, ami bizalomra vall a banknak e művelete iránt.

A fentiek értelmében az alapszabályok megváltoztatására vonatkozólag beterjesztett s elfogadott javaslat így hangzik:

A jelen rendkívüli közgyűlés összehívásának oka, hogy önöknek az alapszabályok kiegészítését és részben megváltoztatását javasoljuk, kiegészítések és változtatások czélja főképpen az, hogy ügykörünk eredeti programunk szigorú fentartása mellett fejleszszük és a társaság alapszabályait az 1897: XXX. t.-cz. rendelkezéseivel összhangba hozzuk.

Mint hogy a filloxa által elpusztított szölköt felújítására nyújtott kölcsönök összege 4 millió frtot már meghalad, elérkezettnek látjuk az időt, hogy a szükséges pénz beszerzése czéljából az 1896: V. t.-cz. 16. §-a értelmében kötvények kibocsátását megkezdjük. Ezen okból az ezen kötvényekre vonatkozó rendelkezések az alapszabályokba beiktatandók. Meg kívánjuk ez alkalommal említeni, hogy 10 millió korona névértékű szölkötvényt elhelyezéséről szerződésileg már gondoskodtunk.

A „házi pénzüzetek által kibocsátott némely kötvények biztosításáról” szóló 1897: XXXII. t.-cz. rendelkezései szerint azok a pénzüzetek, melyek ilyen kötvényeket a törvényben biztosított kedvezmények mellett kibocsátani szándékoznak, kötelesek a kölcsönök engedélyezésénél, különösen azok összegének meghatározásánál mérvado alapokat az alapszabályokba felvenni.

Az idézett törvény értelmében azonban ezen kötvények sem a jelzálogi bekebelezés mellett, habár az értéknek 50% át meg nem haladó, sem a mezőgazdasági személyi hitelszükséglet kielégítésére és szövetkezeteknek adandó kölcsönök nyújtására nem szolgálhatnak. Ezen okból szükségessé vált egyrészt záloglevelek kibocsátását a társaság ügykörébe felvenni, másrészt a járadékjegyek kibocsátását a társaság alapszabályaiban szabályozni. Az új törvényvel teremtett helyzet mellett a társaság, ha jelzálogkölcsönök engedélyezése és járadékjegyek kibocsátása ügyköréből kizártnak, a mezőgazdasági hitel terén alig fejthetne ki sikeres működést; mert a mezőgazdaságnak hitelszükséglete még mindig tulnyomóan hosszú lejáratú jelzálogkölcsönöket igényel és az eddigi tapasztalat azt mutatja, hogy telepítések és parcellázások az új törvényben foglalt megszorítások folytán záloglevél kibocsátás nélkül a legtöbb esetben ezentul sem lennének sikeresen végrehajthatók. Még fokozottabb mértékben áll ez az új törvényben szabályozott talajjavítási kölcsönök nyújtásánál.

Járadékjegyek kibocsátása kezdettől fogva a társaság programjának egyik pontját képezte; az érvényben lévő alapszabályok 6. ik §-ának 1. és 6. pontjai ily jegyek kibocsátását vettek czélba és az 1897: XXXII. t.-cz. rendelkezései mellett sem véljük a járadékjegyek kibocsátását mellőzhetőnek.

A fent előadottaknak megfelelően a társaság ügykörét tárgyzó 6. §-nak, továbbá a 16., 29. és 47. §§-nak kiegészítését és módosítását, valamint az alapszabályok új, a kötvények kibocsátásáról és az ügyvitelre vonatkozó határozományokról szóló, VI. fejezettel való kiegészítését indítványozzuk és kérjük önöket, hogy a bemutatott alapszabálytervezetet jóváhagyni méltóztassanak. A javasolt új 6. fejezetet illetőleg különösen a következőkre vagyunk bátrak a t. közgyűlés figyelmét felhívni.

A záloglevelek külön biztosítására az alap-tökből kihatandó alap legkisebb összege az 1876. XXX. t.-cz.-nek idevágó intézkedéseinek megfelelően 1,500.000 forintban állapítandó meg (56. §.)

Indítványozzuk, hogy az 1897: XXXII. t.-cz. értelmében kibocsátandó kötvények az érvényben lévő alapszabályok 6. §-a 6. pontjának megfelelően járadékötvényeknek nevezetessenek. A bemutatott alapszabálytervezet értelmében ezen járadékötvények az 1897: XXXIII t.-cz. 2. §-ában körülírt valamennyi

követelés és érték alapján volnának kibocsátandók, ehhez képest a járadékötvények külön biztosítására rendelt s ugyancsak az alap-tökből kihatandó alap legkisebb összege az alapszabályok új 63. §-ában a törvény 8. §-ának megfelelően 3 millió forintban állapítandó meg. Az előterjesztett alapszabálytervezetnek a járadékjegyekre vonatkozó határozatai ezen czimleteknek teljes fedezetet nyújtanak azon követelésekben és értékekben, melyek alapján kibocsátatnak és elhelyezésüket biztosítják. Végül még indítványozzuk, méltóztassanak a 33. §. utolsó bekezdésének módosítását javaslatunk értelmében elhatározni.

A budapesti tenyészmarhavasár veszélyben. A székes-főváros szarvasmarha vásárpiacon 1897. december hó 11-én lép életbe a huspénztár. Ezen naptól kezdve a felhajtók nolens-volens kötelesek szarvasmarhákat ezen huspénztár által manipuláltatni, embereivel a vasuti kocsikból kirakatni, köteleikkel kikötetni, lebélyegeztetni stb. szóval: mindazt végezteni, a mi a pénztárnak jövedelmet ad, a felhajtókra pedig újabb terheket ró. Ez azonban mind hagyján volna! A főhaj abban rejlik, hogy a tenyészmarhát s fejlődésüket ugyanazon emberek manipulálnák, a kik a száj- és körömbetegséggel terhelten érlelő vágómarhának a kiraká-ával s egész manipulációjával foglalkoznak, tehát imminens a veszély; hogy maguk a manipulálók fogják ezen betegséggel a tenyészmarhát inficiálni, a mi által a tenyészmarhavasárt pusztulásnak viszik eleje. Mert a gazdák, földbirtokosok s majerosok tartózkodni fognak szükségleteiket a mi tenyészmarhavasárunkon fedezni, nehogy a betegség csiráját magában hordó tehennel saját istállójuk marhaállományát veszélyeztessék. Viszont a tenyészmarhakereskedők saját érdekében kénytelenek lesznek vásárunktól távol maradni és más piacot jöszágaiknak teremteni, a hol maguk manipulálhatják és ily módon mentesítik a betegség áthárításától, de mindezzel természetesen a mi tenyészmarhapiacunk megszűnnének, a mi a fővárosra már nemzetgazdasági szempontból is nagy hátrányára volna. Ezen veszélynek csak oly módon volna eleje vehető, ha a kormány és városi hatóság egyetértően oly intézkedést léptetne életbe és pedig azonnal, még mielőtt az érdekköröket a tenyészmarhavasárunktól elriasztanók, hogy a tenyészmarha részére, a vágómarhától távol eső, külön kirakodási hely, például a ferencvárosi indóháznál jelöltetnék ki, a felhajtók magok rakatnak ki és magok saját embereikkel manipulálnák jöszágaikat, a kik a vágómarhakkal még csak nem is érintkezzenek és közelökre se jönnének; ily módon a tenyészmarha el volna szigetelve és a lehetőleg megadva, hogy töle ezen ragadós száj- és körömfajás betegség távol tartassék. Hangosan emeljük fel szavunkat kellő időben, hogy az érdekkörök hallhassák és ehhez képest intézkedhessenek, mielőtt még késő lenne.

Budapest székes-fővárosi tehénkereskedők.

Amennyire a jelenlegi helyzetet ismerjük, a budapesti tehénkereskedőknek itt kifejtett panasza nem áll indokok nélkül, jelesen a személyzet és helyiség elkülönítésére vonatkozó kívánságokat teljesen megokoltnak kell tartanunk. Véleményünk szerint azonban ez a kérdés olyanformán is megoldást nyerhet, ha a január elején a vásártéren megnyíló új istálló jelöltetnek ki a tenyészmarhavasár anyagának elhelyezésére s intézkedés történik oly irányban, hogy a tenyészmarhák felmerülő manipulációkat külön alkalmazottak lássák el. Szóval elfogadjuk, sőt szigorú követelmény gyanánt állítjuk oda részünkről is a fővárosi tehénkereskedőknek azt az óhaját, hogy a tenyészmarhák lerakodók, istállók, terület és kezelés tekintetében teljesen elkülöníttessenek, ez az elkülönítés azonban a dolog természete szerint czélszerűen magának a szarvasmarha-

vásárpiaclának a területén is nyerhet meg-
oldást.

**A földmivvelésügyi miniszter és a szesz-
termelők.** Az OMGE-t leiratilag arról értesíti
a földmivvelésügyi miniszter, hogy a szesz-
termelők folyó évi január hó 10-én tartott or-
szágos értekezletén hozott és hozzá is feler-
jesztett határozatok lehető figyelembe vételét
a pénzügyi m. kir. miniszter urnak jóindulatába
ajánlván, innen azon választ nyerte, miszerint
a szeszadóról szóló 1888. évi XXIV. t. cz.-nek
az osztrák pénzügyi miniszter ural egyetértő-
leg megalkotott törvényjavaslata olyan intéz-
kedések is vétettek fel, amelyek alkalmasak
arra, hogy a szeszipar jelenlegi súlyos helyzete
orvosoltassék s gondoskodás történt az irány-
ban is, hogy a mezőgazdasági szeszfeldéknak
az ipari szeszfeldékhez való viszonylagos
helyzete szintén kedvezőbbé alakíttassék; más-
részt pedig olyan rendelkezések is vétettek fel
a törvényjavaslata, amelyek a szesztermelés
ellenőrzése tekintetében az államkincstár és a
szesztermelésre vállalkozók érdekeinek veszé-
lyeztetése nélkül megengedhető könnyítéseket
nyújtanak. Ennélfogva a javaslat törvényerőre
emelkedésekor a magyar mezőgazdasági szesz-
termelők országos értekezlete részéről ez irány-
ban kifejezésre jutott kívánalmaknak lehetőleg
elég fog tétetni.

Versavó ingyenes kiadása ojtási célokra.
A földmivvelésügyi miniszter megkönnyíteni
óhajtván a sertésvész elleni védekezésnél a
versavóval való ojtási kísérleteket, a székes-fő-
város közelében egy sertésvész elleni versavót
előállító ideiglenes telepet létesített. A versavó
előállítására államilag és állami felügyelet mel-
lett történik. A telep naponta mintegy 500
adag versavót termel. A versavót egyelőre in-
gyen bocsátja a gazdák rendelkezésére, mely
postai utánvét mellett a megrendelés beérke-
zésnek sorrendjében és a készlet arányában
fog kiszolgáltatni. A megrendelések a minisz-
terium vezetése alatt álló állategészségügyi
osztályhoz (Budapest) intézendők.

**A földmivvelésügyi miniszter Kecskemé-
ben.** Darányi Ignác földmivvelésügyi miniszter
a napokban Kecskemétre utazott, hogy az ott-
tani gazdasági viszonyokról tájékozást szerez-
zen. Kíséretében voltak *Bekies Gusztáv* és
Kristóffy József országgyűlési képviselők, ne-
meskéri *Kiss Pál* államtitkár, *Torma* min. ta-
nácsosok, *Bartók* és *Dobokay* miniszteri osztály-
tanácsosok. Ez alkalomból a *Kecskeméti vidéki
Gazdasági Egyesület* és *Kecskeméti Gazdakör*
együttes gyűlést tartott, melyen *Kada Elek*
polgármester hosszabb beszédet tartva az egy-
begyűlték elé a város helyzetét. Rámutatott
arra a súlyos csapásra, a mely a várost a
sertéskereskedelem pangásával érte. További
baj a munkáshiányban rejlik. Kéri a minisztert,
hogy iparkodjék a város bajain segíteni, és
együttal megígéri a város közönsége nevében,
hogy mindig a miniszter intenczióinak meg-
felelően fognak működni a közigazdaság terén.
Ezután *Darányi Ignác* földmivvelésügyi mi-
niszter szólalt fel és mindjárt beszéde elején
tudatta az egybegyűltekkal, hogy a király
Horváth Dömének, az egyesület elnökének a
Szent-István-rend kiskeresztjét, egy egyszerű
kecskeméti földművesnek, *Csókás Józsefnek*
pedig az arany érdemkeresztet adományozta.
Szólt az itteni gazdák eddigi nagy eredményei-
ről, aztán így folytatta: Ha azt akarjuk a je-
len időben, hogy a sertéskereskedelem fejlő-
djék, akkor eltekintve a sertések közt pusztító
betegségektől, nem elégségesek már azok a
kezdetleges intézmények, azok a sertéstelepek,
amilyenek hajdanában voltak, hanem ha azt
akarjuk, hogy azok forgalma mindig lebonyo-
lítható legyen, hogy amiatt, hogy a határban
vagy a szomszédban egy pár sertés megbeteg-
szik, ne zárják le rögtön a piacot, akkor
mindenesetre egy modern sertéspiacot kell
teremtteni, minden állategészségügyi követel-
ményekkel, úgy, hogy onnan a kivétel minden-
kor szabad és akadálytalan legyen. Az Ausztriá-

val való kiegyezésben van gondoskodva arról,
hogy ilyen telepekről a forgalom szabadon
irányuljon és e szerint nem lesz akadály e
tekintetben, hogy ezen sertéstelep az állam er-
kölesi támogatása mellett *Kecskeméten* létesülhes-
sen. En azt hiszem tisztelt közgyűlés, hogy
még az állattenyésztés érdekében is kell majd
áldozni. Különösen a lótenyésztés, a szarvas-
marhatenyésztés mind olyan ágak, amelyek
fejlesztése tekintetében még sok a tennivaló
és a városnak ily irányu törekvéseit részéről
is előmozdítani mindenkor kedves kötelessé-
gemnek fogom tartani. Most áttért a miniszter
a munkaerő dolgában hangoztatott kívánás-
gokra és az orvoslás módját abban jelölte meg,
hogy a város a maga határában munkástelepe-
ket, munkásokozségeket létesítsen. Gondoskodnia
kell arról, hogy annak a munkásnak meglegyen
ott a maga hajléka, legyen ott egy kis földje,
annyi legalább, amennyi őt és családját
Kecskeméthez kapcsolja. A közgyűlést lakoma
követte, amely után a miniszter kíséretével ki-
ment a kecskeméti földmivvelésiskola gazdasá-
gába, ahol *Gravelli* igazgató vezetése alatt az
egész tanári kar fogadta a társaságot. Majd a
kecskeméti sertésszállások mellett elhaladva, a
városi villanyostelepet tekintették meg. Este a
vendégek visszautaztak Budapestre.

A Borsodmegyei Gazdasági Egyesület
1897. évi rendes közgyűlést ez évi december
hó 11-én délelőtt 11 órakor tartja Miskolcon.
Tárgysorozat: Elnöki megnyitó, Jelentés az
egyesület folyó évi működéséről, Jegyzőkönyv
hitelesítésére 2 tag kiküldése. Alelnök és 8
választmányi tag választása. Az 1898-iki évi
kölségvetés beterjesztése. A Gazdasági Egye-
sületek Országos Szövetségébe belépés beje-
lentése s a szövetség alapszabályai függeléké-
nek az egyesület alapszabályaihoz esatolása.
Elnöki bejelentések.

Állattforgalmi tilalmak. A földmivvelés-
ügyi miniszter értesítése szerint a cs. kir.
osztrák belügyminiszter f. évi december hó
2-án december hó 10-én kezdődő érvényes-
séggel a következő intézkedést léptette életbe:
I. Ragadós tüdőlob miatt a szarvasmarháknak
Ausztriába való bevitelére Magyarország követ-
kező törvényhatóságainak területéről tilos:
Arva, Liptó, Nyitra, Pozsony (Csallóköz sziget
területének kivételével), *Szepes, Trencsén és
Turóc* vármegyei területéről és *Pest-Pilis-Solt-
Kis-Kun* vármegyei *váci alsó és váci felső já-
rásainak területéről* és *Pozsony városából*. *II.
Ragadós száj-és körömfájás miatt a sertéseknek*
és *kérdőzöknék* (szarvasmarhák, juhok és kecs-
kék, Ausztriába való bevitelére Magyarország kö-
vetkező törvényhatóságainak területéről tilos:
*Alsó-Fehér, Hunyad, Nógrád, Szeben és Torda-
Aranyos* vármegyei és *Kecskemét, Kolozsvár*
városok területéről. *III. Sertésvész miatt a
sertések bevitelére* Ausztriába a következő tör-
vényhatóságok területéről tilos: *Abauj-Torna,
Arad, Bars, Békés, Bereg, Bihar, Borsod, Fejér,
Gömör-Kishont, Győr, Hajdu, Háromszék, Heves,
Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Kis-Küküllő, Kolozs,
Komárom, Maros-Torda, Nagy-Küküllő, Nógrád,
Nyitra, Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun, Pozsony, Sáros,
Somogy, Szabolcs, Szalmár, Szeben Szepes, Szil-
lág, Szolnok-Doboka, Temes, Tolna, Torda-
Aranyos, Torontál, Udvarhely, Zala és Zemplén*
vármegyék, *Debreczen, Hódmezővásárhely, Kec-
kemét, Kolozsvár, Komárom, Marosvásárhely,
Szabadka és Zombor* városok területéről.

Állatkiviteli tilalom. A földmivvelésügyi
miniszter értesítése szerint a ragadós tüdőlob-
nak jelenlegi elterjedéséhez mérten és a német
kormány által f. évi november hó 22-én közzé-
tett kimutatás szerint, a szarvasmarháknak
Németországba való bevitelére, a ragadós tüdő-
lob esetleges behurcolásának veszélye miatt,
ez idő szerint Magyarország következő törvény-
hatóságaitól tilos: *Nyitra, Pest-Pilis-Solt-Kis-
kun és Pozsony* vármegyéké. Oly törvény-
hatóság területéről, melynek területén csak egy
községben is ragadós tüdőlob megállapított

vagy uralkodik, szarvasmarhát Németországba
szállítani feltétlenül tilos, tekintet nélkül arra,
hogy az illető törvényhatóság neve a német
kormány által időnként közzétett kimutatásba
felvétellett-e.

Téli gazdasági előadások. Az „Erdélyi
Gazdasági Egylet” — a földmivvelésügyi m.
kir. miniszter erkölesi és anyagi segélyével —
Kolozsvárt folyó évi december 7—17-ig ter-
jedő időközben ingyenes téli gazdasági előadá-
sokat rendez. Az előadások sorrendje: Első
nap, *december 7-én. Vörös Sándor* kir. tan.,
akad. igazgató: Bevezetésül akad. helyzetünk
áttekintése. A helyes gazdálkodás akadályai,
különösen a rendezetlen birtokviszonyokból
származó bajok s azoknak rendezése és ennek
hasznai. *Réti János* gazd. tanint. tanár: A
termőföldről, annak képződéséről, tulajdonságai-
ról és helyes műveléséről. A talajművelő esz-
közökről. *December 8-án. Vörös Sándor* kir.
tan., akad. igazgató: Gazd. berendezkedés, kü-
lönös tekintettel a kisbirtokokra, ezeken a nö-
vénytermelési és állattenyésztési ágak helyes
iránya, példákban. *Páter Béla* gazd. tanint.
tanár: Gazdasági növényeink állati és növényi
betegségeiről és az azok ellen való védekezés-
ről (pl. üszög, rozsdá, ragya stb., drótféreg,
hesszeni légy stb.) *December 10-én. Vörös
Sándor* kir. tan., akad. igazgató: Gazdasági
felszerelések és a tőkék arányai. Dr. *Szent-
királyi Akos* gazd. tanint. igazgató: Általános
állattenyésztési eszmék és elvek. Tenyészállatok
megválasztása. A takarmányozás törvényei. A
takarmányanyagok, azok táplálóereje, előkészí-
tése, adagolása. Különböző tak. előkészítési
módok (besavanyítás, zombolyázás stb.) *Dec-
ber 11-én. Réti János* gazd. tanint. tanár: A
földek termőképességének fentartásáról; a trá-
gyázás, annak oka, anyagai, a trágya helyes
kezelése, alkalmazása. Trágyaanyagok gyűjtése.
Jakab László kolozsvári állatorvos. Gazda-
sági állataink betegségeinek okairól s az elle-
nükben teendő óvó- és törvényes intézkedések-
ről. Egyes előforduló bajokról (felpuffadás,
kólíka, sebek stb.) az első segítség. *December
hó 14-én. Németh András* gazd. tanint. intéző:
A baromfitenyésztésről. *Sebestyén Arthur* za-
latnai kénkovand ipar r.-t. főfelügyelő: A ter-
mészetes és mesterséges, vagy műtrágyázás
egymáshozó viszonya, a műtrágyázás lényege,
fontossága. A kísérletezés szükségé. Példák.
A fontosabb műtrágyák és azok alkalmazásá-
nak ismertetése. *December hó 15-én. Jakab
László* kolozsvári állatorvos: Vátsári rend-
tartás az állatokkal (marhalevelő-ügyek stb.). A
szavatossági főhibákról. *Tokaji László* az „Erd.
Gazd. Egylet” titkára: A házi kertről általá-
ban, annak fontossága, berendezése és műve-
lése. A konyhakerti növényekről, azoknak ter-
mesztéséről, tekintettel a helyi viszonyokra.
December hó 17-én. Dr. Szentkirályi Akos
gazd. tanint. igazgató: A fejős tehénről, annak
megválasztása, tartása, táplálása; borjunevelés.
A tejről és annak kezeléséről. *Turcsányi Gyula*
kolozsvári ev. lelkész: A méhészetéről és se-
lyemtenyésztéséről. *Tokaji László* titkár: A
gyümölcsfakertészetről. Gyümölcsfanevelés, gyü-
mölcskezelés és értékesítés, különös tekintettel
a mi viszonyainkra. A gyümölcstermelés elő-
mozdítására szolgáló intézmények. Szőlőink
fontosságáról, azok fentartásáról; a filloxera
ellen való védekezés. A szőlőragya ellen való
permetezéséről.

Marharakodó állomás engedélyezése. A
földmivvelésügyi miniszter a magyar folyam-
és tengerhajózási részvénytársaság vonalán:
Baja város területén fekvő *Baja*, Baranya vá-
rmegye területén fekvő *Mohács*, Bács-Bodrogh
vármegye területén fekvő *Német-Palánka* és
Apatin, Budapest székes-főváros területén
fekvő *Budapest balpart* és *Budapest jobbpart*,
Csongrád vármegye területén fekvő *Csongrád*,
Esztergom vármegye területén fekvő *Dömös*,
Krassó-Szörény vármegye területén fekvő *Or-
sova*, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye területén
fekvő *Visegrad* és *Szent-Endre*, Szeged szabad

királyi város területén fekvő *Szeged* és *Ujvidék* sz. kir. város területén fekvő *Ujvidék* állomást marharakodóul engedélyezte, marharakodó állomások közé fölvendő.

Aratógépek beszerzése. Hazánk legtöbb vidékén most folynak az alkudozások gazda és aratók között a jövő évi aratószerszámok megkötésére vonatkozólag; így azután rövid néhány hét alatt legtöbb gazdaságban eldől az a kérdés is, hogy aratógépek beszerzése a jövő idényre tervbe vessék-e vagy nem. A múlt esztendőben megtartott aratógép-próbák, különösen nagy körültekintéssel rendezett **mezőhegyesi verseny** megmutatták, hogy az aratógépek mai alakjukban kész, használható és jó gépek, a mint az a Köztelek érkönyvében foglalt jelentésben bővebben ki van fejtve, a kéveköti-gépnek természetesen komplikált szerkezetétől a gazda, különösen a kisebb, javítóhelyek az ügyes gépészszel nem rendelkező sok esetben idegenkedik, a **marokrakó aratógép** mai alakjában azonban minden viszonyok között fontos segédeszköz képez a gazdaságban. Tudvalevő dolog, hogy ilyen aratógépek hazánkban nem készülnek, ez azonban magyarázatát, hogy az aratógép-szükséglet nálunk manapig aránylag csekély és nagyon változó volt, úgy, hogy egy gyár sem terelhetette magát az aratógépgyártásra való költséges berendezéssel, így legelső gyáraink ezen a téren a nagy amerikai világcégek képviselőire szorítkoznak. A mezőhegyesi versenyen a **marokrakó gépek közül a legelső állami nagy aranyéremet Kühne E. által bemutatott Osborne marokrakó aratógép nyerte**, miután e cégnél az előjegyzések ilyen gépekre, fűkaszálókra és kéveköti-gépekre is már nagy számban beérkeztek, ezen az uton kéri a t. gazdaközönseget, hogy esetleg szükségletéről a céget mielőbb értesíteni sziveskedjék; a szükséglet megrendelése Amerikából, t. i. e napokban megtörténik, miért is kívánatos volna ez iránt a tájékozódást megnyerhetni, nehogy mint a lefolyt idényben az egész készlet időelőtti elkésete folytán későbbi megrendelések foganatosíthatók ne legyenek. Bővebb felvilágosítással szivesen szolgál **Kühne E. gazd. gépgyára Mosonban és Budapesten (Vaczi-körút 57 a.)**

KERESKEDELEM, TŐZSDE.

Budapesti gabonatózsde.

(Guttman és Wahl budapesti terménybizományi cég jelentése.)

Az időjárás a hét kezdetével még enyhe volt és bőséges espadék fordult elő, később a hőmérséklet ismét lényegesen csökkent és gyenge éjjeli fagy is következett be. A vetésekre nézve az időjárás így lényegesen kedvezőbb. A vizállás továbbra is csökkenő. Külföldön az idő a mienkhez volt hasonló, kezdetben esős, utóbb száraz és hideg.

A külföldi piacok üzletmenete nem volt egyöntetű. A kereslet részben alábbhagyott és Argentiniából érkezett kedvezőbb terméjelentések szintén kedvezőtlenül befolyásolták az üzletet. Amerikában az árfolyamok tartósan voltak csökkenőek, minthogy nagyobb hozatalok és evvel kapcsolatosan a látható készletek tetemes szaporodása a spekulációt tartózkodóbbá tette. A francia piacok kezdetben ártartóak voltak, később azonban ellanyhultak, míg liszt iránt tartósan jó volt az érdeklődés. Angliában a forgalom csak szűk keretben mozgott és az árak alig tüntetnek fel változást. A többi continentalis piacokon szintén gyenge az üzleti tevékenység. Oroszország és a dunai államok kínálata korlátozott; az árkövetelések magasak, míg az amerikai ajánlatok minőségileg nem feleltek meg. A fogyasztás csak gyengén vett részt a vásárlásban.

Nálunk a kereslet kenyérmagvak iránt nagyon korlátozott és buza csökkenő irányzatot követett. Arpa és tengeri szilárd, míg a többi ezikké változatlanok maradtak.

Az üzleti hét részleteiről következőket jelenthetjük.

Buza az egész héten át lanya irányzatú volt. A malmok alig tanusították vételkedvet és egyrészt

Amerika folyton csökkenő árjegyzéseinek hatása alatt, másrészt a korlátozott lisztüzlet folytán tartózkodóak maradtak. Ehhez járul a kínálat gyenge volta is, minél fogva a forgalom a lehető legszűkebb volt és az árak is, kezdetben nagyobb mérvű, utóbb kisebb csökkenést szenvedtek. Jobb érdeklődés csupán külföldi búzákat iránt volt, melyekből a malmok nagyobb készletek beszerzésére iparkodtak. Különösen román búzákat keltek el nagyobb mérvben és az e heti 65,000 mm. tevő összeforgalom fele, ezen fajta búzákból állott. Az ársökkenés a múlt héthez képest ca. 15 krt tesz ki mm.-ként. A heti hozatalok 140,000 mm.-ra rúgnak.

Rozs csak a helyi fogyasztásnál jobb minőségben volt elhelyezhető és a kivétel czéljaira alig vásároltak. Gyengébb áru kevésbé részestül figyelemben. A kínálat tartósan gyenge lévén, az árak nem tüntetnek fel változást, bár a hét vége felé az irányzat esendőbb. Minőség szerint Budapest távolságában átvéve 8.40—8.50 frt és helyben 8.55—8.60 frton jegyzünk.

Arpa (takarmány és hántolási czélokra) gyenge hozatalok mellett ártartó. Hízalók ugyint gyárosok minőség szerint 6.10—6.35 frt között fizettek. Jobb minőségű arpa állomásokon átvéve élénk kereslet tárgya. A kivétel czéljaira gyenge kínálat mellett jó vételkedv uralkodott és megfelelő minőségű gyorsan voltak elhelyezhetőek. A múlt héthez viszonyítva 30—40 krra tesszük az árjavulást. A déli vasut mentén 8.—9.75 frt, felvidéki árúért 7.—8.— frt, a Tiszavidéken 5.75—6.75 frtot fizettek állomásokon átvéve.

Zab esendes maradt. A helyi fogyasztás csak gyenge vételkedvet tanusított és minthogy a hozatalok is megszaporodtak, zab csak nehezen volt értékesíthető. Később a kereslet valamivel javult, az árak a multhéthez képest mindazonáltal 10 krral csökkentek. Szin és tisztaság szerint 6.10—6.40 frt Cassa jegyzünk helyben.

Tengeri elszállítási czélokra élénk keresletnek örvend, a kínálat azonban mérsékelt és így az árak 10—15 krral javultak. Ö tengeri minőség szerint 5.20—35 frt jegyez Budapest. Új tengeriben az ajánlatok még korlátozottak és emelkedő árak mellett a Tiszavidéken 4.70—4.90 frt, a B náthán 4.40—4.60 frtot fizettek. Oláh tengeri Predealon és Verciorován transito á 3.50—5.5 és elvámoltan á 4.25 frt kelt el.

Olajmagvak: *Köpostareprezében* e héten alig volt forgalom. Jegyzéseink inkább névlegesek jó minőségű árúért 13.—13.75 frt, gyengébb 12.75—13.— frt. *Bánati repce* 12.—12.75 frt. *Gomborka* ca. 10.50—12.— frt, *vadrepce* ca. 5.50—6.25 frt, *lenmag* 10.75 frt Budapesten.

Hüvelyesek: Babban a hangulat továbbra is esendes; a vételkedv korlátozott és így üzlet nem fejlődött. Ab Baja-Zombor 7.25 frtot, törpe habért Félegyházán 8.— frtot, barna babot (dunamenti) 6.75 frtot jegyzünk. *Köles* ismét esendesebb. Helyben 4.90—5.— forinton jegyzünk.

Vetőmagvak: Vöröshere változatlan esendes. Minőség szerint bánati 34.—35.— frt, durvaszemű felvidéki árúért 37.—42.— frtot fizetnek. *Lucz vnát* csak szórányosan kínálnak és hazai termésű áru 40.—45.— frton jegyez. *Muharmag* 5.50—75 frtot ér el helyben.

Napi jelentés 1897. december 7.

Készbuza ma gyengén volt kinalva, a malmok kevés vételkedvet mutattak, az irányzat bágyadt lett, elkelt néhány ezer mm. és az árak gyengén tartottak maradtak.

Eladatott:

<i>Tiszavidéki:</i>	100 mm. 75 kg. á	12.60	frt 3 óra
<i>Pestvidéki:</i>	300 " 77 " "	12.80	" "
	100 " 75 " "	12.60	" "
<i>Fehérmegyei:</i>	100 " 77 " "	12.90	" "
	100 " 76 " "	12.99	" "
	100 " 77 " "	12.80	" "
	100 " 76 " "	12.85	" "
	1300 " 76 " "	12.82 ¹ / ₂	" "
<i>Oláh:</i>	1400 " 80 " "	12.25	" "
	600 mm. 74 " "	10.10	" "
	1000 " 73 " "	9.90	" "
	1000 " 72 " "	9.90	" "

Készrozs csekély forgalom mellett gyengébb volt, minőség szerint 8.40—45 frt Pest paritással adatott el. *Arpában* kevés forgalom volt.

Tengeri valamivel esendesebb.

Zab tartott.

Határidők gyenge forgalom mellett lefelé graditálók voltak.

Következő kötések történtek.

	Kötetett.	Déli zárlat.
Tavaszi buza . . .	11.99—11.96	11.96—97
Őszi buza . . .	—	9.50
Őszi rozs . . .	—	—
Tavaszi rozs . . .	—	8.70—72

Tavaszi zab . . .	—	6.46—48
Őszi zab . . .	—	—
Nov. tengeri . . .	—	—
Uj tengeri . . .	5.52—5.50	5.50—51
Uj repce . . .	—	12.20—30

Szeszüzet.

Szesz. (Goldfinger Gábor szeszgyári főtisztviselő tudósítása.)

A szeszüzletben e héten elejő valamivel nyugodtabb irányzat uralkodott és nagyobb kínálatok folytán a szesz ára 25 krral olcsóbban zárult.

Mezőgazdasági szeszgyárak által kontingens nyersszesz e héten elején 52 krral olcsóbban lett kinalva és néhány tétel azonnali és decemberi szállításra 17.25—17.50 frton kelt el.

A *budapesti* piacon finomított szesz 55.75 frt, élesztőszesz 55.50—55.75 frt, nyersszesz adóva 54.75 frt, adózatlan (exkontingens ecetgyárosoknak) 14.50—15.— frt, denaturált szesz 19.25 frton kelt el nagyban, azonnali szállításra, míg kicsinyben az ár 25 krral drágább.

A *kontingens nyersszesz ára Budapesten* 17.75—18.— frt.

Bécsi jegyzés 18.40—18.40 frt kontingens nyersszeszért.

Prágai jegyzés 53.75—53.80 frt adózott burgo-nyaszeszért.

Trieszti jegyzés ————10.50 frt kiviteli szeszért. 90% tartályokban.

A *kivétel* e hét elején 200 q. finomított szeszt vásárolt.

Vidéki szeszgyárak közül: Baja, Kenyérmező, Arad, Nagyvárad, Győr, Temesvár valamivel olcsóbban, a többiek változatlanul jegyeznek.

Budapesti zárlatúrok e héten: Finomított szesz 55.75—56.25 frt, élesztőszesz 55.50—56.— frt, nyersszesz adóva 54.75—55.25 frt, nyersszesz adózatlan 14.50—15.— frt, denaturált szesz 19.25—19.50 frt. Kontingens nyersszesz ————.

Az árak 10,000 literfokonként hordó nélkül budapesti vasutállomáshoz szállítva készpénzfizetés mellett értendők.

A központi vásárcsarnok árjegyzése nagyban (en gros) eladott élelmiczikké árairól.

Magyar gazdak vásárcsarnok ellátó szövetkezetének jelentése 1897. december hó 1-éről.

Forgalmunk élénk, a beküldések különösen vad-félékben állandóan kielégítőek. Jegyzéseink a következők:

Szarvas egésében 40 kr, öz 55—60 kr kilonkint, nyulak darabja 1.10—1.20 frt, fázán párja 2.80—3.20 frt, fogoly párja 1.80—1.90 frt, vaddisznó egészben 40—45 kr.

Husüzlet főképp borjúkban lanyhább, egészben kilója 60—62 kr, vidéki kóvér sertések 48—52 kr, szopós malacz 80—85 kr.

Vágott és tisztított liba kgja 50—52 kr, récze kóvér 56—60 kr, pulyka 56—58 kr, kappan darabja 80—90 kr.

Elő halak a tegnapi hetivásár atkalmából élénken keresve kgként 60—80 krt értek el.

Gyümölcsfélék iránt nagy az érdeklődés, árak mindinkább emelkednek, mivel a hibátlan szép gyümölcs csak kis mennyiségben áll rendelkezésre. Téli Calvill 40—45 kr, Batul I. rendű 35, II. rendű 20 kr. Finomabb téli körte 40—45 kr.

Vajüzlet élénk, küldemények teljes napi áron kész vevőkre találunk.

(A székesfővárosi vásárcsarnok-igazgatóság jelentése. Budapest, 1897. decz. 6-án.)

Hus. Marhahus hátulja I. oszt. 1 q frt 46—60, II. oszt. 40—58, III. oszt. 35—56, eleje I. oszt. 44—54, II. oszt. 36—52, III. oszt. 30—50, borjúhús hátulja I. oszt. 60—68, II. oszt. 56—66, eleje I. oszt. 50—56, II. oszt. 44—54, birkahús hátulja I. oszt. 30—38, II. oszt. 28—36, eleje I. oszt. 28—30, II. oszt. 26—28, bárány eleje 1 db ———, hátulja ———, sertéshus magyar szalonnával elsőrendű 1 q 50—50.0, vidéki 42—48, szalonna nélkül elsőrendű 52—52, vidéki 46—52, sertéshus pörkölt 40—54, sertéshus szerb szalonnával 40—54, szalonna nélkül 40—52, sertéshus füstölt magyar ———, idegen (vidéki) 52—58, sonka nyers 1 kg. 60—80, füstölt belf. csonttal 0.7—0.9, csont nélkül 0.90—1.—, sonka füstölt külf. csont nélkül 1.10—1.30, szalonna sózott 1 q 53.0—54.0, füstölt 56—57.0, sertéshús hordóval 54.5—54.5, hordó nélkül 53.0—53.0, kolbász nyers 1 kg. ———, füstölt 60—72, szalámi belföldi 150—240, külföldi ———, malacz szopós élő 1 db ———, tisztított 80—95.

Baromfi. a) Elő. Tyuk 1 pár frt 0.80—1.—, csirke 0.60—0.7, kappan hizott 1.10—1.60, sovány ———, récze hizott 1.80—2.40, sovány 1.20—1.80, lud

hizott 3—6—, sovány 1:30—3—, pulyka hizott 2:20—4:20, sovány 0—0—, *b*) Tisztított. Tyúk 1 db frt 0:75—0:90, 1 kg. —, csirke 1 db 0:50—0:65, 1 kg. —, kappan hizott 1 db 0:60—0:95, 1 kg. —, réce hizott 1 db 0:70—1:30, 1 kg. 40—56, félkővér 1 db 0:40—0:85, lud hizott 1 db 2:50—3, 1 kg. 0:40—0:50, félkővér 1 db 1:20—2—, 1 kg. 37—42, pulyka hizott 1 db 1:80—3—, 1 kg. 40—65, félkővér 1 db 1:20—2—, 1 kg. 40—55, ludmáj 1 db 20—1—, 1 kg. 1:50—2:50, ludzsir 1 kg. 70—1:20, idei liba 1 db —.

Hal. Élő. Harsa 1 kg. frt 0:50—1:20, csuka 0:40—1—, ponty (dunai) 0:40—1—, süllő —, kecsge —, márna 0:30—0:60, czipmó 0:40—0:50, angolna 0—0—, apró kevert 0:12—0:44, lazac —, pisztráng —.

Tej és tejtermékek. Tej 1 lit. frt 0:08—0:10, lefölözött 0:05—0:08, tejszín 0—0—, tejföl 0:28—0:35, tehénvaj (tea) 1 kg. 1:10—1:40, I. rendű 0:70—0:80, II. r. 0:40—0:50, olvasztott —, Margarin I. rendű —, II. rendű 0—0—, tehénturó 0:08—0:18, juhthali —, lipői 0:54—0:56, juhsajt 0—, emmenthali sajt 1:10—1:15, groji sajt 0:65—0:70.

Liszt és kenyéremü. Fehér kenyér 1 kg. frt 0:16—0:22, barna kenyér 0:14—0:18, rozskenyér 0:10—0:11. Buzalisz 00 sz. 1 q —, 0 —, 1 —, 2 —, 3 —, 4 —, 5 —.

Tojás. Friss I. o. (1440 db.) 1 láda frt 42:0—43:0, II. oszt. (1440 db.) 38—42:0, meszes 35—36, orosz tojás 100 db. —, tea tojás 3—4—, törött tojás 2:10—2:50.

Hüvelyesek. Lencse magyar 1 q frt 14—18, stokerai 28—36, borsó héjas magyar 6:5—12—, koptatott magyar 14—18, külföldi 20—24, bab fehér apró 7—12, nagy 6—14, szines 9—14.

Zöldség. Sárgarépa 100 kötés frt 2—4—, 1 q 2:5—3:0, Petrezelem 100 kötés 3—5—, 1 q 2:5—3:0 zeller 100 drb 1—2—, karalábé 0:8—1:5 vöröshagyma 100 köt. 4—5—, 1 q 4—6—, foghagyma 100 köt. 10—18, 1 q 14:0—18:0, vörösrépa 100 drb 0:50—1:40, fehérrépa —, fejeskáposzta 3:0—4:0, kelkáposzta 100 drb 0:60—1:4, vörös káposzta 3:6—6—, fejesaláta 0—0—, körtés saláta —, burgonya, rózsza 1 q 2—2:50, sárga 2:30—3:20, külföldi —, fekete retek 100 drb 0:60—1:60, uborka nagy salátának 100 db —, savanyított —, savanyított —, zöld paprika 0—0—, tök főző 30—40, zöldbab 0—0—, zöldborsó hüvelyes olasz 1 kg. —, fejtett 1 lit. —, tengeri 100 cső —, karfiol 100 db 8:0—12, paradicsom 1 kg. 0—0—, spárga —, toma 100 db 11—12.

Gyümölcs. Fajalma 1 q frt 20—40, köz. alma 12—20, fajkörte 20—35, közönséges körte 10—20, szilva magvavaló 0—0—, vörös —, aszalt 22—24, cseresznye faj —, közönséges —, meggy faj —, közönséges —, ringló —, barack kajszin —, ősi —, dinnye görög nagy 100 db —, kicsi —, sárga faj —, 1 kg. közönséges —, szőlő 1 kg. 0:35—0:40, csemege 40—60, dió (faj, papirhéjú) 22—30, közönséges 20—24, mogoró 22—34, gesztenye magyar 8—14, olasz 12—20, narancs messinai 100 db 1:0—1:8, pugliai —, mandarin 3—3—, citrom 0:70—0:90, füge hordós 1 q 17—18, kuszorus 18—20, datolya 46—50, mazsolaszőlő 40—70, egres 1 lit. —, eper 1 kg. — kr.

Fűszerek és italok. Paprika I. rendű 1 q. frt 35—52, II. rendű 18—30, csöves 30—35—, (száritott) —, kömény —, borsókamag —, mák 1 q. frt 18—26, méz csurgatott 0:25—0:34, sejtékben 1 kg. 0:40—0:70, szappan szin —, közönséges —, fehérbor asztali palackban 1 lit. 0:40—0:70, vörös asztali palackban 0:55—0:85, házi pálinka palackban 0—0:00, ásványvíz palackban —.

Hideghusvásár az Orecy-uti élelmi piacon. 1897. december 7-én. (A székesfővárosi vásárigazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.) Felhozott Budapestről 39 árus 272 db sertést, 2 árus 37 db süldőt, 890 kg. friss húst, 265 kg. füstölt húst, 1117 kg. szalonnát, 758 kg. hájat és — kg. kocsonyahúst. Vidékről és pedig a szokott községekben 110 db sertés.

Forgalom élénk. Árak a következők: Friss sertés 1 kg. 52—56, 1 q 4900—5000, süldőhús 1 kg. 54—60, 1 q 5000—5800, füstölt sertés 1 kg. 64—68, 1 q 5800—6000, szalonna zsirnak 1 kg. 60—66, 1 q 5800—6400, füstölt szalonna 1 kg. 60—66, 1 q 5800—6400, háj 1 kg. 60—, 1 q 5800—6000, disznózsir 1 kg. 60—, 1 q 5800—6000, kocsonyahús 1 kg. 32—40, 1 q —, füstölt sonka 1 kg. —68, 1 q — krig.

Hideghusvásár a Garay-téri élelmi piacon. 1897. decz. 7-én. (A székesfővárosi vásárigazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.) Felhozott Budapestről 41 árus 52 db sertést, — árus — db süldőt, 2000 kg. friss húst, 600 kg. füstölt húst, 700 kg. szalonnát, 200 kg. hájat. Vidékről és pedig a szokott helyekről 33 árus 399 db sertés, — kg. friss hús.

Forgalom élénk. Árak a következők: Friss sertés 1 kg. 54—64, 1 q 4500—5200, süldőhús 1 kg. —, 1 q —, füstölt sertés 1 kg. 60—72, 1 q —, szalonna zsirnak 1 kg. 58—60, 1 q 5400—5600, füstölt szalonna 1 kg. 64—70, 1 q —, háj 1 kg. 60—60, 1 q —, disznózsir 1 kg. 64—64, 1 q —, kocsonyahús 1 kg. 40—46, 1 kg. —, füstölt sonka 1 kg. —, 1 q — krig.

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület Mester-utca, 1897. decz. 7. A székesfőv. vásárigazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.) Felhozott a szokott községekben 175 szekér réti széna, 100 szekér muhar, 50 zsupszalma, 30 szekér álomszalma, — szekér takarmányszalma, — szekér tengeriszár — szekér egyéb takarmány (lóhere, luczerna, zabosbüköny, keles stb.) 1500 zsák szécska. A forgalom élénk. Arak a-knt a következők: réti széna 220—270 muhar, új 210—250, zsupszalma 130—150, álomszalma 120—130, egyéb takarmány —, lóhere —, takarmányszalma —, tengeriszár —, luczerna —, —, sarju —, szalmaszécska, 170—200, széna —, új —, zabosbüköny —. Összes koccszám 370, súly 296,000 kg.

Állatvásárok.

Budapesti szurómarhavásár. Deczember hó 7-én A székesfővárosi közigazgatóság és marhavásár igazgatóság jelentése.

Felhajtott: 155 drb belföldi, — db galicziai, — drb tiroli, 104 db növendék élő borju, 25 db élő bárány; 43 drb belföldi, 208 drb galicziai, 66 drb tiroli, 79 drb bécsi, — drb növendék borju, 91 drb öltött bárány, — drb élő kecske.

A vásár hangulata élénk volt. Arak a következők: Élő borjuk: belföldi 20—25— frt, kivételesen — frt, dbonkint, 36—43 frt, kivételesen — frt, sülyra, növendék borju — frt, kivételesen — frt, dbonkint, 20:50—23 frt, sülyra. Öltött borju: belföldi 56—60, tiroli 57—60 frt, galicziai 52—58 frt, növendék borju — frt, dbkint, öltött bárány 50—8— frt, bécsi öltött borju 56—60, kiv. 62 frt, sülyra. Élő bárány 7—8:25 frt, kivételesen frt, élő kecske — frt, páronkint. Hízalt ürü —.

Budapesti juhvásár. 1897. deczember hó 6-án. (A székesfővárosi közigazgatóság és marhavásár igazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhajtott: Belföldi hízalt ürü 322, feljavított juh 729, kisorolt kos —, kiverő juh 200, bárány —, kecske —, szerbiai —, angol keresztelés —, romániai —, durvaszörü — db.

Birkavásár lassu lefolyásu volt. Arak a következők: Belföldi hízalt ürü — frt, páronkint, 17—20 frt, 100 kiló élősúly szerint, feljavított juhok 10—12:50, kiv. 0 frt, páronkint, —, —, kiv. — frt, sülyra, kisorolt kosok —, kiv. — frt, páronkint, —, kiv. — frt, sülyra, kiverő juhok 6:50—9, bárány —, kecske —, szerbiai 0—, angol keresztelés —, romániai —, durvaszörü 0— frt, páronkint, 100 kiló után — frt.

Bécsi vágómarhavásár. 1897. decz. 6. A bécsi marha- és huspénztár jelentése.

Összes felhajtás 3735 db. Ebből magyar 2591 db, galicziai 344 db, bukovinai 136, németországi 664 db, hízott 1977 db, legelő 688 db, fiatal 1070 db, ökör 2793 db, bika 349 db, tehén 509 db, bivaly 84 db.

A szombati vesztegvasárra 411 drb hajtott fel. A felhajtás a mult hethez képest 400 dbbal nagyobb volt, mindez még mindig a szükséglet fedezésére nem volt elegendő. Az elég kedvező hangulat mellett a prima minőségek 10 kiló után 50 kr. árjavulást nyertek, a többi minőségeknél az üzlet változatlan árák mellett bonyolódott le. A vásár vége felé rosszabb minőségeknél némi lanyhulás volt észlelhető, azonban mégis minden eladott.

Árak: prima magyar 39—41— (—) frt, szekunda 34—38 frt, tertia 30—33 frt. Galicziai prima 40—43:50 (—) frt, szekunda 35—39 frt, tertia 31—34 frt. Német prima 41—44— (—), szekunda 36—40, tertia 32—35 frt. Konzervökrök. 24—29— é. s., rosszabb minőségű — frt é. s. Bika 23—33— (—) frt é. s., tehén 24—33 frt é. s., bivaly 18—25— frt é. s. (Kizárólagosan élősúlyra minden 1/2 levonás nélkül történnek. Az értékesítésben kitüntetett árák ugy értelmesebbek, hogy egy és ugyanazon eladó, a jobb minőségű állatok kg.-jáért p. o. 40 krt, a kiverésért pedig 35 krt kap.)

Egyes eladások: Magyar hízó ökrök. Eladók:

Ár	Ár
Bauer Jakob, Trencsén... 27 1/2	25 1/2
Gyárreszvénytársaság, Arad... 41	37
Stummer báró urad., Tavarnok... 35	32 1/2
Lederer & Kálmán, Nagyvárad... 41	39
Löwinger József, Sárvár... 32	29 1/2
Neumann testvérek, Arad... 41 1/2	37 1/2
Rudnyánszky G., Felső-Atrak... 26	21
Satnyár Ferencz, Siofok... 36	—
Weisz M. & fia, Munkács... 41	—
Windisch József, Zákány... 34	30
Sonnenfeld L., V-Ujhely... 29 1/2	28

Erdélyi hízó ökrök. Eladók:

Br. Bors és tsa, M-Vásárhely... 41	34
Farkas & Illyés, Marosvásárhely... 34 1/2	—

Német hízó ökrök. Eladók:

Beimel és Basch, Versecz... 40	35
Bischitz Lajos, Tolna-Hidegkut... 42	39 1/2
Blau testvérek, Temesvár... 43 1/2	40 1/2
Gyár-reszv.-társaság, Arad... 44	40

Bors báró és társa... 42	37
Deutsch testv., Brünn... 41 1/2	39 1/2
Hacker Miksa, Sopron... 42	41
Holzer Károly, Floridsdorf... 31	27
Józsefvárosi spirítuszfinomító-gyár, Temesvár... 44	41
Löwinger Ignác, Jánosháza... 33	32 1/2
Lederer & Kálmán, Nagyvárad... 44	—
Neumann testvérek, Arad... 41 1/2	41
Pialek Márton, Winau... 32 1/2	—
Seidl és Bader, Pohrlitz... 42	40
Winterstern Carl, Göding... 39	—

Az alsó-ausztriai helytartóság eirendelte, hogy a vesztegvasár szombaton tartassék meg. Így tehát a tudóvész és a száj- és körömfájás miatt elzárt terület-ről való állatok szombaton a vesztegvasáron adódhatnak el. Az állatoknak pénteken kell megérkezniük.

A cs. kir. alsó-ausztriai helytartóság rendelete szerint nov. 18-tól a következő vidékek zártak el:

Tudóvész miatt: Árva, Liptó, Nyitra, Pozsony, Szepes, Trencsén és Turóc megyék, továbbá Pest-Pilis-Solt-Kiskun megyének gödöllői és váci járása és Pozsony sz. kir. város.

Száj- és körömfájás miatt: Alsó-Fehér, Bács-Bodrog, Hunyad és Torda-Aranyos megyék, Győr és Nagyvárad sz. kir. városok.

Bécsi sertésvásár. 1897. decz. 7-én. (Schleiffelder és társai bizományi cég távirati jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhajtás: 3845 lengyel, 4738 bakonyi sertés. Az üzlet lanyha.

Ára különként élősúlyban fogyasztási adó nélkül: prima 46—46:50 kr., kivételesen — kr., közepes 40—45— kr., süldő 32—42 kr.

Bécsi szurómarhavásár. 1897. decz. 2-án. Felhozott: 3811 borju, 1307 élő sertés, 1976 kizsigerelt sertés, 437 kizsigerelt juh, 304 bárány.

A borjuvásáron az üzlet elég élénk hangulat mellett folyt, prima és jó középminőségeknél 2—4 kr. emelkedés állott be. Kizsigerelt sertésnél változatlan árák mellett a hangulat élénkült.

Árak kilogrammonkint: kizsigerelt borju 30—44 kr., prima 46—54 kr., primissima 56—62 kr., élő borju — kr., prima — kr., primissima — (—) kr., fiatal sertés 32—41 kr., kizsigerelt sertés nehéz 48—54 kr., süldő — kr., kizsigerelt juh 28—38 kr., bárány páronkint 5—12 kr.

Bécsi juhvásár. 1897. deczember 2-án. Felhajtás 1085 db juh.

Az export még mindig a pihenőnél tart, a miért a vásár rendkívül lanyhának mondható.

Árak: export juh páronként 16—20—, raczka —, selejtes juh 8—14— frt.

Az Orsz. magy. gazd. egyesület tulajdona.

Az egyesületi tanács felügyelete alatt: Főszekesztő és kiadásért felelős: Forster Géza az O. M. G. E. igazgatója — Felelős szerkesztő: Szilassy Zoltán az O. M. G. E. szerkesztő-titkára. — Társzekerkesztő: Buday Barnabás.

Elsőrangú hazai gyártmány.

Borpresek

Göcséplők

ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT

BUDAPESTEN.

Vetőgépek

Pontos cím:

Magyarország legnagyobb és egyedüli gazdasági gépgyára, mely a gazdálkodáshoz szükséges

összes gazdasági gépeket gyártja.

Rendelések megtétele előtt kérjük minden szakbavágó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni.

Részletes árjegyzékkel és szakszerű felvilágosítással díjmentesen szelgálunk.

Szecsavágók
Morzsolók

Jelentés

Német- és Csehországban tett tanulmányutjáról.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazgató-választmányához betérjeszti:

RÁZSÓ IMRE.

II. rész. A cukorrépatermelőhöz és gyárosok viszonya, a répa átadásánál tapasztalható ellentétek s azok okai.

Bevezetés.

A répatermelők és gyárosok között uralkodó nagy ellentétek, melyek a répa vetésénél és szállításánál; a gyárba szállított répamennyiség és a földlevonás megállapításánál; a cukortartalom meghatározásánál divó „norma“ megállapításánál; többé-kevésbé a mag és szelet átadásánál; a szállítási költségnél kívánt kárpótlásnál tapasztalhatók, nem új keletű dolgok; mai napság azonban a cukoripar és répatermelés kritikus helyzete következtében sokkal inkább érezhetők, mint valaha. Ezen ellentétek nemcsak hazánkban észlelhetők, ilyen helyzetben vannak a német, a cseh és a morvaországi répatermelő gazdák is.

Az újabb időben bekövetkezett kedvezőtlen viszonyok következtében sok oly körülmény megfontolás tárgyát képezi, mely a régi jó világban számításba sem jött; mindkét részről merültek fel efféle természetű esetek, melyeket a termelők és gyárosok között jelenleg uralkodó viszony megbírálásánál nem hagyhatunk figyelmen kívül.

Még néhány év előtt a cukoripar nagyban és egészben igen jövedelmező üzlet volt. A gyárnak volt jövedelme elég, a termelő megkapta azt a répaárát, melylyel bizonyos földjövedelem mutatkozott s amelyet a gyárak nélkül megszerezni lehetetlen volt. Ebből kifolyólag a gyár a termelő felett bizonyos befolyáshoz jutott s ennek következtében a gyárak évről-évre kikötöttek bizonyos feltételeket, melyeket a termelők elfogadtak s ellenkezés nélkül teljesítettek. Megszokássá vált lassankint, hogy a gyárosok követeléseit teljesítsék; magától értetődik pedig, hogy azok mindig a saját érdeküket tartották szem előtt.

Nem lehet azonban mondani, hogy a gyárosok abban az időben befolyásukat a termelők megkárosítására használták ki, erre nem volt szükségük, érdekükben sem állott. Arra törekedtek, hogy jó répát kapjanak, rendelkeztek a gyakorlati tapasztalatok és a tudományos kutatások alapján oly módon, hogy céljukat elérjék, különben a termelőknek tisztességes jó árt fizettek és rendelkezéseiket sem lehetett túlszigorúan mondani; de elnézők is voltak bizonyos mértékig, mert arra törekedtek, hogy a répatermelés nagy elterjedést nyerjen.

Amint azonban az újabb időkben a válság mindkét részen bekövetkezett, úgy, hogy a lét kérdése forgott szóba, a viszony feszültté vált. A gyárosok kevésbé engedékenyek lettek, túlságosan akadémikuskodtak s a kikötött feltételeket kezdték be nem tartani s végül az 1895-96. évben az árakat annyira leszállították, hogy a termelők ügyüket veszítve látták. Így ezek is megkísérlették a gyárak követeléseit ellen hasonló eszközökkel élni, részint mert az új helyzetnek a régi szokások és követelések nem feleltek meg, részint hogy kellőképpen biztosítsák magukat úgy az előrelátott, mint a még nem ismert megrövidítések ellen. Azonban a gyárosoknak is volt okuk elégedetlenkedni, mert az amerikai cukor beengedése folytán a cukortermelésben túlprodukezió állott elő, ebből kifolyólag a gyárosok kényyszerítve voltak az üzlet eredményes vezetése és fentartása érdekében bizonyos módon védekezni s ezt legkönnyebben a velük állandóan érintkező gazdák megrövidítése által vélték elérhetni.

Tagadhatatlan, hogy a szerződési pontok között sok volt, mely úgy a termelőre, mint a gyárosra kedvezőtlen és hiányos, vagy olyan, mely a mai megváltozott gazdasági és üzleti helyzetben nem megfelelő, ennek oka ismét különböző forrásból ered. A szerződési pontok között ugyanis nem egy olyan feltételeket foglal magában, mely vagy igen homályos, vagy túlságosan szigorú s így azok elintézése sok nehézséggel jár s nem egy esetben végrehajthatatlan lett, így azután a szerződő felek érdekeit nem védelmezték egyenlő mértékben s mindenféle elégedetlenségnek lettek okozói.

Meg volt ahhoz a jóakarata, hogy a termelők és gyárak között megegyezés jöjjön létre, elvégre is be kellett látni, hogy mind a két fél egymásra van utalva és megfelelő eredményt és biztosított egzisztenciát csak úgy érhet el, ha karöltve iparkodik e bajokon segíteni.

E törekvéseket azonban nemcsak nálunk, de Német- és Csehországban is kevés siker koronázta és úgy látszik, hogy a tulajdonképpen ezél: a közös megegyezés ez idő szerint nem jöhet létre; dacára a sok újítás és tökéletesítésnek, dacára a termelők és gyárosok egyre szaporodó közös érdekének, a kitűzött cél nincs elérve. Az előítéletnek, nehézségeknek és tökéletlenségeknek oly fokai vannak még, hogy azok sok önkényeskedésre, bizonytalanságra, igazságtalanságra vezetnek s elégedetlenséget, ellenségeskedést és civakodást idéznek elő annál nagyobb mértékben, minél rosszabb a helyzet úgy a gazdáknál, mint a gyárosoknál.

De azért még korántsem vesztett el minden remény, hogy ezen ellentétek nálunk elsimittassanak, mert e válságos gazdasági helyzetből a gazda is, a gyáros is csak úgy menekülhet, ha ezen ellentétek megszüntetésében egymással egyetértőleg járnak el, mi sikerülni is fog, ha a szerződésekben lehetséges a szükséges feltételeket a feleslegestől elválasztani s a kívánatosakat teljesen érthető módon kifejezésre juttatni.

Az hát a kérdés, hogy ez lehetséges-e? Határozott igennel erre ez idő szerint nem felelhetünk, meg kell ismernünk előbb a fenforgó ellentéteket, illetőleg a hibás szerződési pontokat, nevezetesen a vetésnél és szállításnál követelt módozatokat, a mázálásnál és levonásoknál szokásos gyári kezelést, a cukortartalom és répa kihasználási százalék megállapításánál követelt eljárásokat.

1. A vetésre és szállításra vonatkozó határozatok.

Ilyen előírást a legtöbb gyár szerződésében találunk. A legtöbb esetben azok betartását szigorúan megkövetelik, ellenkező esetben a répát visszautasítják, büntetést rónak a termelőre, ha az utasítástól csak lényegtelen módon tért is el.

Általában véve a gazdára nézve előnyösnek mondható, ha ki van jelölve számára az út, a melyen haladva, jó répát tud előállítani, ha a gyár az e téren elért tapasztalatokra őt figyelmeztetve alkalmat nyújt abból hasznot húzni. Kétségtelenül övék az érdem, hogy a répaművelést ily módon hatalmasan kifejlesztették, mert szabályzatok alkalmazása nélkül valószínűleg a haladás sokkal lassabb és oly nagy eredménynyel nem járt volna.

Azonban ez eljárásnak a gazdára nézve is megvan a hátrányos oldala. A gyárosok ez intézkedésének ugyanis az a célja, hogy lehetőleg jó minőségű répához jussanak és nem az, hogy a gazdának lehetőleg nagy jövedelmet nyújtsanak. Mert minél cukordusabb a répa, annál jobb eredménynyel jár annak feldolgozása olyannal szemben, mely cukorban szegény, jóllehet az árak meghatározásánál az itt említett eset nem irányadó. Az adott előírások célja tehát az, hogy jó minőségű répa álljon rendelkezésre, de a tapasztalat azt bizonyítja, hogy a termelőre ezen körülmény nem előnyös, mert a cukortartalom növelésével a répa nagysága kisebbedik s így egy bizonyos terület egységén nem lesz oly nagy termés, mint esetleg más eljárással lett volna.

Ilyen előírásokkal tehát a gazda rövidséget szenved, nem vehet úgy s olyan helyre, a mint ő jónak látja, nem művelheti s szedetheti a répát az általa legjobbnak vélt módon. Ezt a gyárak szigorúan ellenőrzik, közegük bármikor meglátogathatja s az előírás pontos teljesítését szigorúan ellenőrzi. Hogy ez nem épen a leghelyesebb állapot, az bizonyos dolog és ez más termelési ágánál nem is fordul elő.

Az ilyen termelési utasítások természetére vonatkozólag különbséget kell tenni azon gyárak között, amelyek a gazdák hozzájárulása folytán mint részvénytársasági illetőleg szövetkezeti gyárak szerepelnek és azok között, melyek tisztán magánvállalatok. Azok rendszerint a részvényesek által termelt répát dolgozzák fel, emezek vásárolják a répát s a termelés feltételeit esetről-esetre állapítják meg, melynél nagy

hiba az, hogy a régi szokásoktól eltérni nem akarnak s oly feltételeket szabnak, melyek a gazdára nem egy esetben hátrányosak; míg a szövetségi gyáraknál csupán az alapelvek lesznek megállapítva.

Hogy az ilyen vásárolt répara utalt gyár a termelési utasításokat milyen irányban szabja meg, arra nézve egy példát felhozni bőségesen elegendő.

A kleipzigi gyár (Anhalt) ezen utasításokat a következőleg adja: „A répavetésre fordítandó föld a célznak teljesen megfelelő legyen, azt ősszel jól meg kell szántani, azt istállótrágyával, trágyalével vagy komposzttrágyával nem szabad.

Repcze, luczerna, lóhere és baltaczim törésbe, valamint feltört rétre a 3 első termelési évben répat vetni nem lehet.

Áradásos és alacsony fekvésű hely a répatermelésre nem használható.

Nitrogéntartalma trágyafélék csak foszforsavtartalmu trágyával együttesen alkalmazhatók, azonban csupán 1:3 rész arányban. Az elvétel után trágyázásnak egyáltalán nincs helye.

A vetés idejéről április hó állapítatik meg, a sor- és növénytávolság $14 \times 10''$, vagy $18 \times 8''$ lehet; a répa az általánosan ismert és gyakorlatban levő gazdasági elvek szerint művelendő s az utolsó kálipálás után a fejek megzöldülésének elkerülése céljából gondosan feltöltendő.

Kiszedés előtt a répa levelét letépni nem szabad, ha ezen eset előfordul, a gyárnak jogában áll az összes répat visszautasítani.

Tulságos nagy, üreges, földből kinőtt, rothadt és megfagott répat a gyár nem fogad el, valamint visszautasítjuk az oly répat is, melynek cukortartalma 12% alatt áll (cukor a répában).“

Az effajta termelési utasítás részben felesleges, részben sérelmes a termelőre; így a jelen esetben felesleges mindjárt az első pont, mert csak annyit mond, hogy a talaj a répának megfelelő legyen, azt azonban már nem írja elő, hogy milyen legyen a talaj tulajdonképpen. Ha a talajra vonatkozólag a gyár annyival megelégszik, hogy az egész hátrán elhagyható, de hogy mégis bevétel, ennek magyarázata az, hogy olyan esetben, amikor ellentétek merülnek fel, szükségből e pontot is fegyverül használja a gyár. Tudok arra esetet, hogy a talaj minőségét a gyár a répaszedés kezdetéig nem kifogásolta, hanem akkor, midőn a gazda a szedési idő megszabásába nem egyezett bele, amire meg volt az alapos és a gyárnak bejelentett oka.

Az istállótrágya eltöltése sem helyes ilyen formában, mert a legkiválóbb szakemberek, több ízben végrehajtott kísérletek eredményét véve figyelembe, azt találták, hogy az istállótrágya csak azon esetben hat hátrányosan a répa minőségére, ha az a tél folyamán hordatik ki; akkor azonban, ha az a tarlóra, vagy a tarlóbántásra hordatik és a mélyítő szántás előtt egy sekélyebb szántással aláforgatják, nem befolyásolja a répa minőségét.

Legjobb bizonyíték különben arra nézve, hogy lehet-e istállótrágyát alkalmazni a répa alá vagy nem, azon körülmény, hogy egyes cukorgyári gazdaságokban ezt megcsinálják.

Az elöveteménnyel irt követelmény sem állja meg helyét, mert 3 évig várni a repce vagy here feltörése után teljesen felesleges, s annak semmi értelme sincs. Azt pedig, hogy gyp vagy réttörésbe 3-4 évig répat vetni nem tanácsos, ugyis tudja minden gazda. Ez a pont tehát a szerződésből kihagyandó.

Ami a nitrogéntartalma trágyáról van mondva, egészen helyes, gyakorlati értéke azonban nincs, mert a következő pont kizárja ennek alkalmazását. Ismeretes dolog, hogy a nitrogéntrágyafélék között itt a chilisalétrom jöhet figyelembe s ezt, mint tudjuk, mivel drága és hatása nem mindig bizonyos, rendszerint nem szokás alkalmazni és a szuperfoszfáttal együtt kevés gazda szórhatja el. Leginkább, mint fejtrágyát szokás alkalmazni, tehát akkor, ha a vetés kikelt, ilyenkor sem adnak holdankint oly nagy mennyiséget, hogy a minőség ennek következtében rosszabbodna. A gyár azonban ezt figyelembe sem veszi, hanem egyszerűen mellőzi.

Arra nézve, hogy a salétromnak minő befolyása van a répa minőségére, több gyárigazgatót megkérdeztem, kiknek nyilatkozata a szerint, hogy az illető gyár milyen szervezetű, egymással homlokegyenest ellenkezik. A kolini (Csehország) szövetségi gyár igazgatója azon nézetet vallja, hogy a salétrom, megfelelő mennyiségű foszfortrágyával ellensúlyozva, a minőséget alig észrevehető módon befolyásolja és ez a csekély befolyás sem abban nyilvánul, hogy a répa cukortartalma kevesbednék, hanem abban, hogy a répa valamivel nagyobbra nő s a nem cukortartalom 0.4-0.8% kal emelkedik, amit azonban nem egyedül a salétrom hatásának tulajdonít, hanem a tenyészet alatt uralkodó időjárásnak is. Nézete szerint kat. holdankint 200 kg. szuperfoszfáthoz 80-100 kg. salétromot hátrány nélkül lehet adni. Hasonló módon nyilatkoztak a cötheni (Anhalt) szövetségi gyár igazgatója.

Az ellenkező véleményt olyanoktól hallottam, akik vásárolt répat dolgoznak fel. Így a kojeteini (Morvaország) gyár teljesen kizárja a salétrom használatát s igazgatója úgy nyilatkozott, hogy holdankint minden 10 kg. salétrom 1%-kal apasztja a répa cukortartalmát. Arról természetesen egészen megelégedeztettem, hogy a szomszédos kremseri szövetségi gyárban ezt soha nem tapasztalták s Kwasitzban sem hallottam ezt, pedig az is közel van és a kwassitzi gyár is sok vásárolt répat dolgoz fel.

Általában a szerződéses gyárak elvből nem járulnak hozzá a salétrom és istállótrágya alkalmazásához, míg a szövetségi gyárak

ezt minden hátrány nélkül megtehetik, amennyiben ők a részvényesektől rendszerint cukortartalma után fizetve veszik át a répat. A részvényesnek érdekében áll, hogy a répája minél több cukrot tartalmazzon annál is inkább, mert rá nézve a répa kihasználási százaléka sem mellékes, amennyiben részvénye után azon arányban kapja az osztalékot, amely arányban a répa kihasználási százaléka növekedik. Ennek világos következménye az, hogy a salétrom az ilyen termelők körében sem találna alkalmazásra, ha annak hatása a minőségre oly hátrányos volna, mint azt a vásárolt répara utalt gyárak mondják.

Az a pont, mely a vetésre és a művelésre vonatkozik, teljesen elhagyható, azt, hogy a gazda miként művelje répáját, az illető maga tudja legjobban és ha nem tudná, ezen szerződési pont átolvasása után sem fogja megtudni.

A következő pont, mely a répa levelének időelőtti letépését tilalmazza, alig vehető számításba, mert nem gondolható, hogy bármelyik termelő is ezt készakarva megcsinálja.

Az utolsó pont, mely a rosszalaku, és az olyan répa, melynek cukortartalmára 12% alatt marad, visszautasítását írja elő, a termelőre határozottan nagyon hátrányos, nem igazságos, mert tulajdonképpen olyan ok miatt szenved rövidséget, melynek nem ő, hanem az elvetett mag az oka, melyet pedig a gyártól köteles beszerezni.

Szükségtelen annak bővebb fejtegetésébe bocsátkoznom, hogy a répa alakja első sorban az anyarépa alakja után igazodik s a répamagtenyésztőnek egyik legfontosabb feladata a jó répaalak kiválasztása s az ilyennek szaporítása.

Ha a gyár jó magról gondoskodik, ha a kiosztandó magot megbízható tenyésztőtől szerzi be, nem kap rosszalaku répat, ha pedig nincs eléggé tekintettel a mag eredetére, joga sem lehet ilyen feltétel szabásához.

Kivételes esetekben megtörténik, hogy a gyár jó magot oszt ki, s a termés mégsem megfelelő, az rendszeren kedvezőtlen időjárású évben szokott megtörténni, tehát ennek sem a gazda az oka és egyáltalán nem méltányos eljárás az így keletkezett fogyatkozásokért egyedül őt büntetni.

Amit a répaalakról említettem, az áll a répacukor tartalmára is, az is a magtól és az időjárástól függ, tehát a gazda e miatt rövidséget nem szenvedhet.

A termelési utasításokat tehát a gazda szempontjából nem helyesíthetjük, hasonló utasításokat adhatna a molnár vagy a pék a gabona-termelőnek, a keményítőgyáros a burgonyatermelőnek, a sörgyáros az árpa- és komlótermelőnek, hogy a neki szükséges nyers anyag a legjobb alakban kerülhessen feldolgozásra.

Tudvalevő dolog, hogy az a rendes kifogás, miszerint a répánál a talaj, trágyázás, mag, vetés, a talajmegművelés nagy különbséget idéznek elő, úgy, hogy a gyárak megfelelő előírás hiányában nagy károkat szenvedhetnek. De ezen kifogás elesik, hogy ha vesszük, hogy más téren a vevő, vagy mondjuk gyáros ilyen előírásokat nem ad, pedig a növénytermelés melyik ágánál nem irányadók az említett tényezők és hol nincsenek befolyással a termés minőségére? De hol nem veszik tekintetbe a minőségét, az illető termény értékét a feldolgozás szempontjából és hol mellőzik ezt az áruk megszabásánál?

A répa megvételénél más terménnyel szemben igen nagy különbséget látunk. A répat ezidő szerint a legtöbb gyár súly szerint vásárolja meg, jóval előbb az elvétel vagy éres bekövetkezésénél. Más terménnyel az eladásról mint a nélkül szó sincs, ezeknél mindig a minőség szerint szabják meg az árakat, mert természetes dolog, hogy csak ebből állapítható az meg.

A gazdának más célja nem lehet, mint az, hogy a cukorrépa-termelés tiszta jövedelmét lehetőleg fokozza, ennek megállapítása helyesen csakis minőség alapján lehetséges, termelési utasításra egyáltalán nincs szükség, fizessék a répat cukortartalom szerint, a termelési utasításokat pedig egyszer s mindenkorra sutba kell dobni.

Az áruk megszabása előbb-utóbb el fog terjedni és hogy ha az ármegállapítási módokat a célznak a magánkézen levő gyáraknál is megfelelőnek, ha mindkét üzleti fél igényei kielégítést nyernek — amiben nincsen okunk kételkedni — termelési utasítás nélkül is minden gazda arra fog törekedni, hogy cukordus és jó tisztasági hányadost mutató répat produkáljon.

A szállításra vonatkozó határozatoknál úgy Német- mint Cseh- és Morvaországban meg van az a különbség a szövetségi és magánjellegű gyárak átvételi módzata között, mint amelyet a termelésre vonatkozó utasítások tárgyalásánál felemlítettem.

A szövetségi gyárak méltányosnak, a magánjellegű gyárak eljárásában pedig épp olyan anomáliákat tapasztalunk, mint a honi gyáraknál.

Első helyen a szállítás kezdetének megállapításánál mutatkozik a gyárak önkénye, méltánytalan eljárása.

A kleipzigi gyár a szállításra vonatkozólag a következő kikötéseket teszi:

„Azon időpont, amikor a répaszállítás kezdetét veszi úgy az őszi mint a téli szállításra nézve a gyár által fog meghatározatni, nemkülönben a naponta szállítandó répamennyiség is. Termelőnek mindazáltal jogában áll a répa szedését csak szeptember 15-én, illetve október 1-én megkezdetni.“

A legtöbb német termelő arról panaszkodik, hogy a gyárak egyáltalán nincsenek tekintettel a gazdák viszonyaira, nincsenek figye-

lemmel a répa fejlődésére igen fontos augusztus, szeptember havi időjárásra, tisztán a maguk legszorosabb érdekének megfelelőleg állapítják meg a szállítás idejét.

Hozzájárulnak ehhez azon kikötések, hogy a gyár egy bizonyos % cukortartalommal és földtisztasági levonáson alul a répa átvételét megtagadhatja. A klepzigi gyár pl. a cukortartalmat 12%-ban állapítja meg. (cukor a répában), a tisztaságra nézve azonban nem tesz kikötést; van azután sok gyár, mely a cukortartalomra nézve 9—10%-ban állapodik meg, de megjegyzi, hogy 20% földlevonáson felül a répát nem fogadja el.

A gazdák panasza e részben is jogos, mert mit nyerne azzal, hogy a répa szedését szept. 15-én, vagy okt. 1-én kezdhetik, ha a gyár 16-án, vagy 2-án már követeli a szállítás megkezdését. Az is nagy igazságtalanság, hogy a répát elvették, azután valami ok miatt — mely legtöbbször nem a gazdától ered — visszautasítják. Különösen sérelmes a gazdára nézve, hogy a gyár nem veszi figyelembe a répa fejlődését a tenyészet utolsó szakában és nem eszerint állapítja meg a szedés illetve a szállítás kezdetét. A múlt évben jó alkalom volt meggyőződni az így keletkezett surlódásokról. Némethonban éppugy, mint hazánkban egész augusztus hóban hűvös, esős időjárás uralkodott, mely alatt a répa fejlődése teljesen szünetelt. Csak szept. 10. táján volt ismét normális időjárás és 15-én szedetni kellett a répát. Természetes dolog, hogy a hosszas esőzés után amint a répa kellő meleghez jutott, erőteljesebben kezdett fejlődni s cukortartalma 2—3%-kal megfogyott, visszament; így éretlen állapotban került szedés alá.

Nemcsak az volt azonban a baj, hogy a cukortartalom megfogyott, hanem az is, hogy ép répát alig kaptak a gyárak, igen, mert a répa éretlen lévén, törekeny volt mint az üveg s a kiszedésnél, tisztogatásnál, szállításnál a vékonyabb gyökérrész mind letört. Ez ismét a gazdák kárára történt, mert a gyárak a letört gyökérrészeket egyszerűen tisztátalan hulladéknak vették s levonásba helyezték. Így azután volt olyan birtokos, hogy 10% cukortartalmu répát szállított a gyárba, ahol 25%-ot vontak le hulladékra.

Csehországban ilyen esetről nem vettem tudomást, mert ott a legtöbb gyár belátta az időjárás okozta hiányokat s megengedte, hogy a répaszedés októberben vegye kezdetét.

Volt azonban olyan termelő is, akit a gyár nem értesített idejében arról, hogy a répát mikor fogja szállítani s megtörtént, hogy a gazda a répakupacokat idejében nem földelte le, minek következtében répája megfogyadt s ő már a fonnyadás miatt veszteséget szenvedett. Beszállításnál ezenfelül a gyár is kifogásolta a répa fonnyadtságát, azonban a november végén átvett répa után csak azt az árat fizette, mint a champagne megkezdésekor. Úgy vélem, azt nem kell hosszasan bizonygatnom, hogy az a gazdára nem mindegy, mikor szállítja a répát, ilyenkor az esőzés rendesen bekövetkezik, az utak járhatatlannak, a napok rövidek, a szállítás tehát költségesebb, mint ősz elején.

A répatisztaságára nézve azon meggyőződést szereztem, hogy a német gazdák a tisztogatást igen lelkiismeretesen végzik, úgy, hogy ott nem 5%, de 2% föld sincs a répán; hasonló módon dolgoznak Morvaországban is, ellenben a csehek nem sokat adnak a tisztogatásra, kivéve a német cseheket, akik e tekintetben túltesznek a nagy-németországiakon is.

Egy körülmény különösen megragadta figyelmemet, melyet Morva- és Csehországban láttam a répa lefejezésénél. Itt bizony úgy a szövethézet, mint a magángyárakhoz nagyon fogyatékosan lefejezett répát szállítanak. Ugyanis nem metszik le a répa koronáját vízszintes irányban, hanem szépen kihegyezik a répa fejét, csupán a külső részt távolítva el arról. Ismerte a mi gyárosaink követeléseit, kíváncsi voltam egy pár gyárban hallani az igazgató véleményét. A philippshofi (Morvaország) br. Schwarzberg-féle gyár igazgatójának az a véleménye, hogy itt a gyár engedni kénytelen a kisgazdáknak, mert sem erőszakkal, sem szép szóval nem éri el célját. Az ő elődje megpróbálta nagyobb % levonással ellensúlyozni a hiányos fejezést, de nem ért célra, mert a parasztok ezt megtudva, a szomszéd gyárba vitték a répát. Ők ki voltak téve annak az eshetőségnek, hogy a termelő annyi értékű répát sem visz hozzájuk, a mennyi előleget a gyártól kapott; kénytelenek voltak tehát személt hunyni a rosszul fejezett répánál. 1894-ben azután ő egy más módot eszelt ki, hogy a parasztokat rászoktassa a répa alapos lefejezésére; ugyanis jutalmat tűzött ki azon termelőknek, a kik az ő tanácsa szerint jól fejezték a répát. A várt eredményt ő sem érte el, mert ha a parasztnak minden egyes szekérnél nem kapta meg a jutalmat, a következő szekéren már minden egyes répa hegyesre volt fejezve, úgy, hogy a gyárnak sokkal nagyobb lett volna a vesztesége a jól lefejezett répánál, mint a fogyatékos lefejezés folytán a feldolgozásnál.

Németországban sem fektetnek súlyt a fejezésre, ámbar a németek sokkal lelkiismeretesebben járnak el, mint a csehek, de ők nem akarják ily módon az ellentéteket szaporítani, már azon okból sem, mert birkákkal igen jól értékesítik a répakoronát.

Szövetkezeti gyáraknál a szállítási határidő meghatározása az igazgatótanács (Verwaltungs-rath) hatáskörébe tartozik. Ők mindenképp a répa érettségét veszik figyelembe s azután úgy intézkednek, hogy minden egyes részvényes a szállítási idő bekövetkezése után hétről-hétre szállít egy bizonyos mennyiségű répát, itt tehát egyformán oszlik meg a korai szállítás előnye s a késői hátránya. Az is rendes

szokás, hogy a répa beváltási ára novembertől kezdve bizonyos mértékben emeltetik, rendszerint két heti időközben. Így természetesen gondoskodva van arról, hogy minden gazda hasonló elbánásban részesül s egyik a másik rovására nem élvez jogtalan előnyöket.

2. A mázsálásnál és levonások megállapításánál szokásos gyári kezelés, répa valódi súlyának meghatározása.

Ezen szakaszokban a Németországban divó eljárás különbözik a Cseh-Morvaországban és hazánkban is gyakorlatban lévő rendszertől. Németországban ugyanis a répa átvétele loco gyár történik, addig a szállítási költségeket is a termelő viseli, ezt azonban a gyár megtéríti. Cseh- és Morvaországban ettől eltértek, a gyár a répát a termelőtől a legközelebbi vasútállomáson, esetleg a község határában felállított mázsaházban veszi át. Hazánkban az átvétel a gyárban történik ugyan, a vasúti szállítás azonban a gyárat terheli.

Az e téren tapasztalt visszaéléseknek a szerződésekben nyoma sincs; az rendesen a helyszínen követetik el, itt is rendesen a gazda huzza a rövidebbet.

Sok ellentétre ad okot első sorban a répa valódi súlyának meghatározása, másodsorban a földre is és piszokra számított levonás megállapítása. A beszállított répa súlymeghatározása Németországban az ott divó eljárás következtében van megnehezítve. A legtöbb gazda ugyanis a felrakás után leméri a répát, hogy tájékozódjon annak mennyiségéről, azonban az rendes dolog, hogy a gyárban soha sem nyom a répa annyit, mint amennyi volt először, hanem kevesebbet. Ennek oka részben abban keresendő, hogy szállítás közben a répából több leesett a kocsirol, részben pedig abban, hogy a répa egy bizonyos mértékig kiszárad, vesztit önsúlyából. Vasúti szállításnál még a leggondosabb felügyelet mellett is megdézsmálják azt.

Ezen okok miatt ezen eljárás nem felel meg a méltányosságnak és a gazdára nézve sokkal kedvezőbb azon átadási mód, mely Cseh- és Morvaországban szokásos, hogy a gyár a répát lehetőleg a község területén veszi át s az átvétel után az teljesen a gyár megőrzésére van bízva, úgy, hogy a gazdát az átadás után semmiféle kockázat nem terheli. Igaz, hogy ez eljárásnál még bajosabb a levonási % megállapítása, azonban Csehországban a gyárak e tekintetben eléggé méltányosak s az erős verseny következtében nem túlkövetelő.

Fordul elő ellentétes nézet a mázsa pontossága, megbízhatósága miatt is. A legtöbb gyárnál baj az is, hogy az illető termelő nem győződik meg a mérés pontos voltáról, vagy a mázsáló hely szűk volta miatt, vagy egyszerűen a gyár ellenkezése miatt, ami természetesen elegendő ok a gazda bizalmatlanságára. Általában pedig Németországban is, Csehországban is a gazdák arról panaszkodnak, hogy a mázsamesterek nem megbízhatók, részrehajlók és könnyen megvesztegethetők. Az aki nem sajnálja a mázsamestertől azt a pár forintot, vagy tallert, igen jó mázsálási eredményt nyer.

A gyárak ugyan a mázsamesterek ellenőrzését szigorúan gyakorolják, mégis sok visszaélés fordul elő, különösen ha a répa tengelyen szállítatik.

Ami már most a lemérést illeti, az a rendes eljárás, hogy a répával terhelt szekeret lemérik s a répa lerakása után a szekeret a rajta levő hulladékokkal együtt visszamérik. Itt rendesen azon hibát szokták elkövetni, hogy a szekeret nem mérik vissza minden forduló után, hanem a szekereket megszámozzák s esetről-esetre az első ízben talált önsúlyt hozzáadják levonásba. Hogy ez nem helyes dolog, azt jól tudja egy a gazda, mint a gyáros, s ha csak lehet a szekeret visszamérik minden forduló után, sokszor azonban erre nem kerül a sor, főleg oly gyárban, mely nincs elegendő mérleggel ellátva.

A répa súlyának meghatározása után következik a talált tiszta súlyból a szerződésben meghatározott 5% levonás ellenőrzése, illetőleg annak pontos kiszámítása. E célból minden 10—15-ik szekér lerakása alkalmával waggonrakományoknál minden egyes kocsiból külön vesznek egy kosár próbát, melyből a levonandó % meghatározása a következő:

Legyen a répa sulya kosárral együtt 40 kg., a répa letakarítása után kosárral együtt 32 kg., a kosár sulya, mondjuk 5 kg., levonandó 40 — 37 = 3 kg. Egy egyszerű arányból azután könnyű átszámítani a levonandó %-ot 100 kg.-ra, nevezetesen:

$$37 : 3 = 100 : x, x = \frac{100 \times 3}{37} = 8.10\%$$

Ezen számítás szerint, ha valaki 700 mázsa répát szállított be, 8.10% levonással csak 637 mázsa 52 kg. répa után kapja meg a répa értékét.

Világos dolog, hogy a gazda ragaszkodik az 5% szerződésileg megállapított levonáshoz s a gyár által ezen felül kívánt 3.1% hozzáadása ellen óvást emel.

Részemről a gyárak által szokásos 5% levonás szerződésbe vételét jogosnak és méltányosnak tartom, ezáltal kárpótolva van a gyár, ha a répa lefejezése és letisztítása valami kívánni valót hagy hátra, azonban a levonási százalék felemelését senki sem vallhatja jogosnak, mert nem gondolható, hogy a gazda saját érdeke ellenére szántsándékkal rosszul fejeztesse és tisztogassa répáját.

Legnagyobb baj e részben az, hogy a levonási % megállapítása rendszerint önkényes és nincs ellenőrizve. De az ellenőrzés bajos is, mert jó átlag vevés alig képzelhető. Legmegfelelőbb eljárás volna az összes répamennyiség pontos lemérése után meghatározni a levonási %-ot, ez azonban a gyakorlatban nem viheto keresztül.

Az egyes eljárások eredménye között 3-4% különbség is mutatkozhatik, minden próba vételnél, a szerint, hogy a próbát a szekér melyik részéből veszik ki, azt lehet mondani, hogy e tekintetben az eljárás minden gyárban más. Legmegfelelőbb mégis, ha a próba a szekér közepéről vétetik.

A szászországi gazdasági egyesület több év óta foglalkozik e kérdéssel s mint a legjobb módot a középészén vett próbát jelöli meg. H. Hucko, ki a nevezett egyesület megbízása folytán adatokat gyűjtött az egyes próbák között mutatkozó különbségre és a legjobb eljárás tanulmányozására egy alkalommal két szekér répával tett próbát s a mikor a föld lemosatott a répáról, az egyik szekérről 16.80%, a másiknál 24.67% veszteséget mutatott ki, az egyes próbavételeknél a következő eredményt érte el:

	I. szekér	II.
1. próba a kocsii tetejéről	13.55%	21.76%
2. " lerakás közben középről	16.81%	24.96%
3. " " a kocsii tetejéről, középről, aljáról, (előlről, hátulról)	13.81%	22.25%
4. a lerakott répából villával a kasba hanyva	15.88%	20.97%

Az itt közölt számok igen magas levonási %-ot mutatnak, ez a répa azonban éppen a különbség megállapítása végett nem lett jól letisztítva.

Nem lévén abszolút jó eljárás, a gyárak nem lehetnek annyira követelők.

Maga az a szokás, hogy a levonási % régebben határozott számmal lett megjelölve, is arra mutat, hogy mindkét fél jobbnak látta ennek kikötését, mint esetről-esetre történő megállapítását.

A gyárak csak azóta csinálják a levonási próbák ellenőrzését, mióta az üzleti viszonyok rosszra fordultak, ennek azonban nem a termelők az okozói, nem is károsodhatnak tehát a miatt.

Említettem volt, hogy a levonási % kiszámításánál a gazda övást emel, ha az 5%-on felül állapítatik meg. Ilyen esetben a gyár azután rendszerint azon fogással él, hogy a mosási próba útján mutatja ki a tényleges piszkot. Az eljárás meglehetősen radikális. Tudatja a gazdával, ha az nincs jelen, hogy a répa nincs jól letisztítva, mosási próbát kell végezni. Az időpontot erre a legelőször úgy tűzik ki, hogy a gazda akkorra nem jelenhetik meg, ő nélküle csinálják tehát meg. A kapott eredményhez a gyár természetesen köti magát s a megalkuvás ilyenkor még nehezebb, mint egyszerű mérési próba után, mert a % ilyenkor rendszerint nagyobb. Ennek a magyarázata ismét arra vezetendő vissza, hogy mosás alkalmával a répa vége az ide-oda dobálás, forgatás közben nagyjából letörik, ismétlemérésre csak a répatest kerül, a letört rész pedig hulladéknak vétetik. Ez esetben tehát nem az egész répa, hanem annak csak egy része kerül lemérésre, pedig a gazda nem cukordus reparészre, hanem egészen ép répa szállítására volt kötelezve.

Megtörténik azután, hogy a gyár adja a nagylelkűt, megkínálja a gazdát néhány perccent eredménnyel. Rendesen azután sok huza-vona után megállapodnak abban, hogy elfogadja a gazda a lemérésnél kapott eredményt. Szemtanuja voltam egy gyárban, hogy a leméréssel 10% hulladékot állapítottak meg, a mosással 10%-ot, egy egész délelőtti veszekedés után a 10%-nál maradtak, de a gazda megfizette a mosási költséget.

Egészen más az eljárás a szövetekezeti gyáraknál.

A répa átadása, a répa valódi súlyának meghatározásánál az eljárás egyszerű, biztos, félreértésre ritkán van eset. A legtöbb szövetekezeti gyár nagy gondot fordít hidmérlegjeinek érzékenységére, pontosságára s ezt hatóságilag ellenőriztetik. A répa átvételénél a mázsamestert bizalmiférfiak ellenőrzik, kik vagy az igazgatótanács vagy a részvényesek sorából kerülnek ki, rendszeren hetenkint változnak s feljegyzéseiket a mázsamestertől függetlenül vezetik, az adatok naponta két ízben, délben és este, összehasonlíttatnak a gyár igazgatója és egy igazgatótanács tag jelenlétében. Az üres szekereket minden fordulónál visszamérik.

Az 5% levonás földre és hulladékra a szövetekezeti gyárnál is megvan, a próbavétel itt ritkán fordul elő, rendszeren a lerakásnál levő bizalmi ember véleményét mond a tisztaság megfelelő voltáról s próbát csak az esetben vesznek, ha a répatisztogatás fogyatékosnak mutatkozik. Ilyen eset olyankor szokott előfordulni, amikor a részvényes maga nem termelő, hanem vásárlás útján szolgáltatja be a köteles mennyiséget. Minthogy az eladónak érdekében áll, hogy kis területről nagymennyiségű répat nyerjen, a répa lefejezését és letisztogatását nem végzi elég lelkiismeretesen. A lemérésnél a fent említett mód van alkalmazásban, valamint a próbavételnél is. Vitás esetben a megrövidített részvényes apellálhat a bizalmi ember ítélete ellen, amikor a vitás kérdés eldöntése egy öt tagú bizottság tiszte, amelynek tagjai vagy igazgató-tanácsi tagok, vagy egyszerűen részvényesek. A gyár hivatalnokai ilyen szerepre nem választhatók. Az ötos-bizottságba az érdekelt

felek 2-2 tagot jelölnek, az elnököt közös megegyezés alapján választják, de ha ennek személyében nem tudnak megegyezni, sorshuzás útján jelölik ki.

Az ötos bizottság határozata ellen felebbezésnek rendszerint nincs helye, de ennek nincs is értelme, mert ok, mint a szövetekezeti tagjai, elsősorban a közös érdekeket védik s ez által mind a két fél érdekének eleget tesznek.

3. A cukortartalom meghatározásánál követett eljárások.

A cukortartalom meghatározására ugy a vásárolt répara utalt gyárak, mint szövetekezeti nagy súlyt fektetnek; amazok azért, mert mint a termelési utmutatásoknál említettem, a termelőnek bizonyos % cukortartalmat garantiroznia kell a répában, emezek, mert rendszerint cukortartalom szerint fizetik a répat.

Az itt követett eljárások épp oly sok ellentétre szolgáltatnak okot, mint a répa valódi súlyának meghatározása vagy a földhulladékra eső levonási % megállapítása.

Az első nehézség a próbavételnél mutatkozik, az eredményre nézve ugyanis nagy befolyást gyakorol a próbavételek száma és az, hogy milyen répából veszik a próbát. A gazda helyzete igen elszigetelt, mert rendszerint nem ismeri a külső alak után oly könnyen fel azt, hogy melyik répa cukordusabb, melyik nem, a gyáros pedig először is ezt fordítja a maga hasznára s a próbavételnél nem keverten válogatja a répat, hanem inkább a kevésbé alkalmasnak látszó, kevés cukortartalmu répat választ ki.

A másik sérelmes dolog a gazdára az, hogy tulajdonképpen nincsen megnyugtatra az iránt, hogy a polározást végző gyári kémikus teljesen egyenlő mértékkel mér-e, a mi a legtöbb helyen már csak azért is igen kétes dolog, mert a kémikus bizonyos jutalmat, vagy osztalékot kap a gyártól a tiszta jövedelemből, neki tehát az érdeke kívánja azt, hogy a hol lehet, a gyár jövedelmét fokozza, a mit legkönnyebben ér el olyan formán, ha a feldolgozandó nyers anyagot beltartalma szerint kevesebbre becsüli, mint a mennyit az megér. Ezt annnyival könnyebben megteheti, mert a gazda arról sem nyer tájékozódást, hogy a gyár milyen kihasználási eredménnyel dolgozza fel az ő répáját, mert ez olyan üzleti titok, a melyet a gyár eltitkol, ha lehet a saját tisztviselői előtt is.

A cukortartalom megállapításánál a gyárosok azon jogtalan eljárást is alkalmazzák, hogy a cukortartalom után a nem cukor arányait is meghatározzák. Bizonyos dolog, hogy az üzem meneténél erre nekik feltétlenül nagy gondot kell fordítaniok, azonban ezt nem szabad tenniök a gazda megkárosításával, mert a termelési feltételek csak annyit irnak elő a beszállított répa minőségéről, hogy az legalább tíz vagy tizenkét % cukrot tartalmazzon, az hogy a nemcukorrészek milyen arányban léphetnek fel, nincs a szerződésben kikötve, így nem is lehet azt a gazdával szemben tekintetbe venni, mint ahogy a gazda nem emelhet övást a visszaadott répaszelet szárazanyagtartalma ellen, ha az szerződésileg kikötve nincs.

Az átlagos cukortartalom meghatározása végett szükséges próba vidékenként és gyárankint más és más eljárás szerint vétetik. Sok gyár a próbát azon a táblán véteti, melyen a répa termelt és táblák szerint állapítja meg a répa átlagos cukortartalmát. Más gyár ismét a beszállított répából veszi a próbát bent a gyárban a termelő jelenlétében. Az utóbbi szokás jobban el van terjedve, mert bár több munkával jár, amennyiben aránylag sok próbát kell venni, azonban a gyárak azon véleményben vannak, hogy ily módon sokkal jobb átlagot lehet kapni, mintha a próbát a helyszínen veszik.

Részemről nem osztom ezt a nézetet, nem mintha a gyáraknak igazukat kétségbe vonnám, hanem azért, mert ily módon a gazda igen sokszor a rövidebbet huzza. A helyszínen a próbavétel nincs olyan nehézséggel összekötve s ily módon éppugy meg lehet kapni a helyes átlagot, mintha a próbát a gyárban veszik.

Itt a próbát mindkét fél jelenlétében veszik s a répa állását a tábla egyes részein a gyár megbizottjának módjában van megtekinteni s a próbavételt ugy intézni, hogy abban a tábla minden részéből legyen meg a kívánatos répamennyiség. Ezt benn a gyárban sohasem lehet ily módon végezni s ott a gazda a kellő ellenőrzést nehezen gyakorolhatja, különben jelen kell lennie minden egyes répaszállítmánynál, ezt pedig legtöbbször nem teheti meg, a mit a gyár a maga javára fordít, lehetőleg kevésbbé jó alakú répat vevén az átlag meghatározásához.

Helyes átlagot csak ugy nyerhetnek, ha a táblán szedett próba eredményét esetről-esetre összehasonlítanák a gyárban vett próbákkal, minél közelebb áll a két próba átlaga egymáshoz, annál kisebb az eltérés a két próba között, annál megbizhatóbb az eredmény. Ha a próbát a gyárban veszik, az eljárás az, hogy a szekérről lerakás közben 15-20 drb répat külön tesznek, melyet a polározó helyiségbe visznek s ott a Bothmer-féle répagyaluval vagy Keil féle, e célra szerkesztett furógépen minden répából vesznek egy részt, a melyet péppé reszelnek (a Keil-félenél ezt a gép végzi), a pépet azután jól összekeverik s ugy mérik le a polározáshoz szükséges mennyiséget.

Vasuti szállításnál egy kocsirakományból két próbát szoktak venni, ennek megfelelőleg a tengelyen való szállításnál is a próbavételt ugy kellene berendezni, hogy minden 40-50 mmásza répából szedessék ki a próbarépa, de ezt a legtöbb gyár nem követi, hanem akkor veszi a

próbát, amikor neki tetszik, tekintet nélkül arra, hogy a termelő jelen van-e vagy nem.

Szövetkezeti gyárakban, hol a répa cukortartalma szerint fizetik, a próbavétel a táblán még a tenyészet tartama alatt, a szedés előtt körülbelül 3–4 héttel, kezdetét veszi, azonban a nyert eredmények csupán tájékoztatás céljára szolgálnak s inkább a szedés idejének meghatározása végett végeztenek. Szedés alkalmával azután megjelenik egy bizalmi ember a gyár kémikusával s akkor a részvényessel együtt megtekintik a répatáblát s a répa állása szerint veszik a próbát.

Az ily módon nyert eredményt azután ellenőrzik a szállításhoz vett próbákkal s a kétféle figyelembe véve, a répa kihasználási százalékaival egyeztetve, határozzák meg az átlagos cukortartalmat. Ily módon egyik eljárást ellenőrzik a másikkal, nehogy valami hiba történjen. A részvényesnek azután joga van a répavizsgálatnál jelen lenni, úgy, hogy e miatt ritka esetben tétetnek panaszok.

A milyen kényes a próbavétel az átlagos cukortartalom meghatározása céljából, épp oly fontos ezen meghatározás végrehajtása, az itt követt eljárás pontos és megbízható volta, az elért eredmények helyessége. Itt a legesekélyebb eltérés elegendő a bizalmatlanságra s hogy ez rendszerint a gazda részéről keletkezik, onnan magyarázható, hogy az ellenőrzés lehetősége nincs meg oly mértékben, mint az kívánatos volna. A német és cseh viszonyokat e tekintetben összehasonlítva, úgy találjuk, hogy Németországban a gazdák jobban panaszkodnak, amit úgy vélek magyarázni, hogy az intelligensebb német gazda több gondot fordít ezen meghatározások ellenőrzésére, a mezőgazdasági vegyvizsgáló állomásokra támaszkodva, a gyári vizsgálatok ellenőrzése végett. Csehországban a kisgazda ezt nem igen tudja, vagy nem hisz a vegyvizsgáló állomásoknak sem.

De azt is felemlítendőnek tartom, hogy Németországban terjed a répaárnak cukortartalom szerinti megállapítása. Cseh- és Morvaországban azonban a vásárolt répa utalt gyárak csak úgy suly szerint szabják meg a répát, mint hazánkban s az itteni kedvező talajviszonyok között ritka esetben marad a répa cukortartalma 12% alatt, a mi rendszerint irányadó szám a répa átvételénél.

A cukortartalom helyes meghatározásánál nem mindegy az, hogy a próba az egyes répából honnan vétetik, mert a répa részei szerint változik a cukormegoszlás is, más az a felső-, közép- vagy alsó részben, más a répa belsejében és a kéreg alatt. A megközelítő pontosság elérése végett tehát a próbavétel minden egyes répánál hasonló módon vétessek, hogy esetről-esetre egyforma minőségű összetételű réparész kerüljön vizsgálatra.

A vizsgálati módszerek sorában alkalmazzák a hideg, vizes áztatást vagy az alkohol digestiót. Régebben a lepolarizálás is nagy szerepet játszott, újabb időben azonban a kizárólag gyári célokra szükségelt vizsgálatoknál szerepel. Szükségtelennek tartom e helyen a hideg vizes és alkoholos áztatás után nyert eredmények pontosságát bővebben fejtegetni, mert az jól tudott dolog, hogy az alkohol digestio mindig pontosabb eredményre vezet, mint a másik, itt csak azt kell különösen hangsúlyoznom, hogy a vizsgálatokat tényleg ez eljárás szerint teljesítik, azonban akad olyan vásárolt répa utalt gyár, amelyik — bár a répát mázsaszám fizeti — felhasználja a gazda jóhiszeműségét és a kevésbé megbízható hidegvizes eljárással dolgozik. Ez hátrányos a gazdára olyan esetben, ha a répa cukortartalma gyenge, amikor tehát az a 0,4–1% különbség is sokat tesz, mely a két eljárás eredményében mutatkozik s jóllehet a répában megvan a 12% cukortartalom, azt visszautasítja, mert a helytelen polározás miatt csak 11–11,4% volt kimutatva. Az ilyen okból keletkező ellentétek elkerülése végett a német termelők azt kívánják, hogy a gyárak vegyészeti hatósági ellenőrzés alatt álljanak és a vegyészek, különösen a vásárolt répával dolgozó gyárakban, eskütelre legyenek kötelezve.

A gazdák eme kívánsága teljesen indokolt, a vegyészek megbízhatóságához sok gyárban kétség fér, aminek egyik magyarázata különben az, hogy a vegyészek nagyobb részét a gyár a kampány tartama alatt tartja, az illető tehát csak az év bizonyos részében 4–3 hónapig talál alkalmazást, annyi fizetést nem kap, hogy abból jutna elég a többi 7 hónapra is, miért is úgy segít magán, ahogy tud s mellékjöveldelmét legtöbbször a gazda fizeti meg.

Az egyes próbák eredményéből az átlagos cukortartalom kiszámítása vagy hetenkint, vagy kéthetenként, vagy a szállítás befejezése után történik. Az átlag kiszámítására is többféle eljárás van alkalmazásban, az egyiknél a talált cukortartalom próbák szerint összeadatik, ez összeget a próbák számával elosztva a nyert hányados mutatja az átlagos cukortartalmat. Pl.

okt.	4-én	szállított	75	mmáza	tiszta	répa	13%	ez. tart.
"	7-én	"	37	"	"	"	12,5%	" "
"	11-én	"	83	"	"	"	13,3%	" "
"	14-én	"	55	"	"	"	13,6%	" "

$$\frac{13 + 12,5 + 13,3 + 13,6}{4} = \text{átlagos cukortartalom}$$

vagyis:

$$52,40 : 4 = 13,10\%$$

A másik eljárásnál a mmáza szám minden egyes átlagnál szoroztatik a talált cukortartalommal, az így nyert számok összegeztetnek,

ezen összeg elosztva a beszállított tiszta répamennyiséggel a hányados mutatja az átlagos cukortartalmat.

Pl.:

$$\begin{array}{r} 75 \times 13 = 975 \\ 37 \times 12,5 = 462,5 \\ 83 \times 13,3 = 1103,9 \\ 55 \times 13,6 = 748 \\ \hline 250 \qquad \qquad 3289,4 : 250 = 13,15\% \end{array}$$

Az eredmény azt mutatja, hogy a kétféle számítási eljárással nem kapjuk ugyanazon eredményt, valami különbség mindig mutatkozik, mely annál nagyobb, mennél több az eltérés az egyes mennyiségek cukortartalma között.

Vegyük pl. a következő esetet:

I.

$$\begin{array}{r} 75 \text{ mm. répa } 14 \% \text{ cukortartalommal} \\ 37 \text{ " " } 12,5\% \text{ " "} \\ 83 \text{ " " } 13,3\% \text{ " "} \\ 55 \text{ " " } 13,6\% \text{ " "} \\ \hline 53,4 : 4 = 13,35\% \end{array}$$

II.

$$\begin{array}{r} 75 \times 14 = 1050 \\ 37 \times 12,5 = 462,5 \\ 83 \times 13,3 = 1103,9 \\ 55 \times 13,6 = 748 \\ \hline 250 \qquad \qquad 3364,4 : 250 = 13,45\% \end{array}$$

A két számítási mód tehát nem vezet egyenlő eredményre, ha a répa kiegyenlített, alig van valami különbség a két eredményben, de ha az egyes szállítmányok cukortartalma között a különbség nagy, az eredményben is 1–2% eltérés mutatkozhatik, így tehát fontos dolog tudni, hogy melyik eljárás szerint lehet biztosabban dolgozni.

Az első eljárás egyszerű osztási művelet lévén, sokkal gyorsabb, azonban, ámbár ezt több gyár alkalmazza, mint a másodikat, nem ad oly biztos eredményt, mint a második eljárás, melynél több a számítgatás, könnyebben eszthatik be hiba. Mivel ez utóbbi jobban megvédelmezi az érdekeket, ennek alkalmazását óhajtják a gazdák, de ebbe a gyárak nem akarnak bele menni, mert aránylag sok munkát igényel.

A szövetkezeti gyáraknál itt sem merülnek fel nagyobb ellentétek, mert a mit veszít a gazda talán az által, hogy a répa cukortartalma átlag 0,02–0,07%-kal kevesebbre vétetik, kárpótoltatik a kampány befejezése után is az osztalékban. Az ilyen gyárak különben inkább a második számítási mód szerint szokták az átlagos cukortartalmat meghatározni.

4. Az áregység meghatározása a répa cukortartalma szerint a kihasználási százalékra való tekintettel.

A cukortartalom átlagos meghatározása a próbavétel és meghatározási eljárás helyességén kívül az áregység biztos és igazságos megállapítása céljából szükséges, hogy a répa gyári értéke, kihasználási százaléka is figyelembe vétessék. Ezt figyelembe kell a gyárnak venni, mert a gyár üzemenetének gondos figyelembe vétele nélkül nem képes az árak megállapítását úgy szabályozni, hogy mind maga megtalálja fűadozása jutalmát, mind a répatermelőnek megfizesse a répa igazságos árát.

Az áregység felállításánál különböző eljárásokat próbáltak meg s aszerint, hogy ezen eljárás megfelel-e a célnak vagy nem, mutatkoznak az ellentétek a gyáros és gazda között, mert vagy megvédi a gyáros érdeket és a gazdát nem, vagy inkább a gazdának kedvez jobban, míg a gyáros a rossz üzlet miatt veszteséget szenved.

Olyan rendszert kell tehát keresni, hogy mind a gazda, mind a gyáros érdeke kielégítést nyerjen, csak így rihető azután keresztül, hogy a répa ára ne suly szerint, hanem minősége szerint cukortartalmát véve tekintbe állapittassék meg.

Ezen eljárások mibenlétét röviden vázolni kívánom, mert helyenkint még most is ingadoznak arra nézve, hogy melyeknek alkalmazása helyes, így a felmerülő ellentétek eredetét és mibenlétét könnyű lesz megismerni.

Az egyik eljárás lényege az, hogy a megállapított (időszakok szerint változó) átlagos cukortartalom után (pl. 14%) bizonyos összeget fizetnek (1 mmáza 14% répáért pl. 85 krt) s a szerint, a mint a cukortartalom emelkedik vagy apad minden $\frac{1}{10}\%$ után bizonyos pótléket ráfizetnek vagy levonnak (pl. $\frac{1}{2}$ –1 krt). Ha a viszonyok a gyárosra és gazdára is kedvezők, ezen módszer nem szül elégedetlenséget, azonban a mint a cukorárak ingadoznak, vagy a répa minősége nem kielégítő, a gyár veszteségben van; ezt látva a gyár, rendszeren olyan engedmények adására kényszeríti a gazdát, hogy ő is veszteséget szenved. A gyár tehát ez esetben is tud magán segíteni, azonban e miatt a gazda joggal panaszt emelhet.

A cukorárak rohamos esése következtében eme panaszok mindinkább hallatszottak s hogy a bajon valami módon segíthessenek, a

német gyárosok és gazdák közösen elhatározták, hogy az áregység megszabásánál megkísérlék a cukorárakat is tekintetbe venni. Az okoskodás helyes volt, a német gyárak nagy része a cseh és morva gyárak csaknem mind (már t. i. azok, melyek a répát cukortartalma szerint fizetik) ezen módszerre tértek át, amiből következik, hogy ezen eljárás szerint az érdekelt felek egyaránt megmenekülnek a nagy kockázat veszélyétől. Van néhány német gyár, mely a régi eljárásnál megmaradt, ezek azon nézetben vannak, hogy a szenvedett veszteséget előbb-utóbb ki kell pótolni s ezt könnyebben tehetik újítás nélkül, mint hirtelen átmenettel.

Ezen eljárás szerint az áregység megállapítása az átlagos cukortartalom és a nyert cukorár tekintetbevételével történik. Pl. 14% cukortartalom és 12 frton nyers cukor áránál 1 mmáza répa ára 60 krajczár, mely összeg a szerint emelkedik vagy apad, amint a cukortartalom és a cukorár. Az alábbi táblázat felvilágosítást nyújt ilyen eljárásnál az áralakulásokról.

		1 mmáza nyers cukor ára márka									
cukor		20	22	24	26	28	30	32	34		
12 %	60 pf.	80 pf.	100 pf.	120 pf.	140 pf.	160 pf.	180 pf.	190 pf.	210 pf.		
12.5 "	70 "	90 "	110 "	130 "	150 "	170 "	190 "	200 "	220 "		
13 "	80 "	100 "	120 "	140 "	160 "	180 "	200 "	210 "	230 "		
13.5 "	90 "	110 "	130 "	150 "	170 "	190 "	210 "	220 "	240 "		
14 "	100 "	120 "	140 "	160 "	180 "	200 "	220 "	230 "	250 "		
14.5 "	110 "	130 "	150 "	170 "	190 "	210 "	230 "	240 "	260 "		
15 "	120 "	140 "	160 "	180 "	200 "	220 "	240 "	250 "	270 "		
15.5 "	130 "	150 "	170 "	190 "	210 "	230 "	250 "	260 "	280 "		
16 "	140 "	160 "	180 "	200 "	220 "	240 "	260 "	270 "	290 "		

E szerint tehát a répa kihasználási százaléka, gyári értéke nem marad figyelmen kívül és az áregység ennek alapján lévén meghatározva, a gazdának érdekében áll, hogy jó minőségű répát szállítson a gyárnak, hogy azt minél tökéletesebben kihasználja.

A kihasználási % mindig kevesebb, mint a répa cukortartalma, a veszteség, mely a legkövetesebb gépeknél sem kerülhető el, 1—3%-ot szokott kitenni. A veszteség az utótermék kevesebb értékére (II. és III. oszt. nyers cukor), a mellasseban maradó cukorra (1—1.5%), a kiáztatásnál mutatkozó veszteségre (0.4—0.8% cukor visszamarad a szeletben) a répa eltartásánál bekövetkező apadásra (0.5—1.8%) vezetendő vissza. Tehát egy 15% cukortartalmu répa kihasználási %-a 13—12% lesz. Az árak megállapításánál a gyárak ezen veszteséget tekintetbe veszik, továbbá azt, hogy mennyibe kerül 1 mm. répa feldolgozása, melynél számításba veszik azt, hogy hány mm. repából kapnak 1 mm. nyers cukrot s milyen árban tudják azt értékesíteni.

Az ellentétek ezen eljárásnál olyan esetekben domborodnak ki, amikor a gazda és gyáros nem kötötték ki szigoruan azt, hogy a nyert cukor árát miszerint vegyék számításba, aszerint-e, amint a gyár azt értékesíti, vagy a cukorpiacra jegyzett heti átlagár szerint-e? Az, hogy a gyár hogy értékesíti a cukrot, legtöbbszörre spekuláció tárgya, amelyhez a gazdának semmi köze sincs, ezért a börzei jegyzések heti átlaga a legjobb zsinórmérték a cukor árának felvételénél s az olyan gyár, mely ezt a szerződésben világosan kitünteti, nem tarthat attól, hogy emiatt a gazda kifogást tesz.

5. A vetőmagtengedés és előlegek módzatai, a szeletjárándóság meghatározása.

A vetőmag kiosztás Németországban eltér a cseh- és morvaországi szokásoktól s elégedetlenségre amiatt van eset, hogy a termelő a mag csiraképességével, tisztaságával nincs megelégedve. A mag minősége miatt ritka esetben tesznek kifogást.

A német gyárak a vetőmagot az első vetéshez rendszerint díjmentesen bocsátják a termelő rendelkezésére s 1 hektárra 25—30 kg. magot számítanak.

A második vetéshez nem minden gyár ad ingyen magot és nem minden ok miatt. Ha rovarkár miatt kell a vetést megismételni, a magot ingyen kapja a termelő, ha késői fagy teszi tönkre az első vetést neki meg kell fizetni a második vetéshez szükséges mag árát.

Cseh- és Morvaországban a magot a legtöbb gyár mérsékelt áron engedi át, ingyenes maghoz a termelő nem igen juthat. A második vetéshez azonban a gyár ingyen adja a magot.

A mag csiraképessége és tisztasága megítélésénél a német gazdák legtöbbszörre a magdeburgi „norma” mellőzése miatt elégedetlenkednek. A magdeburgi norma szerint a nem csiraképes magvak 20%-nál többre nem mehetnek s a tisztaságra 3% idegen anyag van kikötve.

Ha ezen feltételnek a mag nem felel meg a gyárak nem adnak azért kárpótlást, pedig ők a mag összevásárolásánál erre nagyon vigyáznak. Az, hogy a kiosztott mag még sem felel meg a normában előírt feltételeknek, onnan ered, hogy a gyár a régi magot az ujba keveri, amely, ha az eltartására nincs kellő gond fordítva, nem 20, de 40%-ot is veszíthet csiraképességéből.

A mag tisztaságát is azért szokták a termelők kifogásolni, mert sokszor nem kapnak jól kitisztított magot s a tisztasági % mértéke nincs elérve. Így van azután ok az elégedetlenségre. A gyárosokat azonban nem lehet e tekintetben határozottan elitélni, megvan náluk

a jóakarát, hogy jó magot szerezzenek be, azonban a németországi előrehaladott cukorrépa magtenyésztés és termelés sem ment a hamisításoktól s megtörténhetik, hogy a gyár nem tud elegendő kifogástalan magot beszerezni, mert ha a csiraképesség kívánalmainak meg is felel a mag, a tisztaságnak nem.

Nagyobb foku ellentétek mutatkoznak oly esetben, a mikor a termelő saját termésű maggal is rendelkezik, azonban a gyár nem engedi meg, hogy abból vessen. A gazda most úgy szeretné elérni célját, hogy bebizonyítsa a gyár által küldött mag fogyatékoságát, bizonyítja a saját termésű mag vetésének előnyét.

Az ilyen természetű ellentétek elkerülése végett javasolta a szász gazdasági egyesület, hogy a gyár a magot leplombozott zsákokban ossza ki úgy, a mint azt megvásárolta. Ezt azonban nem mindegyik gyár fogadta el.

A szövetségi gyárak rendszerint nem kötelezik a részvényeseket a gyár által küldött mag vetésére, van a melyik a mag megválasztását teljesen a részvényesre bizza s van, mely megengedi a saját termésű mag vetését.

A szövetségi gyárak is azonban ha vásárolt répát dolgoznak fel, maguk küldik a vetőmagot a termelőnek s kötelezik azokat annak elvetésére.

A termelőknek adott előlegek nagysága nem egyforma Német- és Csehországban s különbség van a szövetségi gyárak és vásárolt répára utalt gyárak szokásaira is.

Ugy a német, mint a cseh gyárak e részben méltányosan járnak el s e miatt a gazdáknak nincs panaszra okuk.

A szövetségi gyárak Németországban a várható répatermés értékének megfelelőleg 50% előleget szoktak adni, melyből 10%-ot adnak vetési munkálatokra, 20%-ot az ápolási munkákra s 20%-ot a kiszedés megkezdése előtt. Ha a részvényes az előleget minden egyes munkánál nem veszi igénybe, a visszamaradó részt a másik részszel együtt tetszés szerint felveheti, nehogy azonban ily módon a gyár pénzszerűleg legyen, a részvényes köteles azt bejelenteni, hogy a visszamaradó részt mikor kívánja igénybe venni.

Kivételes esetben az előleget 75%-ig is felemelheti az igazgatótanács. Az előlegek után kamatot nem számítanak csak az 50%-nál nagyobb összeg után. A részvényes sem kap kamatot az igénybe nem vett előleg után.

A cseh és morva szövetségi gyárak nem adnak ennyi kedvezményt, a részvényesek azonban itt sem panaszkodhatnak. Rendes szokás szerint 25—30% előleget ad a gyár legtöbbszörre kamat nélkül. Csak egyes gyárak vannak arra utalva, hogy az előleget a részvényeseknek is kamatra adják, ezek vagy igen válságos helyzetben vannak, vagy pedig azért követik ezt a szokást, mert a részvényes a kamat nélkül kapott előleget más célra fordítja s kamatoztatja.

Szerződéses termelőknek a német gyárak 20—30% előleget kamat nélkül adnak, az előleget 40%-ig azután a kamatok fizetésének kötelezettségével kapják a termelők. A kamatot a szállítás megkezdése napjáig szokták számítani. A vetés megkezdése előtt a szerződés aláírásakor a termelő 5%-nyi előleg felvételére van jogosítva, a többi részt az egyes munkálatok megkezdése előtt veheti fel.

A cseh- és morva gyárak 20—25% előleget adnak a szerződött termelőknek, és az előleg után 4—4.5% kamatot számítanak. Vannak azonban egyes gyárak, melyek oly módon iparkodnak termelőket a maguk részére hódítani, hogy az előleges és a vetőmagot kamat nélkül, illetve díjtalanul adják; ez oly vidékeken történik meg, ahol igen sok a gyár s nem kap minden egyik annyi répát, hogy az egész kampány alatt lenne elég anyaga. A termelők azonban ritkán fogadják el az ilyen szokásban nem levő előnyös ajánlatot, mert megtanulták, hogy a levonásoknál ezen kedvezményt drágán kell visszafizetniük.

A gyárba beszállított tiszta répa után rendszeren szerződésileg biztosítanak a termelők maguknak bizonyos % szelet járándóságot. Igaz ugyan, hogy a szeletet Németországban vagy préselt vagy szárított állapotban kapják, mégis e miatt is merülhetnek fel ellentétek. Azt, hogy hány % szeletet kap vissza a termelő, nem minden gyár állapítja meg egyformán. Van a melyik 40, van a melyik 50%-ot is ad, ez rendszeren egyezség dolga, ha a termelő több szeletet akar, könnyen kap 50%-ot.

Elégedetlenségre az szokott okot szolgáltatni, hogy a gazda a szelet szárazanyag tartalmával nincs megelégedve, mert van eset rá, hogy a szelet nem 89—90, hanem 92—94% vizet tartalmaz, a mi sérelmes a gazdára, mert aránylag sok vizet kell hiába szállítania, a mi megdrágítja a szelet árát s Németországban a vasuti szállítás jóval drágább lévén, mint minálunk, tetemes készpénz kiadással jár. Az ilyen természetű ellentétek megszüntetése végett a Szászországi Gazdasági Egyesület azt ajánlja a termelőknek, hogy szerződésileg keressenek biztosítékot a szárazanyag tartalomra nézve s oly szeletet, meg 90%-nál több vizet tartalmaz, utasítsanak vissza, minthogy ilyen esetben a gyár az oka annak, hogy a szelet viztartalma 90%-nál nagyobb, mert a szelet kipréselésénél nem tartja be a kellő óvatosságot. De ezen ellentétek, a mióta a szelet szárítást a német gyárak felkarolták, igen csekély számban merülnek fel.

Sérelmes dolognak tartják a termelők azt is, hogy a gyár nem oly áron veszi vissza az igénybe nem vett szeletet, mint azt nekik számítja, ha a járándóságnak többre van szükségük. A gyárakat men-

teni lehet e tekintetben az által, hogy ők nem számítva előre arra, hogy a termelők az összes szeletjárandóságot nem szállítják el, a be-savanyítással bizonyos veszteséget szenvednek s kockázatok csak nö-vekedik oly esetben, amikor az így nyakukban maradt szeletet nem tudják eladni, hanem hízalással kénytelenek értékesíteni.

Szövetkezeti gyárak rendszerint 50% préselt szeletet adnak vissza, szerződéses termelőknek azonban ők nem adnak 40%-nál többet. Amíg részvényeseknél a visszahagyott szeletet az átengedési árban számítják, szerződéses termelőknel azt az eljárást követik, mint a tisztán vásárolt répara utalt gyárak.

A cseh és morva gyárak a szelet átengedésénél általában véve hasonló eljárást követnek, mint a német gyárak. De itt azt is megem-litem, hogy a gazdák ragaszkodnak ahhoz, hogy a szeleten kívül bizo-nyos mennyiségű méziszapot is kapjanak, míg ez Németországban csak egy-két gyár termelői közt van szokásban, ott, a hol a talaj mézben szegény. Mézszegény talajon, mint Cseh- és Németországban, sok répat termelnek, ez adja magyarázatát, hogy a gazdák szerződésileg gondoskodnak bizonyos mennyiségű méziszapról.

A szerződési feltételeknél még meg kell jegyezni, hogy Német-országban a gyár nem kötheti azt ki, hogy a termelő csak neki szál-lítson répat, ha több répat termel a gazda, mint a mennyire kötelezve van, a többletet annak a gyárnak adja el, a melyeknek akarja. Így tesznek azon cseh és morva gyárak termelői is, a melyek nem léptek be a cukargyárosok kartelljébe.

A szerződést Németországban minden termelő részére kiállítják, Cseh- és Németországban ellenben a gyárak ügynököket küldenek ki január hó folyamán, a kik a feltételeket a kisebb termelőkkel tudatják,

s annak a ki elfogadja, annyi 5 frt előleget adnak, a hány mätzen (533 □-öl) répa vetésére vállalkozik. Ez bizony meglehetősen primitív eljárás s nagyon sok kellemetlenségnek szülő oka.

Ezekben kívántam kifejtetni a gazda és gyáros viszonyát Német- és Csehországban és összegezve a német gazdák kívánságait az ellen-tétek megszüntetése céljából ők a következő intézkedések életbelép-tetését kívánják:

1. A termelésre vonatkozó szerződéses utasítások elhagyását, va-lamint a minimális cukortartalom kikötésének eltörlését.
2. A szállítási határidő méltányos megállapítását, a szállítandó répamennyiség helyes és aránylagos időszakonkénti megosztását, s ehhez képest a répa árgységének javítását.
3. A mázsa és mázsameszter megbízhatóságát.
4. A szertelen levonási százalékok elhagyását, a próbavételek módjának egyöntetű meghatározását.
5. A cukortartalom megállapításának megbízhatósága végett a gyári vegyészek felesketését.
6. A répa árgységének minőség szerinti megszabását a répa cukortartalma és a nyers cukor árának figyelembevételével.
7. A répamagnak mindenkor díjtalan átengedését; a mag jósa-gának megítélésénél a magdeburgi „norma” szoros betartását.
8. Az összes előlegek kamat nélküli átengedését.
9. Préselt szeletnél a szárazanyag tartalom szavatolását s az igénybe nem vett szeletjárandóság oly áron való visszaváltását, mint a többlet számítatik a termelőnek.

KÖSZÉN

összes gazdasági ipari és házi czélokra

Tokodi, Dorogi és Ebszőny-
Osztraui gyári, dió-, koczka annavölgyi szén,
2-szer mosott ostrai Henrikaknai kovácsszén, porosz, szalonszén,
coaks, szobafűtésre és épületek szárítására,

legkitűnőbb minőségben legjutányosabban kapható

RADNAY KÁROLYköszén-nagykereskedőnél,
Budapest, Váci-körút 80. sz.

A cs. és kir. szab. Hitelintézet közzén-osztályának vezérképviselője.

Országos Magyar Kölesönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VIII., József-körút 8.

Alakult 1894. évben.

Elnök: TELEKI Géza gróf. Alelnök: CSÁVOSSY Béla.

Igazgatósági tagok:

ANDRÁSSY GÉZA gróf., BUJANOVICS SÁNDOR, DESSEWFFY ARISTID, PÜSPÖKY EMIL,
RUBINEK GYULA, SZENTKIRÁLYI KÁLMÁN, SZILASSY ZOLTÁN, SZÖNYI ZSIGMOND,
TELEKI SÁNDOR gróf.

Vezérigazgató: SZÖNYI Zsigmond.

Az Országos Magyar Kölesönös Biztosító Szövetkezet a gazdaközönség általános elismerése szerint hiven megfelel hivatásának; folyton fejleszti a reformokat, melyeket a gazdaközönség évek óta sürgetett és a károknak gyors és méltányos kiegyenlítésével a felek teljes meglegedését vívta ki magának, az**épület és átalány (pauschal) biztosításnál**

rendkívül mérsékelt díjaival tetemes megtakarítást tesz lehetővé; a szövetkezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kincstári bélyeggel; minden más illeték kizárásával.

Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára — a tiszta díjból 5% díjengedményben részesülnek.

Kiszárad, ha huszan egyszerre, egy csoportban, de külön-külön ajánlatl terményeiket biztosítják, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapesten, (József-körút 8. sz.) és a vidéken létesített ügynökségek. 3019

KAINIT

nagyban és kicsinyben.

Megrendelhető az Országos Magyar Gazdasági Egyesület titkárt hivatalánál (Budapest Köztelek).

Á r a k:

nagyban waggon-rakományként ab Leopoldshall-Stassfurt, ömlesztett állapotban 106 frt, zsákban szállítva 130 frt. A vasúti szállítási költség a különböző távolságu rendeltetési állomások szerint 130—140 frt között váltakozik.

Kicsinyben mm.-ként zsákkal együtt budapesti raktárunkból egyesületi tagok részére 2 frt 80 kr., nem tagoknak 3 frt.

A megrendeléssel egyidejűleg a kainit árát egyesületünk pénztárához beküldeni kérjük, a szállítási költségek a küldemény átvételénél fizetendők.

Bérbeadandó birtok.

Biharmegyében fekvő, Nagy-Harsány községhez tartozó, gazdasági épületekkel kelően felszerelt, mintegy 1626 kat. hold területű, legnagyobb részét jó minőségű szántóföldből álló

Tamásii puszta

1899. szept. 30-tól haszonbérbe adó. Értekezhetni

Dr. Markus László

ügyvédnél

● Nagyváradon. ●

4810

Fuchs Hermann

tejgazdasági edények gyára 4700

BUDAPEST,

VI., Szondy-utca 35. sz.

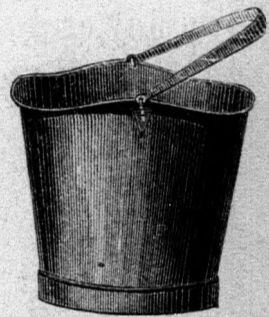

Edény gyártmányaim ugy minőségben, mint ár tekintetében általános elismerésben részesülnek.

Rendes vevőim közül felsorolom:

a „Budapesti Központi Tejcsarnok Szövetkezet“, a „Gazdák Budapesti Tejegyesületét“ ugyszintén az aradi, pécsi, stb. tejcsarnokokat és számos nagy hazai gazdaságot.

Referenciákkal szívesen szolgálok.

Legszebb karácsonyi és ujévi ajándék
gyermekek számára**PÜNKÖSDI RÓZSÁK**

verskötet PÓSA LAJOSTÓL.

Bolti ára díszes borítékba kötve 2 forint.

Jelenleg azonban 1 forint kedvezményes áron kapható. — (Portómentesen megküldve 1 frt 10 kr.)

Megrendelhető a „KÖZTELEK“ kiadóhivatalában:

Budapest, Üllői-ut 25. szám.

18225. szám. 1897.

Temesvári vásár-hirdetés.

Az idej temesvári Szent-Miklós

országos vásár

1. évi decz. hó 16-tól bezárólag decz. 20-ig fog megtartatni.

Ezen vásárral a délmagyarországi (azelőtt bánáti) lóvásár van egybekötve. Temesvárott, 1897. évi november hó 6-án.

A városi főkapitányságtól.

4806

BANDL REZSŐ
főkapitány.

A legközelebbi országos vásár 1898. évi márczius hó 17-től bezárólag márczius hó 21-ig fog megtartatni.

E. Leinhaas, Freiberg i. S.
ajánlja, mint hosszú évek sora óta specialista teljes
mezőgazdasági szeszfőzde-it
szeszfnomítóit és élesztő gyár berendezéseit, ugyszinte minden egyes és szakmába
vágó gépeit és eszközeit,
GŐZGÉP-KAZÁNOKAT.
Árjegyzék és költségvetés ingyen. 4625
MAGYARORSZÁGBAN SZÁMOS REFERENCIA.

HARRISON MC. GREGOR & CO.

Albion 3267 Albion

daráló-gépei
a legjobbak. Kapható
Graepel Hugónál,
Budapest, V., külső váczl-ut 46.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Sarkad-Gyulavári uradalmak jószágfelügyelősége.

Tiszta magyarfajú tenyészmарha eladás.

A gróf ALMÁSY-féle sarkadi magyar törzsgulyából alább felsorolt s tenyész anyagul nevelt **bikák**, valamint tenyésztésre feleltti **tehenek** egyelőre szabad kézből eladók, és pedig:

- 14 drb hároméves bika,
- 25 „ negyedfü üsző,
- 9 „ ötéves tehén,
- 6 „ hatéves tehén,
- 3 „ hétéves tehén,
- 5 „ nyolczéves tehén,
- 4 „ kilenczéves tehén,
- 4 „ tízéves tehén,
- 18 „ tíz éven felüli tehén,

valamennyi tiszta magyar fajjalleggel.

A tehenek vemhesek és 16 bika, 10 üszőborju (9—10 hónapos korban) van alattuk.

A bikák darabonkint adatnak el, a tehenek eladásánál azok előnyben részesülnek, akik egy helyre 6—8 drbot vesznek.

A teheneket elfogadja az uradalom telettésre is úgy, hogy azok a vevő veszélyén tartatnak ott s takarmányuk a pásztor-bér egyezség szerinti áron megtérítetik, esetleg a vevő is állíthat gulyást. Az állatok megtekinthetők Sarkadon. Venni szándékozók kéretnek, hogy érkezésük idejét 2 nappal előre az uradalmi számtartósággal közöljék.

Gyulavári, 1897. november hó 26.

Szekér Gyula
urad. jószágfelügyelő.

„KÖZTELEK“

köz- és mezőgazdasági lap
kiadóhivatala.

Budapest, 1897. decz. 7.

T. Cz.

A karácsonyi ünnepek alkalmából lapunkból mint minden évben, úgy ez évben is

26,000 példány mutatványszámot

küldünk szét, igen kedvező alkalom nyilik tehát, hogy a gazdaközönség szükségletét és eladó tárgyait lapunk útján gazdatársai tudomására juttassa.

A hirdetés okvetlen eredményes: tenyészállatok, lovak, ökrök és egyéb haszonállatok, használt gépek és eszközök, hordók, takarmány készletek, vetőmagvak, kerti termények, szőlővessző, bármiféle czikk vagy eszköz eladása és vételénél. Földbirtokok el- és bérbeadása, vétele minden közvetítési díj nélkül eszközölhető a „KÖZTELEK“ hirdetései-vel.

Felhívjuk tehát a t. gazdaközönséget, hogy az üzleti előnyt, amelyet lapunk karácsonyszámának olcsóhirdetési rovata nyújt, használja fel saját előnyére s a hol lehet, kimélje meg a mindig méregdrága közvetítést.

A hirdetési árakra vonatkozó felvilágosítással szívesen szolgál a kiadóhivatal.

Hazafias tisztelettel

„KÖZTELEK“
KIADÓHIVATALA
Budapest, Üllői-ut 25. sz.

169345—C I—07.

Hirdetmény.

Magy. kir. államvasutak.

Gács-magyar közös forgalom. Új díjszabás II. r. sz. I. füzet életbeléptetése.
A gács-magyar közös forgalomban 1898. évi január 1-én új díjszabás II. rész I. füzet lép életbe, mely a m. kir. államvasutak és az osztrák államvasutak, valamint az utóbbiak üzemében álló magánvasutak (Gácsországban és Bnkovinában fekvő vonalak) állomásai közötti áruforgalomnak közvetlen lebonyolítására szolgáló, koronáértékben kifejezett rovatolási díjtételeket tartalmaz a gács-magyar átmeneti állomásokig és viszont.
Ezzel egyidejűleg hatályon kívül helyeztetik az 1894. évi július hó 1-től érvényes díjszabás II. r. sz. I. füzetének I—III. pótlékaival együtt, továbbá az 1894. é. szeptember hó 1-től érvényes rovatolási díjtételek ezimű díjszabási füzet I—IV. pótlékaival együtt.
Az új díjszabás a részes végpályák igazgatóságainál és a részes állomásoknál példányonként 5 koronáért megszerzendők.
Budapest, 1897. november 27-én.

A m. kir. államvasutak igazgatósága
a többi részes vasutak nevében is,

(Utánnymás nem díjazatik.)

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről

szóló 1894. évi III. törvényzék,
a végrehajtására vonatkozó
miniszteri rendelet,
magyarázatokkal el-
látva, egy füzetben.
Ára bérmentes küldéssel
1 frt 10 kr.

Hirdetési ár 15 szög 30 kr., ezen felül minden szó 2 kr., feltűnő betűkkel 4 kr. Cím költsége minden beiktatásnál 30 kr. bélyegilleték.

KIS HIRDETÉSEK.

Csak mezőgazdák és a szakirodalom-terményei, továbbá állást keresők és adók hirdetései vételre fel a kedvezményes rovathán.

Csak oly levelekre válaszolunk, melyekkel válasza szükséges levélbélyeget vagy levelezőlapot küldenek.

Kérjük

mindazokat, kik valamely jellegű hirdetésre ajánlatukat kiadónkatunkba küldik, (jellegű hirdetés címét nem közölhetik), hogy azokhoz eredeti okiratokat ne csatoljanak, mert azokról semmi felelősséget nem vállalunk. Az ajánlatok megfelelő levélbélyeget látnak el, mert a kiadóhivatal azt saját költségén nem továbbítja.

BETÖLTENDŐ ÁLLÁS.

Gazdasági
segédtités január elsőjére kerestetik. Pályázókól megkívánatik: gazdasági tanítványi képzettség, néhány év gyakorlati képzettség, magyar, horvát és német nyelvekben szóban és írásban kellő jártasság, a gazdasági kettős könyvvitelben teljes jártasság, kiváló szorgalommal párosult megbízhatóság. Bizonyítvány-másolatok arszékönyvvel, Miklós telepölvezári uradalmi központi irójánba, Szécs mellett Horvátországba küldendők. 4787.

Botos ispán.

(nőnek) kerestetik, ügyes és megbízható. Évi fizet. 180-200 for. teljes ellátás, mosás nélkül. Cím a kiadóhivatalban. 4800

Irnoki állás.

Graf Berehóti Lipótné, szül. gróf Károlyi Ferdinanda O. méltósága 4. párhalmi uradalmában egy irnoki állásra pályázat hirdetettik. Pályázhatnak oly egyének, kik valamely gazd. akadémiát, vagy felsőbb gazdasági tanítványt jó sikerrel végeztek s katonai kötelezettségüknek eleget tettek. Az áll. 1898-ik évi január 1-én betöltendő. Azzal központi irójánba, Szécs mellett Horvátországba küldendők. 4791

Gazdasági

felügyelő 500 holdas gazdaságban azonnali alkalmat. Ezen állásra csakis egyszerű, katonaságot kiszolgált családtagok alkalmasnak. Bizonyítványokat nyújtó — jó írással és a tejkészítési számadásokat vezetni tudó egyén előnyben részesül. Személyes jelenlétét feltétlenül megkívánatik. — Bizonyítványok beküldésével felelős. Az évi fizetés 360 forint készpénz havi részletekben, két hold tengeri föld, naponként 2 liter tej, két sertés jász. lakás és futás. Cím a lapok kiadóhivatalánál. 4795

Irnok

Kerestetik, Lamm B. és Fial urak felsőnyéki uradalmában, különféle gazdaságokban előléptető s folytatni üresedésbe jutó irnoki állomások, január 1-én betöltendő. Évi fizetés 180 ft és teljes ellátás, ágyeműm kívül. Pályázók közli szakiskolát végzetek, gazdasági számadásokban jártasok, előnyben részesülnek Bizonyítvány-másolatokkal felszerelt folyamódások, — melyek vissza nem küldendők december 25-ig Lamm Pál főbirtokoshoz Budapest, V. Váci körút 78. sz. intézendők, a hol a személyes bemutatások is eszközölhetők. 4792

Gazdasági segéd.

Keresztény, nőtlen, intelligens fiatal ember, ki esetleg földmives-iskolát végzett, magyar, német és tót nyelven levelezni képes, továbbá az összes gazdasági belső és külső dolgokban jártassággal bír, azonnali felvételre kész. Létfeltétel: 20 éves kor, jó egészség. Cím a kiadóhivatalban. 4796

ÁLLÁST KERESŐK.

Jó gazda.

erdős és vadász, jövedelmező uradalmakban szerzett 25 év gyakorlatlaltal, nős, román, katol. vallású, 3 nyelven beszél és ir. cautioképesség — megfelelő állást keres, melyet bármikor elfogadhat. Cím a kiadóhivatalban. Felsőmagyarországi gazdasági irójánba. 4813

Felső

tanítványt végzett, családos, 16 évi gyakorlatlaltal, a gazdaság minden ágában képzett gazdasági — esetleg 1000 ft biztosítékkal — kezelőbiztsági alkalmazást keres. Cím a kiadóhivatalban. 4785

Földmives

iskolát végzett, reális, nőtlen, egyén, hét ves praxissal, conventios állást is elfogad. Cím a kiadóhivatalban. 4784

Gazdatiszt.

32 éves, román, katol., 14 évi praxissal, állást keres. Beszél magyarul, németül, szerbül és románul. Ajánlatok a kiadóhivatalban. 4779

Főtehenész.

tejmunkás vagy majerosi állást keres, tejjárási szakiskolát végzett, nős egyén. Cím a kiadóhivatalban. 4798

Szent-Imrei

földmivesiskolát ez évben végzett 20 éves fiatal ember, állást keres, melyet bármikor elfogadhat. Ajánlatok a kiadóhivatalban. 4793

Gazdatiszt.

nős, ltr., gazdaságban teljesen jártas, mellesli belépésre állást keres. Kétféle bizonyítványok rendelkezésre állnak. Cím a kiadóhivatalban. 4793

Földmives-

iskolát végzett, román, katol., két évi gyakorlatlaltal, nőtlen fiatal ember, kiszolgált katonán, jó lovas, megfelelő állást elfogad. Cím Kientz Ákos. Jász. Apát. 4790

Jó családból

való, fiatal, ker., teljesen megbízható, szolid intelligens nőtlen ifjú, ki földm. iskolát jól végzett, több évi gyakorlatlaltal bír. 1-2000 holdas birtok önálló, szakosított vezetése képes, főleg oly urhoz vagy urhoz ajánlkozhat, ki lelkiismeretes tiszt hiányát éri. Jelenleg állásban van, csakis jövő év január vége v. február elején foglalkozhat el új állással. Szíves ajánlatok „Megbízható” címen a kiadóhivatalba kéretnek. 4797

Felsőbb

gazd. tanítványt végzett, több évi gyakorlatlaltal bír, kezelő irnok, tart. hadnagy, ki az állattenyésztés, hizlalás és növénytermelés minden ágában ugyancsak dohány- és szőlőművelésben jártassággal bír. Bizonyítványokkal rendelkezik, ispáni állást keres. Beszél magyarul, románul és kevéssé németül. Ajánlatokat „Erelly” címen a kiadóhivatalba továbbít. 4817

Gazdatiszt.

borászati és gyümölcsészeti oklevéllel, ki a gazdaság minden ágában s könyvvitelben teljes körűt sen képteti — 13 évi nagy uradalmakban sikeres működtetett kitudó bizonyítványokkal igazolja — 34 éves, nőtlen ik. vallású, pár ezer forint kauciókés, beszél magyarul és tótul, január 1-én belépésre állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 4816

Felsőbb

gazd. tanítványt végzett katonamentes fiatal ember azonnali belépésre állást keres Erdély cím alatt a kiadóhivatalban. 4815

Földmives

iskolát végzett megbízható 30-32 éves, nős, gyermektelen, mezőgazdaságban, állattenyésztésben, tejkészítésben, könyvvitelben, cukoriparban, természetben jártas egyén, új-ve gazdai vagy ehhez hasonló állást keres, igényei szerények. Kisebb gazdaság kezelését is elvállal. Szíves megkeresések Kővágó Mihály a díjazású ezüstkorsó irású Galanthea kéretnek. 4802

Shakiskolát

végzett kitudó okleveles erdő-őr ki a mezőgazdaságban is jártas megfelelő állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 4804

Gazdatiszt

állást keres, nős, ltr., gazdasági, ki egyelőre egy uradalmában 17 évig volt alkalmazásban s állást csakis a birtok eladása miatt kénytelen elhagyni. — Kitudó bizonyítvány rendelkezésre áll. Az állást bármikor elfogadhatja szerény feltételek mellett. Cím a kiadóhivatalban. 4813

Gazdatiszt.

elméletileg és gyakorlatilag képzett, 29 éves román, katol. 10 évi praxissal, bírja a magyar, német és tót nyelvet, új évé alkalmas alkalmazást keres. Bizonyítók let telére képes. Cím a kiadóhivatalban. „J. J.” jeget alatt. 4809

Szülő-gazdaság.

magas fekvésű immonis homokon, 32 hold anyozs éves legelővel fajtakkal beültetve, 24 hold szántó, — 24 hold kaszáló. Összesen 80 hold, — nagy prés-ház, pincesz, istálló, vécselellér-lakás, kocsiszín, mélyház, szénaszalma felszereléssel ellátó. Paksi hajó és vasút állomáshoz fél órányira van. — Érdeklődők közvetítő kizárásával forduljanak Fördös Dező tulajdonoshoz Uzd Borjádón, posta Sar-Szentlőrinc. 4807

Gazdasági

irnoknak ajánlkozhat egy földmives iskolát végzett, tótul beszélő gazdasági felvidéki szerény fizetéssel és teljes ellátással. Cím a kiadóhivatalban. 4821

ÁLLATOK.

Eladó

vevőstarka tehének és tevék, barni és pingvin bikák, körülbelül 1400 mm. széná. Tudakozdhatni F. nyes Károly gazd., egyteli titkárnál Lugoson. 4822

Eladó

a román sz. mihályi uradalmában (Felsőmagyarországi) 410 db. bika, darabja 190 liba, 190 db. anya, 193 db. bárány, 199 db. 2 éves hízó bika, továbbá 20 db. 1 1/2 éves sertés széná átmélet tenyészten, kisjelellé faj, 4 mezőhegyesi magyar fajú 2 éves tenyészbika. Tudakozások a tisztartóssághoz intézendők. 4820

Kolozs-Borsán

eladó egy 5 éves, 170 cm. magas, piros szőrzetű, Poldomdió után nevelve, budapesti orsz. kiállítás arany éremmel lett kitüntetve. Bővebb felvilágosítás ad a tulajdonos Baró Bánffy Ernő, Kolozs-Borsán. 4784

Igen szép, válogatott vöröstarka simmentháll jellegű 2-3 éves

növendék ökor és üsző borjakat megvételre ajánlanak KLEIN ÉS SPITZER

Ris-Czelli kereskedők. Megrendelések egyrészt szerint bármikor is elfogadhatók.

Inthali

teliv. r. 20 hónap, szép kék bika, darabja 190 liba, eladó Pósa István, hazánál Kis-Tur u. p. ipolyság vasút állomás. 4783

Eladó malacok.

Lovag Heki Bakó károly buzai gazdaságában 370 db. vészen átmélet tavaszi malacz, 110 kgr. súlyú páronként eladó. E tekezhethi Székely Gábor tisztartóval Buza, posta, sürgöny állomás Kékes, vasútállomás Szamos-Ujvár. 4824

Nyulakat

vesz bármily mennyiségben a vad idegy bármely szakában legmagasabb áron Kovács Lajos, vadkivíteli üzlete KECSKEMÉT. Sürgöny cím: Kovács Kecskemét.

VEGYESEK.

Szabadalmazott tíz évig is eltartó kévekötelek

4 1/2 m/m vastag, 150 c/m hosszú egy próba postacsomag 200 drb-al 1 frt 60 kr 1000 drbot 7 frtért Ugyanily

portiókötelek

6 m/m vastag, 200 c/m hosszú, egy posta csomag 100 drb 1 frt 60 kr. 1000 darab 15 forintért szállít utánvét mellett; ugyancsint más gazdasági kötelemeket ajánl legutányosabb áron

BELLÁN MÁTYÁS Bács-Cséb. 4741

Gyökerez szőlőjtványok Bajor József

Államilag segélyezett szőlőjtvány telepről Ráczalmason. 60000 sz. rendeletben megálapított szokványminőségnek megfelelő, fajtiszta Ripária portálison előállított 1. oszt. gyökerez szőlőjtványok ára ezrenként ft. év ósztól 120 frt, 1898. év tavaszán 125 frt. Csomagolás és vasútra szállítás ezenként 1 frt. Ósztól megrendelésnél az ósztól 100-ka, tavaszi megrendelésnél pedig 250-ka előlegkötés beküldendő. 4787

Szilfa

kerékgyanok, tetszés szerinti méretben kinyagolva, megrendelhetők Kovács Gáspár gazdaságában Kává-n, Pestmegyében, vasúti állomás Monor. 4789

Megjelent Rövid utmutatás a gazdasági könyvviteli nyomtatványokhoz. Ára 20 kr. Portómentesen 25 kr. Megrendelhető a „KÖZTELEK” kiadóhivatalánál.

Nemesi birtok!

Kastélyal, parkkal, elegendő gazd. épületekkel kellemes cilátra 3500 hold szántóföld 300 hold rét 600 hold legelő 650000 frtért eladó. Komoly vevőknek közelebbi „Ö. B.” jel alatt a lap kiadóhivatalába. 4721/6

8 lőerejű.

teljesen jókarban lévő Hornsby (angol gyártmány) gőzmoz. cséplőszekrényvel együtt, gazdaság felhasználása külföldben jutányosan azonnali eladó. Cím a kiadóhivatalban. 4794

Nagy

és csinos ököjáróm juharcából, könnyű és erős eladó 300 drb. a garasvásárhólyi vasútra szállítva, darabja 1 frt 20 kr-ért; kevesebb is adható, de legalább 50 drb. Megrendelhető Osonotos Miklósnál Mező-Záh-on. 4819

Eladó

esetleg kiadó birtok, Győr vármegyében Tét közepében fekvő 750-760 hold kiterjedésű nagy rtsat szántóföldből álló földbirtok örök áron eladó, esetleg 1898. október hó 1-től 12 évre bérbeadó. Vétel esetén a vételár egyharmada kölcsönkép a birtokon maradáhat. Értéste s nyeltesítő: Mézváros Mihály minisz. titkárnál Budapestben (Krisztina-körút 85 sz.) és Mézváros Sándornál (u. p. Uj-Szöny). Ügyenőkök kizárva. 4823

Magy. kir. államvasutak. 151066-97. szám.

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága 1890. év végéig szükséges táspolyok, reszelőkre, továbbá kenderkötelekre nyilvános pályázatot hirdet. Ezen tárgyak szállására a m. k. államvasutaknál érvényben lévő 122.291/96. számú ártályozás és a reszelőkre valamint a kötelekre nézve fennálló különleges szállítási feltételek, rajzok és minták mérvadók és kötelezők.

Az említtelt feltételek, szabványrajzok és határozmányok, valamint a részletes ajánlati úrlapok, az igazgatóság anyag és leltár beszerzési (A. V.) szakosztályánál Budapest, VI. ker. Andrássy-ut 79. sz. II. em. 49. ajtó, a minták pedig a budapesti jászvárosi állomásán lévő központi szertárban a pályázati határidőig naponként a hivatalos órák alatt megtekinthetők, különben pedig a feltételek és rajzok az igazgatóság nyomtatványárból, a megvásárolt ártól a minták pedig a budapesti jászvárosi állomásán lévő központi szertárban a pályázati határidőig naponként a hivatalos órák alatt megtekinthetők, különben pedig a feltételek és rajzok az igazgatóság nyomtatványárból, a megvásárolt ártól a minták pedig a budapesti jászvárosi állomásán lévő központi szertárban a pályázati határidőig naponként a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Minden ajánlattevővel feltételeztük, hogy a pályázati és szállítási feltételek, szabványrajzokat és mintákat jól ismeri és kötelezőknek elfogadja. Az ajánlatok kizárólag az e czíra készült és az anyag és leltár beszerzési szakosztálynál nyugon kapható úrlapon állítandók ki. Úgyancsint megrendelhetők a szállásra vonatkozó közlelbi módosítók is.

A lepecsételt aláírt s kellő blyeggyel ellátott ajánlatok a magy. kir. államvasutak igazgatóságának anyag és leltár beszerzési (A. V.) szakosztályához címelve legkésőbb 1897. évi december hó 11-én déli 12 óráig beküldendők, illetve ott átadandók és ezek borítékára világosan rávezetendő: „Ajánlat 151066-97. számhoz leltári tárgyak szállására. Az ajánlott tárgyak értéke nek 50-ka készpénzben vagy államleltérekre alkalmas értékpapírralban bantpénzképen lelkésőbb 1897. évi December 10-én déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak főpénztárnál letendő.

Nyertes szállító ezen bantpénzt 10% óvadékra tartozik kiegészíteni. A bantpénz letétele az ajánlatban ugyan felemlítendő a letalt bantpénzről szóló letéti jegy azonban nem csatolandó az ajánlathoz. Budapest, 1897. október hó. Az igazgatóság. (Ülányomás nem díjazatik.)

Eladó

gróf Zichy János ur nagylángi erdőszertében circa 100 témetérből álló kőris-szálla, 13 cm. csúszs átmérővel felfűt. Ajánlatok december 25-ig Ft Ignác Józsefhez címére: Na y Lángra küldendők, esetleg ugyanott a fa meg is tekinthető. 4808

Eladó birtok

circa 90 hold, szép — faluban lévő — kastélyszerű házzal és belsővel, szép kerttel, Abajalmegyében, vasutállomáshoz 1/2 órányira rendkívül jutányosan és kevés pénzzel megvehető. Cím a kiadóhivatalban. 4814

Ó csász. és kir. Fensége József főherczeg és Ó királyi Fensége Fülöp Szász-Coburg-Gothai herczeg udv szállítója

Dr. Lendl Adolf, tanár 3040

praeparatoriuma és tanszerkészítő Intézete

BUDAPEST, II. Donát-ú. 7.

Legmagasabb és magas elismerések; aranyérmek, díszoklevél stb. stb. miniszteri ajánlások. 2036

Ajánlkozók említsők és madarak természetű, művészi és tartós kitudó mészere. Jutányos árak.

Az állatok friss állapotban előleges preparatio nélkül küldendők be

A magyar

gazdatiszták és erdőfőszakosztások országos egyesülete ajánlja a t. cz. földirtokos és bérli uraknak állásukhoz szükséges osztlányai bejelenteni tagjai helyezésére. Az ez ügyben való felvilágosítások és közvetítések díjmentesek.

Mezőgazd. és erdőszerttel foglalkozó nyugdíjintézete. Ezközli biztosításokat: nyugdíjra, és öngyógyi díjra, mezőgazdasági, erdőszerteti és ezekkel rokón foglalkozó országos számdára a legelőbőli díjtellel, mert nem nyereszkedésre alakult vállalat. Kivánatra alapszabályi díjtáblázzal és bővebb felvilágosítással szolgál az Irta: Budapestben, IX. ker. Köztelek Ut 25. sz. alatt.

Törleszt. kölcsön földbirtokokra.

Legmagasabb kölcsön a t. országos központi költségvetésből. Birtokok bantpénzben nem mondhat fel. Csekely kamattal tőkés törlesztés. Lebonnyóttas 14 nap alatt. Konvertálás blyeg és illetékmentes.

Semmi előleges költség. Minden feltétel nélküli díjazás. Beküldendő csakis a telekkönyvi kivonat, kataszterter. Cím: Ingatlan-és Jelzálog-Forgalmi-Intézet, Budapest, Váci-körút 39. Legnagyobb Ingatlan-és Jelzálog-Forgalmi-Intézet a monarchiában, egyedüli, mely kitudó és a legkényelmesebb földbirtokokra ajánlása van.

Bérszántás gőzekével.

A legújabb eredeti **Fowler-féle Compound gőzekkel** talajmivelésre vállalkozik. 3171

WOLFF ERNŐ gőzszántási vállalkozó,
Budapest, Kelenföld, Fowler-telep.

VÉD.

JEGY.

A zalathnai kénkovand ipar r. t.

BRASSÓI

kénsav- és műtrágya-gyára

ajánlja legjobb minőségű mindennemű

MŰTRÁGYÁIT

a t. cz. gazdaközönség b. figyelmébe.

Árajánlatokkal készséggel szolgál a
Központi iroda, Budapest, IV., Bécsi-utca 5.

Lapunk bekötési táblája

1 frt 36 krért (portómentesen)
kapható kiadóhivatalunkban.

„HAZAI POKRÓCZOK”

a nagyérdemű gazdaközönség figyelmébe ajánlva! Czegünk a legnagyobb uradalmak és állami intézmények (ménételep) állandó szállítója! Nagyobb szükségletnél; eredeti nagyságu mintákkal szolgálunk; a székes főváros legnagyobb pokrócz telepe; gyári árak:

1 drb. közöns. strapa pokrócz. barna alap, 2 oldalcsikkal 110/160 cm. 1:35; 125/180 cm. 1:90; 145/190 cm. 2:60.

1 drb. # pokr. (erős minőségű) 120/160 cm. 2:25; 140/170 cm. 3:20; 160/190 cm. 4:30.

1 drb. sima szürke vagy # gyapju pokrócz, 120/160 cm. 2:60; 140/175 cm. 3:80; 160/190 cm. 4:95.

1 drb. uradalmi pokrócz, sima szürke alap, 2 kék oldalcsikkal 140/200 cm. 4:20; 160/210 cm. 5:20; 180/225 cm. 6:90.

1 drb. ménetelepi pokrócz, szürke vagy barna alap, körüskörül bor-dürrel, 140/190 cm. 4:60; 160/205 cm. 5:90.

1 drb. duplavastagságu „orospokrócz” szürke alap, 2 kék, fekete vagy színes oldalcsikkal, 140/195 cm. 6:50; 160/200 cm. 8:40.

1 drb. erdélyi hosszuszörű pokrócz, szürke, fekete, kék, zöld vagy bordó színben, 130/160 cm. 6:80; 150/18 cm. 58:80; 160/190 cm. 10:60; 170/210 cm. 13:40; 180/230 cm. 15:50.

Szoba pokróczok mtrje, apró vagy nagyobb # 120 cm. szél 1:45; 140 cm. 1:95; 160 cm. 2:45; 180 cm. 3:20; 200 cm. 3:85.
30 frton felüli rendelések bérmentve. Szállítás utánvét mellett.

„SZÖNYEGHÁZ” BUDAPEST,
IV., Károly-körút 26.
ALAPITVA 1858. (A Rostély-utca sarkán.) TELEFON.

Kern Róbert

Budapest, V. ker., Váci-út 26.

Dúsan felszerelt raktárt tart a következő kiváló minőségű cikkekben:

Hengerelt rúd és idomvas, mint: lapos, gömbölyű, rács-keret- és U-vas, gerenda stb.

Vaslemez, mindenféle méretheben.

Kovácsolt csövek, és összekötő darabok; légszesz- és vízvezetési csövek, és acélcső, sajtócső, kútszó, forraszó, furócső stb.

Öntött csövek, vízvezetési és csatornázási csövekre, valamint mindennemű **felszerelési tárgyak** viz-, légszesz- és gőzvezetékhez, mint: tolattyúk, mindenféle csapok, fémárúk légszeszvilágításhoz stb. stb.

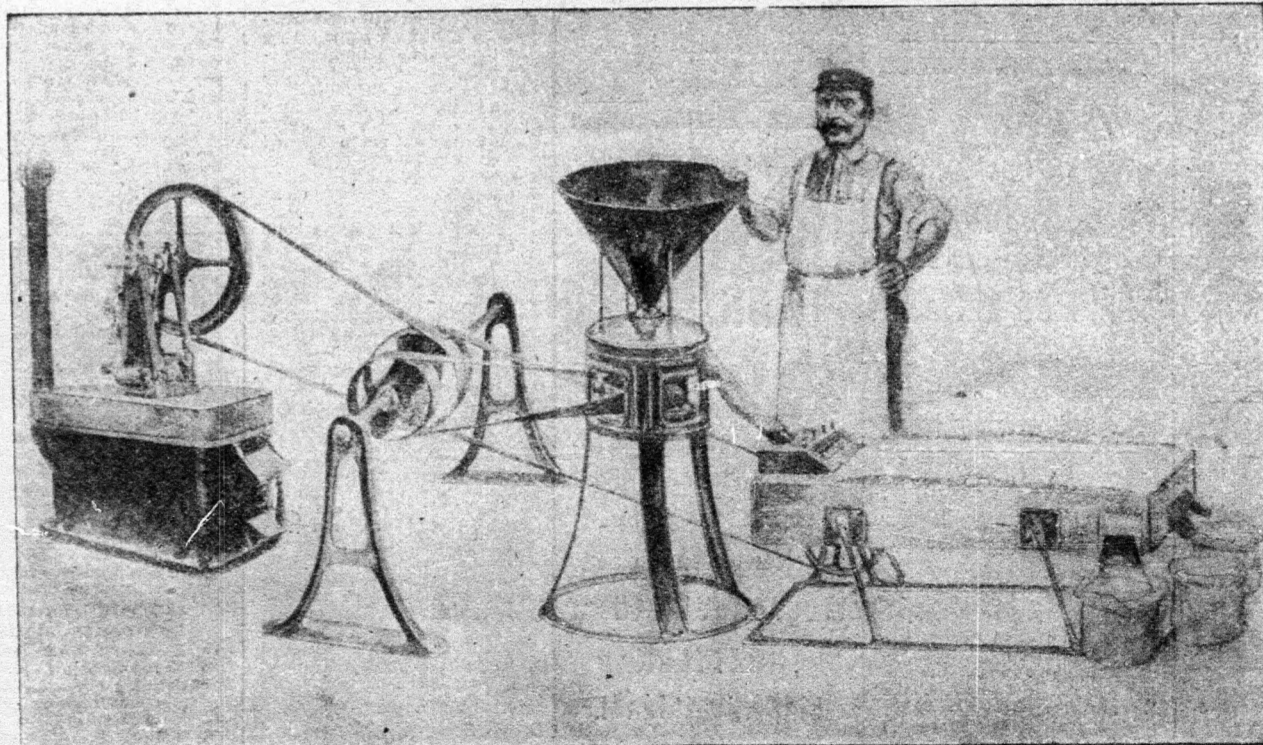
Szerszámok, különlegességek saját gyárából, mint: marók, dörzsárak, csavarmetszők, furók, csigafurók, cső-csavarmetsző, csővágó, csősatu stb.

Árjegyzékek bérmentve és ingyen. 4070

MALOMIPAR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

(Schweitzer rendszer.)

Budapest. VI. ker., Gyár-utca 48. szám alatt.

Szabadalmazott Schweitzer-féle malmok a mezőgazdaság terén igen fontos újítást képeznek.

Ezen teljesen új szerkezetű, átjavított malmok egyaránt alkalmasak darálásra és simaőrésre: a gazdaságban e malmokkal szükség szerint készíthető igen jó minőségű liszt és takarmánydara.

Ezen malmok a Ganz-féle és a Sangerhauseni gépgyárak által gyártatnak, míg az öröltárcsák a világhírű Ganz-féle kérégtömlényből készíttetnek.

A gazdasági élet követelményeinek megfelelőleg ezen malmokat 5 különböző nagyságban hozzuk forgalomba, locomobil, motor, járgány vagy kézihajtásra.

A Schweitzer-féle malmok rendkívüli előnyei a következők:

1. Csekély hajtóerő szükséglet.
2. Rendkívüli nagy munkaképesség.
3. Kiváló minőségű őrlemény.
4. Kiválóan tartós, javításra nem szoruló szerkezet.
5. Igen egyszerű kezelés.

Ezen malmok beszerzését minden gazdának a legmelegebben ajánljuk.

Részletes leírással, árjegyzékkel és felvilágosításokkal szívesen szolgálunk.